

Fondatori: Al. Florin Țene, N. N. Negulescu, Doina Drăguț, Janet Nică

Constelații dianmantine

Anul III, Nr. 12 (28)
Decembrie 2012

Revistă de cultură universală,
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

Tintoretto - Christmas
(Boston Museum of Fine Arts)

Semnează: Doina Drăguț, Janet Nică, George Popa, Iulian Chivu, Al. Florin Țene, Simona M. Botezan, Livia Ciupercă, Florin Măceșanu, George Filip, Ștefan Lucian Mureșanu, Gheorghe Vicol, Alexandru G. Șerban, Wislawa Szymborska, George Petrovai, Florentin Smarandache, Stelian Gomboș, Octavian Lupu, Irina Lucia Mihalca, Teo Cabel, Nexhat Rexha, Adalbert Gyuris, Marina Glodici, Nicholas Dima, Gheorghe A. Stroia, Adrian Botez, Elena Buică, Aurel Sasu, Dumitru Ichim, Costel Cristea, Mihaela Meravei, Lucian Gruia, Corneliu Vasile, Mihai Sălcuțan, Gheorghe Bălici, Nelu Vasile, Anișoara Vleju, Raveca Vlașin

Sumar

Doina Drăguț , <i>Postmodernismul</i>	pp.3-5
Janet Nică , <i>O pinie, două pinii</i>	p.6
George Popa , <i>Homo intellectualis</i>	pp.7-9
Iulian Chivu , <i>Mariana Zavati Gardner, în Oglinda cu vise</i>	pp.10,11
Al. Florin Țene , <i>Reîntoarcerea la valorile democratice în cultura Europei de Est</i>	p.11
Simona M. Botezan , <i>Libertate și matematică (partea a II-a)</i>	pp.12-14
Livia Ciupercă , <i>Lumină Lină din Lumină</i> ..	pp.15,16
Florin Măceșanu , <i>Tintoretto</i>	p.17
George Filip , <i>Crăciunul revoluționar</i>	p.18
Șt. Lucian Mureșanu , <i>Funerar și sens al regretelor în Scânteile galbene bacoviene</i> ..	pp.19-21
George Vicol , <i>Haiku</i>	p.21
Alexandru G. Șerban , <i>Wisława Szymborska - Poetesa re-gândirii Lumii</i>	pp.22,23
Wisława Szymborska , <i>Versuri</i>	p.24
George Petrovai , <i>Yasunari Kawabata și drumul prozei sale de la modernism la clasicism</i> ..	pp.25-27
Florentin Smarandache , <i>La Caltech, cu "Nemateria" printre fizicieni</i>	pp.28-32
Stelian Gomboș , <i>60 de ani de la mutarea la veș-nicele lăcașuri a unui martir și mucenic al neamului românesc - Mircea Vulcănescu</i>	pp.33-37
Octavian Lupu , <i>"Linii de forță" la intersecția dintre axa verticală a Turnului Eiffel și cea orizontală a Câmpului lui Marte</i>	pp.38-40
Irina Lucia Mihalca , <i>Versuri</i>	p.40
Teo Cabel , <i>Vârsta fragedă - filon de poezie matură</i>	p.41
Nexhat Rexha , <i>Ieșire din Iadul lui Dante</i>	p.42
Adalbert Gyuris , <i>Versuri</i>	p.43
Marina Glodici , <i>Despre azi și mâine</i>	p.44
Nicholas Dima , <i>2012 AD - Sfârșitul Violentei sau Timpul unui Violent Sfârșit</i>	p.45
Gh. A. Stroia , <i>Întoarcerea spre obârșii</i> ..	pp.46,47
Adrian Botez , <i>Vincent van Gogh</i>	pp.48,49
Elena Buică , <i>În prag de Anul Nou - 2013</i> ..	p.50
Aurel Sasu , <i>O poveste adevărată</i>	pp.51,52
Dumitru Ichim , <i>Versuri</i>	p.52
Costel Cristea , <i>Versuri</i>	p.53
Mihaela Meravei , <i>Versuri</i>	p.53
Lucian Gruia , <i>Patricia Lidia - Unitate în dualitate</i>	p.54
Corneliu Vasile , <i>Ecoul tăcerii...</i>	p.55
Mihai Sălcuțan , <i>Constelații epigramatice</i> ..	p.56
Gh. Bălci , <i>Constelații epigramatice</i>	p.57
Nelu Vasile , <i>Constelații rebusiste</i>	p.58
Anișoara Vleju , <i>Versuri</i>	p.59
Raveca Vlașin , <i>Versuri</i>	p.59
<i>Un profesor român a primit Premiul statelor New Mexico și Arizona la categoria Știință și Matematică pe anul 2012</i>	p.60

Ilustrația revistei: *Tintoretto*

Constelații diamantane

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,

în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFITEI, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. dr. Lidia VIANU, Professor of Contemporary British Literature, English Departament, Bucharest University

Redacția

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Redactor literar:

BAKI YMERI

Redactor artistic:

FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați:

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- MARGARET BEISSINGER, Department of Slavic Languages & Literatures 249 East Pyne, Princeton University

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantane* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresa:
constelatiidiamantane@yahoo.com

ISSN 2069 – 0657

www.scribd.com/doina_dragut

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj,
România, cod: 200440

Partener
Media

Radio
Club
XXL

Romania
Elena Toma

Doina DRĂCUȚ

Postmodernismul

(definiție, istorie, caracteristici)

Postmodernismul este o mișcare culturală, artistică și ideatică, apărută în deceniul al șaselea al secolului XX, în Statele Unite ale Americii și răspândită apoi în Europa. Inițial a apărut în arhitectură, apoi în literatură, filozofie, în domeniile de teorie critică, artă, sociologie, științe politice. Termenul „postmodern” a intrat în lexiconul filosofic odată cu publicarea studiului *La condition postmoderne*, în 1979, al lui Jean-François Lyotard.

Postmodernismul se caracterizează, în general, prin excluderea noului și ineditului, negarea (refuzul) ideii de progres și întoarcerea la formele tradiționale. Ideea centrală a postmodernismului rezidă în faptul că „problema cunoașterii se bazează pe tot ce este exterior individului”¹. Retorica postmodernismului este anti-iluministă, cunoașterea este legată de timp, spațiu, poziție socială sau alți factori ce intervin în conștiința individului în procesul de construire a punctelor de vedere ce interacționează în procesul cunoașterii. Postmodernismul nu poate fi explicat și apreciat critic decât în relație cu modernismul; modernitatea fiind o perioadă istorică din evoluția omenirii ce s-a derulat între iluminism (sec. XVII) și primii ani după cel de-al doilea război mondial.

În definirea termenului de postmodernism există totuși dificultăți, deoarece, acest curent fiind subiectul unor dezbateri partizane, sunt atâtea definiții câți teoreticieni există. Problema delimitării acestui curent implică nevoia de raportare la o altă direcție, desfășurată sincron, și anume modernismul. Secolul XX este împărțit, de unii istorici, în două perioade - cea modernă și cea postmodernă -, iar alți istorici văd cele două perioade ca fiind două etape ale aceleiași ere artistice.

Criticul american de origine egipteană Ihab Hassan, în lucrarea sa *From Postmodernism to Postmodernity: the Local/Global Context*, amintește câteva nume care au uzitat termenul „postmodernism” încă înainte ca acesta să fi intrat în lexicon: John Watkins Chapman (pictor de salon englez), între anii 1870-1880, cu sensul de postimpresionism; Federico de Onís, în 1934, cu sensul de re-

acție împotriva poeziei moderniste; Arnold J. Toynbee, în 1939, cu sensul de sfârșit al ordinii burgheziei vestice; Bernard Smith, în 1945, cu sensul de mișcare a realismului socialist în pictură; Charles Olso, între anii 1950-1960; Irving Hiwe și Harry Levin, în 1959 și 1960, cu semnificația de declin al culturii moderniste înalte.²

În opera sa monumentală *Studiul istoriei*, Arnold Toynbee dă o definiție termenului „postmodern”, deși nu în sensul de azi, numind postmodernă perioada istorică ce debutează după 1875, caracterizată prin „prăbușirea utopiei iluministe și prin proliferarea culturii de masă”³. Postmodernism înseamnă, pentru Arnold Toynbee, „iraționalitate, anarhie și o nedeterminare amenințătoare”⁴.

În Statele Unite ale Americii, dezbaterile în jurul termenului „postmodernism” încep prin deceniul șapte al secolului trecut, dar termenul este consacrat în 1979, prin apariția tratatului *La condition postmoderne*, al filosofului francez Jean-François Lyotard.

În literatura română, fenomenul postmodernist ia amploare după 1980, prima izbucnire fiind produsă de un grup de poeți, format în jurul criticului literar Nicolae Manolescu, ce a constituit „Cenaclul de luni”, și de un grup de prozatori, format în jurul profesorului Ovid S. Crohmălniceanu, la „Cenaclul Junimea”. Însă, putem afirma că postmodernismul a intrat în literatura română, mult mai devreme, în a doua jumătate a anilor '60, desfășurându-se până la începutul anilor '80, în mod subteran. Primele reacții au venit de la „grupul oniric” - Leonid Dimov, Emil Brumaru, Vintilă Ivănescu, Dumitru Țepeneag - și de la gruparea prozatorilor cunoscută sub denumirea de „Școala de la Târgoviște” (Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu, Tudor Țopa).

Virgil Nemoianu, în „Notes sur l'état de postmodernité” încearcă să facă o sistematizare a postmodernității, caracterizată prin nouă elemente principale: *La centralité de l'élément communication/mobilitéé; La société postindustrielle; La transition de la révolution de Gutenberg [...] au visuel*

*télévisé et la présence virtuelle; L'établissement de nouveaux rapports entre les hommes et les femmes; La tension entre le globalisme et le multiculturalisme; La conscience de soi, l'auto-analyse; La relativisation et l'incertitude des valeurs; Le jeu parodique avec l'histoire; Une religiosité postmoderne.*⁵

În viziunea lui Matei Călinescu, trăsătura fundamentală a postmodernismului ar fi „un „eclectism rafinat”. În *Cinci fețe ale modernismului*, el afirmă că „eclectismul rafinat al postmodernismului, faptul că el pune sub semnul întrebării unitatea și atribuie valoare părții în detrimentul întregului la acest sfârșit de secol, ne reamintește de «euforia decadentă» din anii 1880. Dar codul popular pe care îl utilizează într-o manieră atât de bătaătoare la ochi poate face postmodernismul să semene și cu kitsch-ul sau campul [...]. Și, în sfârșit, postmodernismul poate părea uneori fratele geamăn al avangardei...”⁶

„Eliberat de obsesia semnificațiilor și de tortura căutării adevărurilor absolute”, spune Mircea Cărtărescu, în *Postmodernismul românesc*, postmodernismul „pornește de la acceptarea lumii ca poveste, ca realitate «slabă», desfondată, pe care un eu la fel de iluzoriu o poate explora în toate direcțiile, cu voluptate senzorială, ca pe o epidermă nesfârșită. Atitudinea umană fundamentală față de lume devine astfel una estetică, hedonistă. Această estetizare generală a lumii, substituind mai vechea atitudine metafizică, este însoțită de o legitimare la rândul ei «slabă», contextuală și consensuală, în care ideea de ființă devine, ca pentru Wittgenstein, inoperantă: dacă există cumva, despre ea trebuie, în orice caz, să se tacă. Acest fapt are consecințe vaste în privința abordării estetice a fenomenului artistic. Trebuie spus că estetica însăși renunță la ideea de valoare absolută, la noțiuni ca «geniu», «capodoperă» etc., și că, pe de altă parte, dintr-o disciplină orientată către sens (în modernism fiecare text își conține sau își caută interpretarea), ea tinde să devină una a «odihnei în obiectul estetic», una a ornamentului.”⁷

Pentru criticul literar Nicolae Manolescu, postmodernismul este un fel de modernism mai tolerant, poezia postmodernă împrumutând „criteriul poeticului”⁸ din poezia modernă. Dacă moderniștii au redus poezia la o expresie aproape pură, postmoderniștii au înlăturat toate barierele din calea expresivității, care, din punctul lor de vedere, trebuie să fie șocantă, nu pură. Postmodernismul „coboară în stradă, merge la manifestație”⁹; „este fățiș, nu secret, este agresiv, persuasiv, primitiv, nu retractil, muzical, esoteric, enigmatic”¹⁰; e, în același timp, „ironic, histrionic, ludic și asianic.”¹¹

Postmodernismul neagă și desființează tiparele, cenzura, stereotipul, certitudinea, cauzalitatea, permanența, ierarhia, punând în locul lor concepte ce au ca valori dominante libertatea, toleranța, originalitatea, interculturalitatea, renunțarea la limite și granițe, amestecul stilurilor, discontinuitate, decentralizare. Omul postmodern nu mai caută profunzimea, ca în modernism, el trăiește în alte universuri, în care cunoașterea înseamnă alunecare, „mângâiere” a suprafețelor, iar „procesul de coborâre a artei în cotidian a devenit pervaziv”¹² și totul se dizolvă în spațiul experienței umane obișnuite. Dacă modernismul „se consideră pe sine o culminare a căutării unei estetici a iluminismului, o etică”¹³, postmodernismul se ocupă de modul în care „autoritatea unor entități ideale (numite metanarațiuni) este slăbită prin procesul de fragmentare, consumism și deconstrucție”¹⁴. În viziunea lui Jean-François Lyotard, postmodernismul încurajează ideea de fragmentare, de fracturare, de fluiditate, de multiplicitate, de pluralitate și, în schimb, critică existența unor universalii monolitice. Postmodernul, spune Mircea Cărtărescu, „nu creează, ci mi-

mează, ia în derâdere, fantazează. Nu există pentru el valoare stabilă și inatacabilă. (...) Postmodernul trăiește ironia cu atâta intensitate, încât ea, până la urmă, dispare, la fel de pervazivă ca și aerul pe care îl respiri. Este un tip de ironie special, numit de Alan Wilde ironie suspensivă.”¹⁵

Postmodernismul este definit și într-un mod mai larg, desemnând cam toate curențele de gândire de la sfârșitul secolului al XX-lea. Criticii marxiști cred că postmodernismul este un „simptom al capitalismului târziu”¹⁶. În contextul postmodernismului, un concept important asupra limbii este ideea de „joc”, acest lucru însemnând schimbarea cadrului de conexiune al ideilor, permițând sensuri figurate sau trecerea unui cuvânt de la un cadru de referință la altul ori de la un context la altul. Postmoderniștii atribuie sau lasă o mare libertate cititorului în modalitatea de a interpreta și construi textul. Vattimo vorbește despre „sentimentul de *depeizare*, de dezinserție a omului din lume prin pierderea treptată a simțului realității, într-o societate a comunicării generalizate”¹⁷, lumea reală se dizolvă devenind „coplanară” cu diverse lumi virtuale pe care omul le locuiește simultan. Ihab Hassan, în *Postmodern Literature and Criticism*, definește critica literară ca „the politics of literary misunderstanding”¹⁸, subliniind faptul că ea însăși trebuie să-și asume paradoxul, contradicția, nedesăvârșirea, șovăiala caracteristice întregii gândiri actuale. Granița dintre literatură și critică tinde să dispară, iar cele două discipline caută să se apropie tot mai mult, astfel încât operele literare încep să-și conțină propria teorie și critică, iar lucrările critice capătă veleități de scrieri literare.

În artele vizuale, postmodernismul încearcă să detroneze universaliiile și funda-

mente artei și caută să accentueze diversitatea și contradicția. Respinge distincția dintre arta joasă și arta înaltă, respinge granițele și favorizează amestecul de idei și forme, promovează jocul, ironia, parodia, colajul, multiplicarea, pluralitatea. Andy Warhol este un exemplu al postmodernismului în artă prin felul cum „apropie simboluri populare comune și artefacte culturale gata făcute, aducând ceea ce altădată era considerat munden sau trivial pe tărâmul artei înalte”¹⁹.

În arhitectură, postmodernismul a șters granița dintre stiluri, făcându-le să se întrepatrundă, uneori să se ciocnească; suprafețele au forme variate și sunt însuflețite de contrastul culorilor, referința și ornamentul și-au găsit loc pe fațade, iar utilizarea unghiurilor nonortogonale a devenit o preferință.

În concepția unor filosofi postmoderni (Thomas Samuel Kuhn și David Bohm), matematica și științele naturii nu ar fi obiective: „ultima expresie a amestecului dintre filozofie și matematică este matematica cognitivă, care dorește să demonstreze că, exact ca orice știință umană, matematica este totuși subiectivă”²⁰.

Mark Poster afirmă că „oamenii de știință proiectează pe calculator subiectivitatea inteligentă, iar calculatorul devine criteriul prin care se definește inteligența”²¹. Ca și Lyotard, el vorbește despre transformarea informației în marfă, iar în noile tehnologii vede un mare potențial pentru dominație. Lumea reală, ade-vărată, este percepută și înțeleasă prin modul și sensurile în care înțelegerea noastră asupra realității este compusă din „multiple imagini, interpretări și reconstrucții, puse în circulație de mijloacele de comunicare, în competiție unele cu altele și fără nicio coordonare centrală”²².

Politologul și sociologul american Francis Fukuyama, în *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, descrie, în sens postmodern, disponibilitatea deplasării tuturor societăților de azi spre o singură formă de viață socială și politică, pe care o consideră a fi liberalismul democratic burghez.

În filosofia postmodernă, un rol important îl joacă hermeneutica, dar ea nu dă o interpretare textului, nu se concentrează asupra structurilor funcționale ale textului, ci încearcă să ajungă la un acord sau consens cu privire la ceea ce înseamnă textul. Gianni Vattimo, în *Sfârșitul modernității*, distinge și ridică problema postmodernității la o chestiune de hermeneutică ontologică. El vede eterogenitatea și diversitatea ca pe niște probleme ce pot fi rezolvate prin dezvoltarea unui sentiment de continuitate între prezent și trecut. Ținând cont de interpretările lui Vattimo, conceptele lui Nietzsche și Heidegger pot fi

Tintoretto - Cristos mergând pe apă

reunite într-o temă comună de depășire. Dacă Friedrich Nietzsche anunță depășirea nihilismului prin nihilismul activ al eternei reînnoierii, Martin Heidegger încearcă să depășească metafizica printr-o experiență metafizică de a fi. Și într-un caz și în altul, susține Vattimo, ceea ce poate fi depășit este un act al modernității, caracterizat prin evoluții progresive. Iar postmodernitatea este văzută, în concepția sa, ca o nouă „turnură în modernitate”, ce presupune dizolvarea categoriilor într-un nou sens, sau gândind în sens nietzschean a depăși modernitatea înseamnă „a dizolva modernitatea printr-o radicalizare a propriilor sale tendințe înăscute”²³.

Ihab Hassan definește unsprezece trăsături ale postmodernismului, cu care își construiește propria viziune asupra acestui curent, trăsături ce au un „caracter difuz și eratic”²⁴. După cum s-a observat, nu toate sunt specifice curentului, unele se suprapun și se întrepătrund, altele se pot afla pur și simplu în contradicție și oricând se pot adăuga și alte caracteristici la fel de pertinente: *indeterminarea, fragmentarea, decanonizarea, lipsa-de-sine, lipsa-de-adâncime, neprezentabilul, ironia (sau perspectivismul), hibridizarea, carnavalizarea, performanță, participare, construcționism, imanență*.²⁵

În eseuul său *From Postmodernism to Postmodernity*, Ihab Hassan mai identifică încă șapte trăsături ale fenomenului, care își au originea în modernism și pe care le numește categorii negative: *urbanismul* (caracterizat de fragmentare, diversitate, ecologie, crimă, holocaust); *tehnologismul* (dominat de genetică, informatică, tehnologii spațiale); *dezumanizarea* (care provoacă anarhie, *anti-elitism*, absurd, umor negru, parodie, negare); *negativismul* (care duce la fenomene New Age: magie, animism, mișcări de tip beat, hippy etc.); *erotismul* (care se îmbogățește cu noi specii: romanul homosexual, poezia lesbiană, pornografia cosmică); *antinomialismul* (prezența simultană a unor tendințe contradictorii, care explodează în contracultură, mișcări de emancipare, Blak Power, feminism, filosofii orientale, misticism, vrăjitorie); *experimentalismul* (care generează forme deschise, discontinue, aleatorii, improvizate, nedeterminate, simultaneism, tranziție, joc, fantezie, parodie, multimedia, fuziunea formelor și a limbajelor).²⁶

Postmodernismul, cum era firesc, și-a atras numeroși critici; mulți îl caracterizează drept un fenomen efemer, care nu reprezintă decât o serie de conecțiuni disparate, ce au în comun doar resentimentul față de modernism. Unii critici consideră că evoluția de la modern la postmodern trebuie privită mai

degrabă ca o gradație, iar nu ca un tip nou, o continuare, iar nu o ruptură.

Cel mai acerb critic al postmodernismului este însă Charles Murray: „Doar o modă intelectuală contemporană, mă refer la o constelație de puncte de vedere care îți vin în minte când auzi cuvintele multicultural, gen, a deconstrui, corectitudine politică, și Dead White Males. Într-un sens mai larg moda aceasta intelectuală contemporană acoperă un destul de răspândit sentiment de neîncredere în metoda științifică (...)”²⁷

Bibliografie

- Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999
- Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, Editura Univers, București, 1995
- Lefter, Ion Bogdan, *Postmodernism. Din istoria unei „bătălii” culturale*, Editura Paralela 45, 2000
- Vattimo, Gianni, *La fin de la modernité*, Seuil, Paris, 1987
- Nemoianu, Virgil, „Notes sur l'état de postmodernité”, în revista Euresis, cahiers roumains d'études littéraires et culturelles, nr. 1-4/2009
- <http://ro.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>

Note

- [1] Cf. Wikipedia, *Postmodernismul*, <http://ro.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>
- [2] *Ibidem*
- [3] Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999, p. 85

- [4] *Ibidem*
- [5] Nemoianu, Virgil, *Notes sur l'état de postmodernité*, în Euresis, nr. 1-4 / 2009, pp. 23-25
- [6] Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, Editura Univers, București, 1995, p. 259
- [7] Cărtărescu, Mircea, *op. cit.*, p. 65
- [8] <http://www.scribd.com/doc/97935783/Postmodernism-UI>
- [9] Apud Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999, p. 173
- [10] *Ibidem*
- [11] *Ibidem*
- [12] Cărtărescu, Mircea, *op. cit.*, p. 66
- [13] Cf. Wikipedia, *Postmodernismul*, <http://ro.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>
- [14] *Ibidem*
- [15] Cărtărescu, Mircea, *op. cit.*, p. 101
- [16] Cf. Wikipedia, *Postmodernismul*, <http://ro.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>
- [17] Apud Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999, pp. 13,14
- [18] *Ibidem*, p. 92
- [19] Cf. Wikipedia, *Postmodernismul*, <http://ro.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>
- [20] *Ibidem*
- [21] *Ibidem*
- [22] *Ibidem*
- [23] Cf. Wikipedia, *Postmodernism*, <http://en.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>
- [24] Apud Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999, p. 105
- [25] *Ibidem*, pp. 96-104
- [26] *Ibidem*, pp. 105,106
- [27] Cf. Wikipedia, *Postmodernismul*, <http://ro.wikipedia.org/wiki/Postmodernism>

Tintoretto - Femei făcând muzică

Janet NICĂ

O PINJE, DOUĂ PINJI

HAI LA VOT!

Toate STATELE lumii, vechi și de peste tot,
au fost violente, rapace și tiranice. STATUL DEMOCRAT,
ultima găselniță în materie de chițibușuri, menit a spori
cleiul oficial, știe să administreze otravă, punând în linguriță
puțină miere, să fenteze vigilența, oricum absentă, a ceea ce se
cheamă popor: eu, tu, el, ea, noi, voi, mai puțin EI, ele.
În limbaj cotit, STATUL DEMOCRAT e un LUP
care și-a luat angajamentul solemn să dea dreptate numai și numai
mieilor. Iar adunătura asta de oameni, pardon, de miei, adică :
eu, tu, el, ea, noi, voi, mai puțin Ei, ele - crede !
Ca în religie: CREDE ȘI NU CERCETA !
Ca în armată: ORDINUL NU SE DISCUTĂ, CISE EXECUTĂ !
Și, de fiecare dată când LUPUL vrea să-și rotunjească
pântecul spre siguranța nu a zilei de mâine, ci a secolelor suivante,
turma de oi, adică: eu, tu, el, ea, noi, voi, mai puțin Ei, ele,
își dă în petic, ia zâmbocul în gură și sfârșește
pe limba de lemn a CUVÂNTĂTORULUI ideolog.
Cărămizile sărăciei noastre zidesc zâmbetul european
al asupritorilor noștri.
Degeaba știm că mulți porumbei sunt ciori vopsite,
că afară-i vopsit gardul iar înăuntru, leopardul !
Mituiți cu un mic amical și cu o bere democrată,
îmbătați de linguşelile lor preelectorale,
precum că noi, cetățenii, am fi spuma și smântâna
grijiilor lor, într-un avânt patriotic de turmă,
le dăm lăna și laptele, votul și pivotul, girul și jirul.
Behăiala mioritică nu le-o dăm,
nu le cade bine în urechi protipendazilor bruxeliști
și argaților noștri la curțile regilor Artur!
Apoi, de la pîrne, ne întoarcem în cocioabele noastre,
la zerul nostru mediocru, mândri că încă odată
și încă odată, târlele noastre țin în spinare palatele.
Be he he !
dracu' să ne ie!

ACUM

Acum, în prejma Crăciunului, nu am să vă cânt un colind,
ci o să vă desenez un colind, pentru că eu,
frate bun cu miezul de cozonac și cu agurida ciocârliei din văzduh,
colind, nu glumă !
În fiecare dimineață mă duc în colțul străzii,
la chioșcul unei Idei,
cumpăr un ziar din care aflu ce se va întâmpla
ieri și ce s-a întâmplat mâine.
Trec pe la Primăria Prejudecății de Apoi
de unde iau o adeverință din care să rezulte că sunt cetățean
al Iluziei democratice, dau pe la mizeria de lux a locului de muncă
în care educ mugurii să devină lupi, și fluturii să devină tigri.
Oho, ajunge, omule! Ce poți astăzi mai lasă și pe mâine.
Am dreptul să mă revolt, că tot nu mă ia nimeni în seamă.
Și iată-mă singur, liber, fericit și incandescent de naiv,
așa cum îi stă bine unui miel gata de drob
pentru papilele gustative ale unor vârcolaci politici.
Cine trece prin fața primăriei nu e, musai, primar.
Așa că, mă revolt, deci exist ca mână de lucru.
Mână, birjar! Mânați, măi! Hăi, hăi!

Tintoretto - Cristos spălând picioarele discipolilor săi

George POPA

Homo intellectualis

Blaise Pascal distingea două modalități de percepere și înțelegere a existenței, a lucrurilor: *spiritul geometric* și *spiritul de finețe*. Activitatea spiritului geometric corespunde rațiunii, iar cea a spiritului de finețe corespunde intelectului - al unui intelect sensibil, în înțelesului formulat de Magister Eckhart: „*Există o inimă a intelectului*”.

Rațiunea, spiritul geometric lucrează cu ajutorul principiilor, al definițiilor, al abstracțiunilor, privește imaginarul speculativ, adevărul matematic, - în timp ce spiritul de finețe, intelectul, are văzul deschis spre real, și anume, realitatea „fină, delicată”; se bazează mai mult pe vibrația cognitivă și simpatetică a sufletului. El înțelege vertical, cu intuiții „d’une seule vue”, pe când spiritul geometric operează pe orizontală prin raționamente succesive. Astfel, domeniul spiritului geometric, al rațiunii sunt științele, domeniul spiritului de finețe sunt religia, poezia, artele, misterul. *Spiritele ideale*, afirmă Pascal, *îmbină ambele modalități de a înțelege lumea*, unilateralitatea fiind „absurdă”. La polul opus se situează „spiritele false”, care nu posedă nici spirit geometric nici spirit de finețe.

De observat că în accepția curentă există o deosebire de nuanță între intelect și rațiune. Rațiunii o se atribuie o activitate mai curând rece, riguroasă, preponderent principială, în timp ce activitatea intelectului implică o nuanță de rafinament spiritual, de vizionar, pe când rațiunea este infirmă, scrie Kant. Se explică astfel conceptul lui Spinoza privitor la iubirea de Dumnezeu - *Amor intellectualis Dei*, iar Joseph Winckelmann, legând intelectul de ideea de sublim, recomandă pictorilor „*să-și înmoaie penelul în intelect*”. Pe de altă parte, amintim și aserțiunea lui Leonardo da Vinci: „*Pasiunea intelectuală este superioară senzualității*”.

Și iată cuvântul lui Platon, care consideră că intelectul este cel care poate cunoaște realitatea ultimă: „Există un loc supracercat pe care până acum nici un poet nu l-a putut cânta și nici unul nu-l va putea cânta vre-

odată... Căci el este realitatea adevărată - fără culoare, fără formă și de neatins; doar obiect de contemplare de către pilotul sufletului care este intelectul”. (Fedru 247c).

Hipostaze și definiții ale intelectualului

Termenul de intelectual a fost și este încă mult discutat în legătură cu afacerea Dreyfus, de la care plecând s-a instituit ideea conform căreia în definirea intelectualului intră *sine qua non* angajarea directă socială. S-a mai afirmat că intelectualii au apărut odată cu Voltaire, Diderot, Rousseau, Chateaubriand, Hugo, Michelet ș.a. În realitate, ideea de intelectual și cuvântul definitoriu au fost formulate pentru prima oară de Petrarca, iar apariția intelectualului a avut loc cu mult mai înainte de a se imagina termenul, și anume, în Grecia antică.

Ca atare, dacă intelectul este funcția spirituală cea mai înaltă a omului, întrunind *viziunea și cultivarea valorilor, noblețea minții și capacitatea creatoare*, vechea Eladă a cunoscut acea miraculoasă densitate de mari „intelectuali”, creatori ai culturii europene - de la Thales și Empedocle la Platon și Aristotel, întemeietorii filozofiei; de la Eschile la Aristofan, care au pus bazele tragediei și comediei; de la Esop la Pindar, întemeietorii ai diverselor genuri de poezie; de la Fidias și Praxiteles la Lisip și Polyclet, care au creat acea formulă unică a plastice tridimensionale imaginând „secțiunea de aur”, „proporțiile divine”, canon irepetabil mai târziu etc. Locuitorii Eladei au dat naștere la acea viziune a intelectualului, în care *gândirea și fapta creatoare făceau una, constituiau formula lor de viață*, de inserție în univers.

În Evul Mediu, criteriul de intelectual consta în exercițiul gândirii metafizice cristianice filtrat prin filozofia aristotelică. „Umanistă” prin excelență pentru acel timp a fost catedrala unde omul se întâlnea și se confunda cu suprema sa proiecție cosmică - divi-

nită. În acel context, se detașează celebri intelectuali liberi. Astfel, Dante și Eckhart și-au luat mari libertăți față de dogmatismul religios și au făcut apologia lirică - primul a iubirii pământești îndumnezeită, celălalt a demnității divine a omului, mergând până la ideea că omul se autocreează ca Dumnezeu, identificându-se cu el. Pe de altă parte, Boetius și Giordano Bruno s-au situat foarte înalt ca tensiune a gândirii, în *apex mentis*, ultimul imaginând libertatea metafizică, spirituală ca *zbor nelimitat al intelectului* „dincolo de ceruri”, model la care s-a gândit și Eminescu.

De partea cealaltă a Europei, în Persia, Omar Khayyam oferă un exemplu de intelectual complet. Filozof și poet, el a fost totodată matematician, astronom și medic, adică om al faptei științifice și sociale. Acestea toate, alături de o viață petrecută în desăvârșită noblețe. Robaiatele sale constituie un compendiu paradigmatic privind înțelepciunea în viață: a fi lucid de vanitatea existenței, dar totodată să te bucuri la modul poetic de ceea ce îți oferă frumosul naturii și al vieții.

Prin termenul de „intelectual”, imaginat de Petrarca, autorul *Sonetelor* înțelegea independența de gândire consecutiv desprinderii de totalitarismul religios, părăsirea Evului Mediu când domina obsesia păcatului adamic, pentru că, în schimb, omul să se bucure de viață. Alături de prietenul său, hedonistul Boccaccio, Petrarca face deschiderea spre *umanism*, Florența devenind centrul principal al Renașterii timpurii. Modelul ideal de intelectual a aparținut Greciei antice și Renașterii. Mediul spiritual de largă respirație a făcut posibilă arteziana de genii din cele două epoci.

Kant, în *Critica puterii de judecare*, definește conceptul de intelectual - echivalent cu om superior - pe de o parte, prin latura *etică*: „Dar numai moralitatea îl face pe om să fie scop ultim, căruia toată natura să-i fie subordonată teleologic”, - iar pe de altă parte, prin *voința comunicării bucuriei spirituale*: „Căci om nobil e considerat cel care este dis-

pus și este în stare să comunice plăcerea sa și altora, și pe care un obiect nu-l satisface dacă nu poate simți plăcerea pentru el în comunicare în baza unui contact original, dictat de însuși faptul de a fi om. Posibilitatea universală a comunicării frumosului îi mărește valoarea la infinit ...promovarea a ceea ce cere înclinația naturală a fiecăruia.”

Hölderlin și Herder consideră că *experiența poetică*, cea prin care are loc reînțemeierea superioară a vieții înălțând-o către o idealitate axiologică, reprezintă factorul catalizator al formării unui intelectual. Ideologiile intelectualului au ca bază cultivarea valorilor absolute - adevărul binele, frumosul, sublimul.

Este de mare altitudine și deosebit de revelatoare definiția filozofului Richard Rorty: „Ar trebui să înțelegem că intelectualul ca intelectual are o nevoie specială, idiosincronică, - o nevoie de *inefabil și sublim*, o nevoie de a ajunge *dincolo* de limite, o nevoie de a auzi cuvinte care nu fac parte din nici un joc-de-limbaj”.

Jacques Julliard și Michel Vinock definesc intelectualii ca fiind organizatorii de opinii ce conduc societatea, apărătorii valorilor universale împotriva părerilor partizane. Pentru *Eduard Drumond*, a fi intelectual înseamnă a avea o concepție profundă despre lume și despre ordinea socială, o viziune clară și operațională despre rolul jucat de fiecare, potrivit capacităților și funcției sale. El posedă curajul opiniilor proprii, curajul de a spune lucrurilor pe nume.

Régis Debray vorbește de trei calități ale unui intelectual: aptitudinea de a-și exprima poporului său concepțiile - *efectul Mirabeau*; capacitatea de a emite un cuvânt care depășește individualitatea proprie, pentru a enunța universalul - *efectul Goethe*; abordează subiecte care depășesc domeniul personal de competență, în numele adevărului - *efectul Gorgias*.

Jean-François Lyotard distinge trei funcții ale intelectualului: intelectualul propriu zis, implicat social prin crearea unui limbaj de cuvinte și probleme care interesează viața tuturor; cercetătorul, care descoperă o idee ce lipsește contextului științific universal; visătorul, care caută în scrieri anterioare un „cuvânt suveran”, consonant cu meditațiilor sale.

Joël Roman include în „figura de intelectual unificată” - universitarul și jurnalistul. Precizează însă că există un divorț crescând între viața intelectuală și cea universitară prin faptul că aceasta din urmă tinde să formeze doar specialiști unilaterali („pseudouniversitarii” lui Charles Peguy), deși universitarul ar trebui să fie intelectualul de prim

ordin, adică posesor al unei culturi „universale”, care îl face să vadă generalul și nu particularul, fapt ce îi conferă o responsabilitate particulară față de societate. În ce privește jurnalismul, aici pândeste riscul corupției de ordin politic; consecutiv, afirmă J. Roman, jurnalistul devine o formă degradată a intelectualului. Acest fapt demonstrează că nu spațiul public creează intelectuali.

Concluziv, s-a vorbit despre trei clase care domină scena socială: *intelectuală, mediatică, politică*: intelectualul este emanatorul de idei care pot călăuzi societatea, mediaticii le comunică și le comentează, iar politicienii au rolul de a le aplica.

Criza intelectualității

Actualmente, o preocupare curentă dând naștere la întrebări, explicații, încercări de a găsi soluții, este constituită de „criza intelectualității”, „dispariția sa mondială”. Câte fi-nel sec. XX intelectualul a fost declarat o „fosilă depășită”. O serie de factori au fost invocați în cauzalitatea acestui fenomen.

Două „molime”, afirmă Jean-Marie Domenach (*Enquêtes sur les idées contemporaines*, Seuil, 1987), și anume, marxismul și freudismul, au contribuit major la regresia intelectuală a individului. Marxismul a acționat prin discreditarea religiei, ceea ce a dus la „pierderea instinctului cerului”, de care vorbea Mallarmé, la *desacralizarea lumii* și la centrarea consumismului material în viața umană, adică la ceea ce Nietzsche, vorbind de omul sclav al digestivului, denumea *homo manducans* (mâncăul). În ce-l privește pe Freud, acesta a fost unul dintre principalii inițiatori ai marasmului moral actual printr-o „filozofie rușinoasă care își bate joc de filozofie”, cum afirmă același Domenach, exploatarea pseudoștiințifică a instinctului sexual, înclinația hormonală cea mai la îndemână, mai obsesivă, absolutizând-o și generând psihoza permisivității erotice perversitate și nelimitate; de aici explozia sexomaniei în societate și în producțiile culturale - proză, poezie, teatru, arte plastice, mass media - cinematografie în primul rând - adică la ceea ce Eminescu anticipa vorbind de „porno-crație”. Or, invazia lui *homo manducans et pornocratus* nu mai putea lăsa loc intelectualului.

Astfel - schematic vorbind - de la cultura cerescului din arhaic - model *Ghilgameș* și *Miorița*, urmată de cultura etajului cerebral - model anticii greci și Renașterea, trecând apoi cu romantismul la nivelul inimii, acum „cultura” a coborât subbomilical. S-au adăugat o serie de alți factori:

- decăderea educației în școli datorită

ignorării sau discreditării autenticelelor valori spirituale, la care se adaugă penuria modelelor de dascăli cu serioasă formație intelectuală și har didactic, începând cu școala primară și terminând cu universitățile; iar cartea școlară la diversele nivele suferă prin superficialitate, lipsa informației riguroase, înlocuită cu rezumate, „pilule”, *digests*, propuse a fi ușor digerabile; a ști să înveți pe altul presupune o mare responsabilitate profesională și etică;

- media operează, pe de o parte, prin faptul că se ocupă de cultura de consum, industria divertismentului ieftin, vulgaritatea până la obscenitate; pe de altă parte, prin acționarea ca o mașină de defăimare, de calomniere, jurnalistul pretinzându-se un fel de procuror radical, de justițiar absolutist;

- politica, factor major în perversitatea noțiunii de intelectual; amputat etic, intelectualul devine servilul politicului, al unor interese de grup; are loc caricaturizarea profilului său prin fuga de singurătatea creatoare în favoarea expunerii publice gureșe - vedetismul TV necesar și suficient pentru a demonstra identitatea de intelectual, indiferent de ce debitează, de frazele filozofarde, cu verdicte definitive; eseismul jurnalistic a luat locul autenticei gândiri filozofice;

- în ciuda invaziei neobișnuite a editurilor, cartea este tot mai puțin citită, exceptând literatura, sexofilă, consacrată prin premii Nobel și naționale; în schimbul cărții, se preferă internetul, unde informațiile sunt aproximative sau chiar eronate, fiind postate de multe ori prin amatorism; în spațiul numeric narcisismul, fabricarea online de autori, indistinția, dizolvarea ideii de originalitate și proprietate intelectuală, fluctuența, instabilitatea textelor constituie tot atâția factori creatori de pseudointelectuali;

- datorită consumului producțiilor subculturale, care au confiscat cartea, arta și media, are loc nivelarea, pierderea individualității, a personalității, prin perversitatea omogenă a „gustului”, a receptivității culturale. În acest timp intelectualul autentic a devenit cavalerul tristei figuri al idealităților, izolat, exclus social prin invazia ariviștilor, a medicrității spontan coalizate.

Louis Althusser conchide: condamnarea la moarte de către istorie a intelectualului se datorește faptului că „nu este condamnat la adevăr”. Carența dimensiunii morale a actualei societăți de consum se datorește decăderii intelectualității. Lipsa acestei călăuze-creatoare de direcții, perspective, deschideri ideale - în viața de toate zilele și în viața sufletească - are drept rezultat scăderea capacității de percepție și, de aici, a interesului publicului pentru valorile spirituale.

Care sunt criteriile statutului de intelectual?

În ciuda semnalării insistente a apusului intelectualului, noțiunea este aplicată, arogată în continuare, astfel încât se pune problema unei definiții: ce este un intelectual?

O carte a ziaristului Paul Johnson, *Intellectualii*, (Humanitas, ed. III-a, 2006), ar fi trebuit, poate, să ofere criteriile definirii intelectualului, având în vedere că autorul se ocupă de creatori precum Rousseau, Shelley, Lord Byron, Ibsen, Tolstoi, Hemingway, Brecht, Russel, Sartre, iar într-un capitol final, la o serie de nume mai recente.

Trăim într-o epocă în care se poartă literatura de scandal, bucurându-se de privilegiul de a fi deosebit de comercială, fiindcă place cititorilor dornici să vadă *mis à nu* idolii, demitizate celebritățile. Așa procedează gaze-tărește Johnson în cartea sa. De altfel, el declară de la început că scopul lucrării este de a dezvălui ce se află dincolo de opera scriitorilor de care se ocupă. După ce menționează succint meritele abordat, urmează o lungă înșiruire de păcate: pletoră de soții și amante, însoțită de certuri, părăsiri, copii ilegitiți ignorați sau repudiați, probleme sexuale, prietenii înșelate, inconsecvențe de ordin politic, jосnicii de tot felul, inclusiv în probleme bănești. Minciunea, falsitatea, violența sunt căutate și exploatare cu minuție. Nu rare ori autorul trage concluzii negative până la dezastruoase pe informații discutabile sau chiar pe proprii supoziții. Eminescu demasca procedeul: „*Ei vor lăuda desigur biografia subțire/ Care s-o-ncerca s-arate că n-ai fost un lucru mare,/ C-ai fost om cum sunt și dânzii*”... Întrebarea este - *cui prodest?* - și care sunt părțile discutabile ale unui asemenea demers?

Înainte de toate, autorul nu dă o definiție a intelectualului, ca și cum ea este înțeleasă de la sine. Din carte, pare că, pentru Johnson, două ar fi criteriile: influența socioculturală decisivă și volitionalitatea dusă până la violență. În al doilea rând, se știe că rare ori există coincidența etică între opera și viața unui creator. Este ușor de prezentat la modul catastrofal defectele inerente firii omenești. Or, ceea ce interesează este aportul pozitiv, „lumina” pe care acel autor a adus-o, cum scrie Eminescu în Scrisoarea I: „*Iar deasupra tuturor va vorbi un mititel,/ Nu slăvind-te pe tine, lustruindu-se pe el./ Neputând să te ajungă, crezi că vrea să te admire?/ ...Rele-or zice că sunt toate câte nu vor înțelege./ ...Dar afară de aceasta vor căta*

vieții tale/ Să-i găsească pete multe, răutăți și mici scandale./ ...Nu lumina/ Ce în lume ai vărsat-o, ci păcatele și vina,/ Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt/ Toate micile mizerii unui suflet chinuit/ Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce ai gândit.”

Dacă există uneori discrepanță între altitudinea unei opere și calitatea vieții de rând a autorului, trebuie de amintit că marile creații sunt dicteuri, autorul este un medium, un mijlocitor. În rest, nu rare ori el își petrece viața zilnică la fel ca omul obișnuit. Mai mult, uneori orgoliul pe care i-l conferă opera poate să-i inducă ideea unicității sale și de aici își ia libertatea de a neglija controlul moral. Așa s-a întâmplat cu Oscar Wilde, un asemenea comportament a fost pus pe seama lui Lord Byron, iar despre François Villon se spune că era un scandalagiu notoriu. Dar aici trebuie făcută observația că asemenea exemple nu justifică similare comportamente în ideea că - prin analogie - ele asigură un gir valoric unei opere mediocre.

Noțiunea de intelectual este **axiologică**. Adevăratul intelectual este un umanist, un promotor al spiritualității. Manifestând și cultivând demnitate și elevație, el este dotat cu un puternic simț *etic*, în sensul răspunderii față de existență, care însemnează *promovarea vieții - începând cu natura, continuând cu societatea, cu sistemul de valori culturale universale și sfârșind cu propria sa personalitate*. Este semnificativ faptul că în grecește cuvântul ἦθος (etos) însemnează atât „caracter”, cât și „sălaș”. Prin urmare, în etică își are intelectualul atât caracterul, adică identitatea spirituală, cât și sălașul. Eticul și ontologicul se confundă.

Posesor al unei cuprinzătoare culturi *selective*, intelectualul are largă deschidere asupra înțelegerii vieții, posedă un înalt simț al semnificațiilor inerente lumii și creațiilor omului. În același timp intelectualul este un *creator de noi valori* - introduce noi semni-

ficații în circuitul axiologic al culturii.

Intelectualul este omul interior, preocupat cu *afi*, în raport cu omul exterior, preocupat cu *a avea*, insul de consum material, gol de el însuși, în conflict rapace cu ceilalți și cu natura în scopul dominării și acumulării.

Marii intelectuali posedă acea responsabilitate cosmică particulară, constând în convingerea că - dată fiind întrepătrunderea universală - energiile dezvoltate de ideea și înfăptuirile lor benefice se fructifică în viața lumii.

Homo intellectualis este un model și un ghid spiritual. Aceasta este implicația lui socială - și nu neapărat servitutea politică. Tot ce el creează pozitiv - profesional sau/și cultural - constituie un aport comunitar inapreciabil mai valoros decât cel al unui politician, în sensul modelării spirituale a sensibilității și a gândirii celor din jur. Este bucuria comunicării frumosului, a sublimului, despre care vorbește Kant în definirea intelectualului ca om superior.

Când se va ieși din agonie, când va lua sfârșit criza intelectualității, criza spiritualității - se întreabă conștiințele îngrijorate de „*apusul de zeități și-asfințirea de idei*”, semnalate de Eminescu în vastul poem *Memento mori?* Poate că atunci când societatea va ieși din cercul vicios autorepetabil - „*frenetice și dezechilibrate, dezechilibrate și frenetice*”, de care vorbea profetic autorul *Glossei*, referindu-se la „*schimbările perpetui din sufletul modern*”.

Intelectul nu este un automatism ca instinctul, afirmă Ortega y Gasset, ci este o entelechie, o stare superioară *în nuce*, pe care trebuie să o transformăm în identitatea cea mai nobilă a omului. Or catalizarea acestei transformări revine prin excelență învățământului universitar.

Astfel, decisiv pentru renașterea intelectualului este înainte de toate acest for suprem al inteligenței. Când Universitatea se va schimba în ea însăși, va avea loc reînstituirea universalului moral, a universalului umanist.

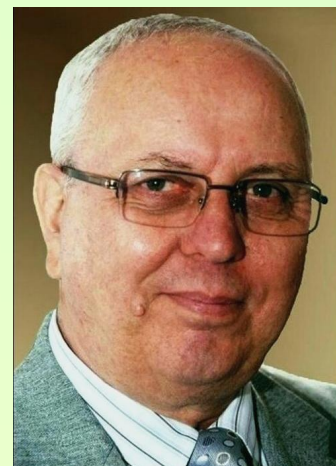

Tintoretto - Cristos printre medici

Iulian CHIUU

Mariana Zavati Gardner, în *Oglinda cu vise*

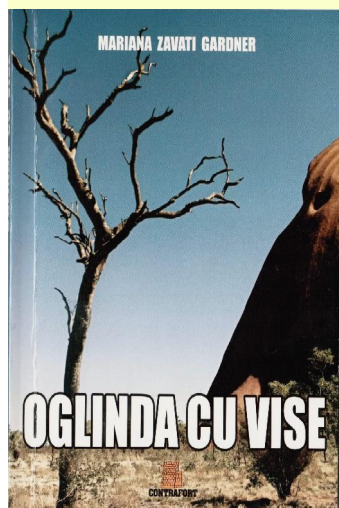

Numai după lectura volumului de versuri *Oglinda cu vise*, (Ed. Contrafort, Craiova, 2012) înțeleg că Mariana Zavati a primit în chip cu totul îndreptățit câteva premii prestigioase: Premiul münchenez Novalis, cu volumul de versuri *Vise la minut* (2008), Nova Provincia Corvina (diplomă de excelență pentru traduceri în limba engleză a unor poeți români - 2009), apoi Premiul Ligii Scriitorilor din România (2011) și nu în ultimul rând Premiul I al Concursului Internațional de Poezie STARPRESS (2012). Mariana Zavati Gardner este un nume care se integrează cu originalitate în rândul postmoderniștilor români de după 1990, cu deschidere spre tot ceea ce curentul a globalizat în poezia europeană încă din anii '80. În poezia ei, după cum o relevă și acest din urmă volum de versuri, tentațiile postmoderniste vin din direcția polarizantă a intersectării codurilor (ca modalitate de percepere), dinspre sfidarea metaforizării (ca formulă), din obiectivarea neutralismului emoțional și dinspre

stingerea lirismului în ironia cotidianului (ca atitudine). Însă, cu toată narativitatea mimată în traversarea existenței, poezia nu se dezmente; reverberează totuși în subsistentul ludicului. Presiunile faptului diurn defulează spre oglinda cu vise a Juliei May, acolo unde desolemnizarea postmodernistă a discursului rămâne în concretul monoton, incolor ca semn destinal sub care stă fiecare poezie, imperturbabil de la începutul volumului până la final: *De departe oglinda cu vise/ chema pe Julia May/ Nu mai voia să asculte/ aceleași povești cu repetiție/ De călătorii răsuflă/ Pe Amazon sau în țara de Foc.../* (p.27). Și totuși, spuneam, poezia rămâne în reflexe pur decorative: *Greierii se scâldau pe boabe de ienupăr/ Îngânând melodii de demult.../ (p.26), sau vor depăna lângă ape/ Neghioabe reverii de adolescență târzie.../ (p.47), vibrând neutru doar la limita conotativului, fiindcă emoțiile sunt reprimite în contemplativ, unde rămân simple constatări unde denotații, detașări de orice reverberație banală prelungită: *Vede copiii de la colțul de stradă/ casa de dincolo, cea cu cerdac/ urmând dricul fără podoabe cu cai/ Se trecuse măicuța; o petreceau/ Doi copii - /Cireșul bunicii Elisa ploua cu petale.../ (p.40). Uniformizarea elementelor, cele ale vieții cu cele ale lumii, nu este o invenție a postmodernismului românesc, ci face parte din doctrina cu care se resping doar, fără a desființa, experiențele lirismului exclusiv: *în orașul cu omizi/ unde se stropesc chimicale/ (...) se hârjoneau mototol,***

*se adunau/ aruncate orfane de la ferestre/ (...) băsmuiuau planeta cu sfaturi/ în cadru după cadru la TV.../ (p.41). În prezentarea lui Dumitru Velea, din deschiderea volumului, *asupra Juliei May se exercită acțiunea oglinzii, ea fiind complementul direct al acelei străinii propoziții* („De departe oglinda cu vise/ chema pe Julia May”, n.n.). Numai că *această făptură feminină care suferă acțiunea va fi și implicată în acțiune, indiferent din ce parte s-ar privi desfășurarea viselor* (p.10), adică Julia May cunoaște tranzitivitatea în diatezele percepției, odată cu muzele și se naște sub semnul acestora: *De departe oglinda cu vise/ chema pe Julia May/ Din întuneric se luptă/ să se nască Julia May/ în brazde străine și ferecate/ în preziceri zăpăcite și coapte.../ (p.15). Calliope (voce frumoasă), muza filosofiei și a poeziei epice, cea mai înțeleaptă între muze, strânge în brațe-o Tăbliță, hotărând destine, Clío face ordine în istoria domestică, Erato acompaniază la liră poezia iubirii prin umbre sonore și se dichisește-n oglindă. Euterpe își hrănește surorile cu muzică lunară și tot așa, pe rând, Mepomene își așează masca ei tragică, Polyhymnia se pierde în imnuri retorice, Terpsichore face piruete cu lira, Thalia și Urania racordează Globul Ceres la un email publicitar, *prorocire@reuniune fără cusur* (p.16). Timpul îmbătrânește după legi atemporale: *bătrânul devenea mai bătrân/ tânjind după vânătoarea cu zimbrii/ furtuni în sufletul iernii.../ (p.57), impersonal, oamenii stăteau în jurul mesei***

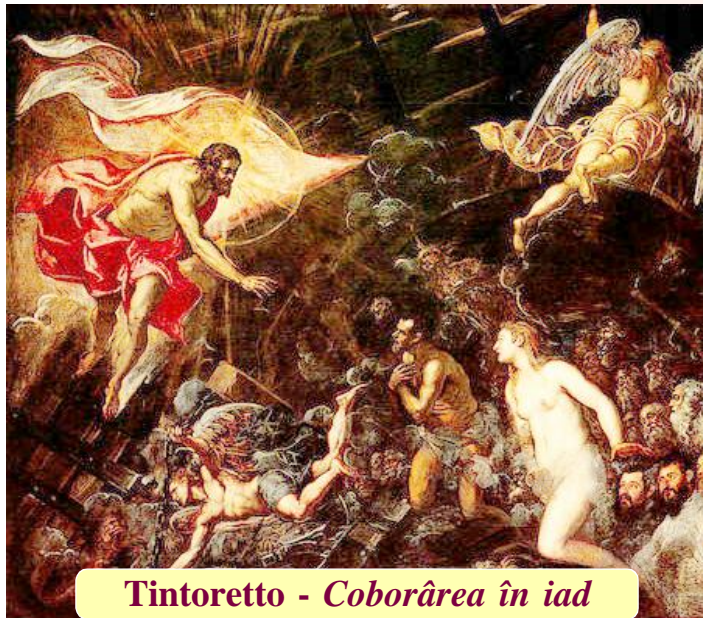
*dreptunghiulare/ tot mai străini în tăcerea din casă/ urmărind cum timpul se făcea mai bătrân.../ (p.48). Intersectarea planurilor, a ontologiilor în cele din urmă, pune într-o ordine sui generis tranzitivitatea lumilor: *În ceruri se petreceau în rădvane/ se strămutau prin nouri boiți în curcubeu/ în ceruri se năruie himere.../ (p.49), jucătorul de golf conciliază cu femeia-bărbat fără să vadă cum Stăpânul Timpului clădea ascunzișuri, colb de sosiri, colb de plecări.../ (p.50). Într-un banchet funest, de dimensiuni cosmice, vânătorii de găini plantează/ foișoare de grâu/ voci și semnițe/ și crengi de măsline/ enclavă de putori/ de o putreziciune fină, iar disoluția așează în întuneric lipitori care iau cu asalt în devălmășie soclul statuii, podeaua (p.64). Citind-o pe Mariana Zavati Gardner tot așa cum l-ai citi de pildă pe Andrés Sánchez Robayna, pe Rosa Lentini, pe poetul obstetrician William Carlos Williams, așa cum ai citi tratatul *La condition postmoderne* (1979) al lui Jean François Lyotard ori *Postmodernismul românesc*, al lui Mircea Cărtărescu (Ed. Humanitas, București, 1999), înțelegi idealul globalizării unei atitudini nonconformiste, un subtil mod de saxonizare a poeziei pe care Mariana Zavati Gardner îl presimte și își traduce (selectiv) poeziile în engleză unde *Oglinda de vise* devine obsesiv *Vis de absolut* (*In her dream of absolute/ Her aunt had a vision/ To touch the boundaries/ Of the Black Duck's soul/ Julia May's aunt had a piano..., p.80*), cu o sono-**

ritate parcă mai naturală ca în franceză (*Rêve no.1: Mi -été Calme, est la chaleur huilée/ Qui sillonne la surface de la mer/ À Southwold, le point le plus Est de l'Angleterre...*, p.119) sau decât în germană (*Erinnern Sie sich an Julia May? Am Strand von Southwold. Stille ölige Hitze/ Glasur auf dem Meeresspiegel/ Bel Southwold, dem östlichsten Punkt von England...*, p.128). Convingerile postmoderniste ale Marianeî Zavati Gardner transcend cu ușurință genurile și temele se reiau cu aceeași abilitate în proză: *Cu ochii-ncruciași, măicuța-i spusese:/Azi ai examen, să nu fii cu capul în nori (Oglinda cu vise, p.54); Examenul îi plana în gânduri. Cu privirea crucișă, mama ei îi atrăsese atenția: - Ai examen, concentrează-te și nu spune hop până n-ai sărit cum trebuie! (Bacău-London, înainte și înapoi, Ed. Sitech, Craiova, 2012, p. 104). Totul este posibil în spiritul curentului al cărui inventar de elemente nu cunoaște registre de semnificare; decorativul în sine se banalizează, cauzalitatea nu mai are finalitate și contemplativul refuză constatativul din dorința expresă a detașării cu care se refuză *ab initio*, laolaltă, toate tristețile și bucuriile ființei doar din cauza atributelor vremelnice. O naturalețe adversativă, și totuși o opțiune, dacă nu și o alternativă.*

Tintoretto - Coborârea în iad

Al. Florin ȚENE

Reîntoarcerea la valorile democratice în cultura Europei de Est

Mișcările sociale și revoluționare din anii '90, din Europa de Est, au inaugurat, în cultură, epoca proglobmodernului. Ea este marcată, prin **Reîntoarcere** la valorile autentice, de renaștere a democrației în cultură, de metafizică socială și de preocupări de morală și lupte politice stârnite de mentalitatea moștenită de la regimul de dictatură comunistă.

Toate aceste frământări sunt destinate, fără îndoială, în adâncul instinctelor, să definească libertatea individului.

Reînființarea partidelor democratice, a organizațiilor profesionale, egalitatea drepturilor civile cucerite, analiza socială și politică au loc cu mari frământări.

Analiza filozofică a lui Andrei

Pleșu, venind ca o concluzie riguroasă la efortul lui Adam Michnik, al lui Lech Walesa, de a organiza alegerile democratice în Polonia, al lui Arpad Goncz, în Ungaria, al lui Havel, în Cehoslovacia, cu „Primăvara de la Praga” etc., o făcuse necesară.

Posibilitatea de a efectua - prin cercetarea socială, printre oameni, iar prin cercetarea științifică, printre fapte și idei- o nouă selecție, justifică Reîntoarcerea.

În Europa de Est, individul, lăsat de **Reîntoarcere** să trăiască în libertate, aproape și-a cucerit mediul fizic, și, năvălind cu întreaga lui putere în domeniul neexplorat al orgoliului intelectual, dă viitorului speranță.

De la Marina Abramovic, Christo, Wodiczko Krzysztof, Kulik Zofia și Melamid, Irwin, Natalia Lach-Lachowicz, Brodsky Alexandru, Ewa Partum, Stano Filko, Laibach, Kwie Kulik, până la Mircea Dinescu și Gabriel Liceanu, a apărut o nouă rasă de analiști și filozofi care se străduiește să educe oamenii de mentalitatea comunistă.

Astfel, **Reîntoarcerea** ne-a smuls din vechiul regim de dictatură, pregătind ritmuri noi.

Explozia de entuziasm a început să scadă datorită traziției de la comunism la capitalism, însă integrarea europeană a mai dat o „gură de oxigen” speranței.

Acest sentiment și **Reîntoar-**

cerea se ciocnesc și se amestecă în țările est europene. Și tot aici e locul unde **Reîntoarcerea** din Balcani și centrul Europei se reîntâlnesc, dar pe planuri de evoluție diferite. Acest acord, pe care îl consacră filozofia, proza și poezia - eternul destin la Europei este acela de a echilibra, cu măsuri economice, viața accelerată a centrului acesteia și inteligența balcanilor.

În aceste condiții ale proglobmodernului, creatorul de artă ia în stăpânire elementele simfoniei populare pentru a le înălța treptat de la simțurile la mintea sa și pentru a le topi din nou în scopul de a pregăti pentru mulțimi, mai devreme sau mai târziu, noi rațiuni de a acționa. În inteligența creștinismului și a democrației nu mai există forme izolate. Arta în întregul ei constă în întrepătrunderea tuturor formelor lumii în contextual europeanizării și al globalizării în cadrul unor forme noi, pe care literatura, înaintea tuturor celorlalte limbaje, le exprimă cu atâta forță și evidență.

În fiecare organism nou pe care-l reprezintă o mare creație, va exista de acum înainte mai multă bogăție filozofică și, în consecință, când moare autorul, mai multe elemente redade vieții generale, mai multă neliniște, mai multă dorință de libertate, mai mult mister, mai mulți indivizi implicați în tainele vieții, mai multă devenire complexă.

Simona M. BOTEZAN
(Washington D.C.)

Pagini din istoria
imigrației românești

Libertate și matematică (Partea a II-a)

Pentru mulți oameni, matematica reprezintă doar coșmarul vieții lor de elev sau student, dar pentru Prof. dr. Constantin Corduneanu, Profesor Emerit al University of Arlington Texas, Președinte de Onoare al Academiei Româno - Americane de Științe și Arte, fondator și editor al revistei *Libertas Mathematica* timp de 31 de ani, cele două noțiuni - libertate și matematică -, au alte conotații. Revista *Libertas Mathematica* e un simbol pentru libertatea politică și de expresie și pentru spiritualitatea matematicienilor de origine română, nevoiți să părăsească țara înainte de 1989.

Revista a fost recenzată de Mathematical Reviews & Zentralblatt für Mathematik - organul de informare al Societății Europene de Matematică; a pătruns în bibliotecile unor universități prestigioase din întreaga lume; a primit cereri de includere din partea Institutului de Informare Științifică de la Moscova; a încercat schimburi de publicații cu o universitate din China; a publicat lucrări trimise cu greu, de

dincolo de Cortina de Fier: „Nu pot uita iscusița unui matematician polonez, de la Universitatea din Poznan, care a reușit să-mi trimită (pe vremea lui Jaruzelski) un articol, care a fost inclus într-un volum al revistei”, și-a amintit domnul prof. Constantin Corduneanu.

De-a lungul timpului, revista a reunit numeroase personalități din diaspora, a prezentat realizările uimitoare ale intelectualilor români de dincolo de zidul comunist, matematicieni care s-au impus categoric în mediul academic internațional, respectați și apreciați de occident, dar necunoscuți sau ignorați în România. Colaboratorii revistei, autorii articolelor inserate în cele 31 de volume ale *Libertas Mathematica*, sunt cei mai cunoscuți reprezentanți ai Diasporei Matematice Românești sau cunoscuți savanți.

Paul Samuelson, cunoscut economist din secolul XX, a fost profesor la Boston. Descinde din școala lui Leontieff - un economist rus care a plecat după Revoluția din Octombrie, s-a stabilit în capitala intelectuală a Statelor Unite și a fost distins cu Premiul Nobel pentru Economie. În lucrarea publicată în *Libertas Mathematica*, Paul Samuelson demonstrează, pe cale matematică, folosind o ecuație integrodiferențială, imposibilitatea unei anume conjuncturi economice. După ce și-a publicat lucrarea în *Libertas Mathematica*, în 1985, o editură a cerut permisiunea de a îngloba lucrarea în Opera lui Samuelson.

Nicholas Georgescu Roegen este un conștanțean cu studii de Matematică la București, studii

de Statistică în Italia și Franța, profesor la Harvard, apoi la Vanderbilt University din Nashville, TN. Profesorul Georgescu a fost nominalizat de patru ori la Premiul Nobel pentru Economie. Un volum al revistei *Libertas Mathematica* a fost dedicat lui Nicholas Georgescu Roegen, în anul împlinirii vârstei de 85 de ani. Dacă despre savantul Grigore Moisil sau despre părintele ciberneticii, Stefan Odobleja, s-a scris câte ceva, despre alți români valoroși, despre alții, cum e prof. Nicholas Georgescu Roegen, nu s-a publicat aproape nimic în România. Lucrările lui au fost publicate în străinătate, iar în țară de Jurnalul Academiei Române și de Banca Națională (care-i folosește inovațiile), dar nu s-a preocupat nici o editură să le traducă în limba lui maternă. Prof. Roegen a descoperit conexiunea și influența legilor termodinamicii, legea entropiei și legea conservării energiei, în procesele economice. În decembrie 1994, New York Times a publicat un articol-necrolog în memoria profesorului de origine română. Prof. Lars Pallson Syll, își amintește că, într-o dezbatere radio cu unul dintre membrii Comitetului pentru acordarea Premiului Nobel, l-a întrebat de ce Georgescu-Roegen nu a primit premiul? „Răspunsul a fost „mirabile dictu”... pentru că niciodată nu a fondat o școală! Am fost foarte surprins, deoarece lui Nicholas Georgescu-Roegen i se datorează mișcarea ecologistă. Ei bine, a fondat, dar era un fel greșit de școală”, a declarat prof. Pallson și a tras concluzia că geniile care nu pot fi încadrate

în tipare sunt excluse a priori, declarate din start ineligibile pentru Premiul Sveriges Riksbank în științe Economice în Memoria lui Alfred Nobel.

Isaac Schoenberg, originar din Galați, face parte din Școala Matematică de la Iași a lui Al. Myller (elev al lui David Hilbert de la Goettingen, 1906). A venit în America la începutul anilor 1930, a fost profesor la University of Pennsylvania, apoi la University of Wisconsin și creatorul metodei de aproximare prin „funcții spline”. Metoda sa a fost utilizată de NASA pentru antecalculul traiectoriilor navelor cosmice.

Nicolae Tipei - membru corespondent al Academiei Române, profesor la Politehnica din București, este cunoscut în lumea științifică internațională pentru cercetările sale și ale elevilor săi în Teoria Lubrificației; și-a încheiat cariera în Departamentul de Cercetări al companiei americane General Motors.

Ciprian Foaș este un reputat cercetător în Analiza Modernă, membru de onoare al Academiei Române, profesor la In-

Prof. Dr. C. C. Corduneanu

→ diana University (Bloomington) și la Texas A & M College Station, laureat al Societății Americane de Matematică și cunoscut autor al unor tratate de înaltă specializare.

Corneliu Constantinescu, în prezent „Professor Emeritus” la Politehnica Federală din Zurich, elev strălucit din școala Stoilov, fost „Chairman” la Departamentul de Matematică al Universității din Hanovra este autorul a numeroase tratate și publicații de înaltă ținută științifică.

Viorel Barbu, membru al Academiei Române, președintele secției de Științe Matematice al Academiei Române, profesor la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, profesor vizitator la numeroase universități din SUA, Canada, Europa de Vest, are remarcabile contribuții la Analiza Neliniară și mai multe cărți cu circulație internațională.

Patrick Suppes, profesor la Stanford University, specialist de înalt prestigiu în Logica Matematică și domenii anexe, a contribuit la volumul dedicat Centenarului nașterii profesorului Froda de la Universitatea din București.

Mihai Botez, din școala Academicianului Mircea Malița, este cunoscut pentru cercetările sale în domeniul Futurologiei și ale aplicațiilor Matematicii în Științele Sociale; a fost Ambasador al României la Washington.

Tudor Rațiu, profesor la Politehnica Federală din Lausanne, este autorul unei lucrări despre contribuția lui Spiru Haret - primul doctor român de la Universitatea din Paris (1879), specialist în Mecanica Cerească. Contribuția lui Spiru Haret, a fost inclusă în tratatul lui H. Poincare de Mecanica Cerească, care a apărut la Paris în 1893.

Despre colaboratorii revistei, prof. Corduneanu își amintește că a primit mesaje și colaborări entuziaste de unde se aștepta cel mai puțin și refuzuri de unde se aștepta cel mai mult! „Pe prof. Emil Groswald, de la Univ. din București, l-am întâlnit în 1986 la World Congress of Mathematicians de la Berkeley, CA. Mi-a

vorbit în cei mai aleși și calzi termeni despre profesorii săi: Gheorghe Țițeica, Dimitrie Pompeiu, David Emanuel. Nu am mai întâlnit niciodată un coleg, care să-și fi exprimat atât de frumos respectul față de foștii profesori. Emil Groswald a plecat din țară când au început persecuțiile rasiale; a ajuns cu greu în Cuba, apoi în America Latină și în final în Statele Unite, unde a ocupat mulți ani o catedră în Philadelphia. A publicat în domeniul Teoriei Numerelor și a scris cărți de succes în acest domeniu. Aș putea continua cu această listă de matematicieni stabiliți în USA, Canada, Europa, Israel sau Japonia. Cam toți elevii mei de la Ph D au publicat măcar o lucrare în *Libertas Mathematica*. Mai multe volume ale revistei au fost dedicate (fie ca volume memoriale, fie aniversare) unor distinși matematicieni români, sau chiar unui grup de matematicieni - de exemplu Grigore Moisil, Tiberiu Popoviciu, Mendel Haimovici și Gheorghe Mihoc, toți membri ai Academiei Române. Altele au fost dedicate lui Octav Onicescu, Nicholas Georgescu Roegen, Radu Roșca, Miron Nicolescu sau Isaac Schoenberg”, a declarat prof. Corduneanu.

Cât depre străini, care au colaborat totuși în număr apreciabil la *Libertas Mathematica*, profesorul Corduneanu spune că au fost mulți și au făcut-o și din dorința de a avea ceva publicat în revista cu un titlu neobișnuit, cât și dintr-o anume solidaritate. La congresele anuale ale Societății Americane de Matematică participau, în medie, 5000 de membri, dintre care un număr apreciabil erau imigranți din România. Între 1985 și 1995, la aceste congrese, prof. Corduneanu a întâlnit sute de români remarcabili. Congresele erau un prilej de întâlnire între românii de pretutindeni și de pănă amintiri într-o ambianță specială. „Îmi amintesc de un tânăr profesor de Matematică din Maroc, care a auzit că de fapt sunt din România și am emigrat în USA. A izbucnit pur și simplu,

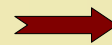
povestindu-mi cu entuziasm că l-a avut profesor la Fizică pe Dl Profesor Popescu de la București! Ne întâlneam în serile cu program mai redus, la un pahar de bere și la taifas” mi-a spus distinsul profesor, care își amintește multe momente frumoase, cu și despre colegii din țară sau cei plecați în alte țări. Are amintiri plăcute, în general, dar au fost și momente triste, umbrite de spectrul malefic al comunismului: „La la o astfel de reuniune, soția unui coleg din București, ne-a povestit cum, după al Doilea Război Mondial, mergea destul de des la Biblioteca de la Ambasada Britanică, pentru că locuia în apropiere. Era elevă în ultimul an de liceu când a fost arestată (și a petrecut câteva zile în arest) datorită interesului ei sporit față de cărțile englezești. Îmi amintesc și de sosirea lui Dan Pascali; după ce a petrecut un număr de ani în SUA, se ducea periodic în România și contribuia la consolidarea secției de Matematici de la Universitatea Ovidius din Constanța” mi-a povestit prof. Corduneanu.

Rețeaua de distribuție a revistei *Libertas Mathematica*

Deoarece ARA nu dispune de o rețea de distribuție a publicațiilor apărute sub egida ei, a fost necesar ca editorul să găsească o metodă de distribuție eficientă către mediile interesate. Înainte de 1990, revista nu putea ajunge în România prin serviciile poștale obișnuite. Cu sprijinul unei asociații din New York, s-au expedit, totuși, în țară circa 50 de exemplare, dintr-un volum apărut în anii '80. Revista a ajuns la Academicianul Caius Iacob, care și-a asumat riscul de a distribui volumul și altor matematicieni. Inițial au primit-o matematicieni din Europa, pe care prof. Corduneanu i-a cunoscut personal (de ex. francezul Henri Car-

tan); revista a ajuns la Biblioteca Congresului de la Washington și la Academia Română, iar ulterior s-au stabilit contacte cu biblioteci și instituții de cercetare. Mai întâi s-au abonat 20 de biblioteci universitare din Europa și America, printre care Harvard University, Tel Aviv University, Univ. Graz din Austria și Universitatea din Hanovra - supranumită „biblioteca bibliotecilor”; Univ. din Suedia, Olanda, Italia, British Library & British Museum. Din SUA aveau abonamente University of Michigan, Iowa, Louisiana, Berkeley etc. În timp, schimbul de publicații s-a extins pe toate continentele și se menține și în prezent. Schimburile vor continua și în noua serie a revistei, coordonată de Prof. Vasile Staicu din Portugalia. Există volume de rezervă, care vor fi folosite pe măsură ce rețeaua de distribuție se va extinde.

Rezultate publicate în *Libertas Mathematica*, chiar din anii de început, au fost folosite de matematicienii români și străini în cercetările lor. „Profesorul Groswald, de pildă, era entuziasmat că la numai câteva luni de la apariția articolului său de Teoria Numerelor, a primit cereri de republicare. Influența revistei a crescut, desigur, mai modest decât revistele de lungă tradiție, cum ar fi *Acta Eruditorum*, în care și-au publicat lucrările Newton sau Leibnitz, dar *Libertas Mathematica* se găsește pe rafturile unor importante biblioteci de pe toate continentele, alături de aceste reviste de top mondial și odată cu ea, a crescut renumele ARA. Au fost și momente dificile pe parcurs, dar și oportunități pe care le-am putut valorifica. Ajutorul studenților, facilitățile oferite de universitate, abonamentele care s-au menținut timp îndelungat, iuscina Doamnei Măntescu - proprietara unei tipografii din apropierea universității ieșene, care ne-a ajutat o perioadă cu tipărirea, au determinat succesul revistei. Am furnizat peste 50% dintre titlurile publicate de ARA în cei 37 de

ani de existență, lucrări originale cu ISSN. Din păcate, colegii din sectoarele umaniste ale ARA, nu au ținut pasul cu noi, iar în ultimii 14 ani, de când s-a instalat la conducere actualul președinte, activitatea publicistică s-a redus dramatic”, a sesizat prof. Corduneanu.

Mesaje pentru posteritate transmise de „ARA Journal” și „ARA Book Series”

De-a lungul timpului, și alte publicații au aparut sub egida ARA, începând cu prima carte intitulată „România și Românii” și semnată de către întemeietorul Academiei, Monsignor Octavian Bârlea. Cartea a apărut în anul 1975, anul când Academia a fost înregistrată în statul California. Seria de carte „ARA Book Series” a continuat cu titluri ca „Artiști Români în Occident”, un reușit album cu comentariile unor consacrați critici de artă, dintre care amintesc pe Ionel Jianu și Gabriela Carp. Au urmat încă 14 titluri, culminând cu apariția, în 1996, a volumului enciclopedic „Români în Știință și Cultura Occidentală”, semnat de Ion Manea și Dan Grindea. „Aceste cărți au contribuit la menținerea unui echilibru financiar al Academiei, deoarece prin vânzarea lor s-a recuperat o bună parte din investiții. Cărțile au trezit interesul publicului și au fost achiziționate de numeroase biblioteci, și de persoane fizice interesate. Cu ajutorul cărților ARA s-a făcut cunoscută în cercuri academice și intelectuale, cu precădere din America și Europa, iar după schimbările din 1989, inclusiv în Europa de Est. În afară de această serie de carte, care a contribuit substanțial la creșterea prestigiului tinerei institu-

ții, a mai fost editat ARA Journal, tot destinat artelor și literaturii, istoriei, practic oricărui domeniu umanist și din Științele Sociale. Cele 16 volume apărute cu Ion Manea ca editor, constituie un exemplu de prezentare grafică și, conținut de înaltă calitate, dar și autori cu nume de rezonanță, de pildă Eugen Ionescu. Ion Manea, cu multă dăruire și pricepere, a făcut din ARA Journal o publicație prestigioasă. Dispariția sa (în anul 1995) a lasat un gol serios în munca de publicare pentru Academie. Doamna Maria Manoliu, președinta ARA în intervalul 1982-1995, s-a îngrijit impecabil de ARA Book Series, aducând-o la un nivel de răspândire foarte bun în toate mediile interesate. Din nefericire pentru ARA, în perioada de după 1998, când Prof. Ion Paraschivoiu a fost ales președinte, cele două remarcabile componente - umaniste și sociale, publicate sub egida ARA, s-au pierdut. Fără ele, această instituție cu un început timid, nu s-ar fi consolidat și nu ar fi cunoscut timpuri

de glorie, așa cum a fost Congresul ARA din 1986, care a avut loc la Sorbona și care a fost onorat de înalte personalități din lumea culturală a acelei perioade. Din păcate, în ultimii ani aceste publicații au fost neglijate în mod grav de către actuala conducere a Academiei” a declarat prof. C. Corduneanu.

Din seria de carte a Academiei, în ultimii 14 ani (sub conducerea prof. Ion Paraschivoiu de la Montreal) au aparut doar două titluri, ambele reușite; dar comparativ cu perioada premergătoare, descrisă de prof. Corduneanu, este o decădere serioasă, atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, iar pierderea se resimte în bugetul Academiei. Nici „ARA Journal” nu a progresat în ultimii 14 ani, ci dimpotrivă a stagnat, iar volumele au fost tipărite cu sincope, la trei sau chiar cinci ani distanță, iar nivelul lor este net inferior perioadei descrise de prof. Corduneanu.

Este grav deoarece actualele publicații ARA nu-și vor găsi loc

în nici o bibliotecă serioasă: „Faptul că ele ajung la membrii ARA nu reprezintă o valorificare intelectuală, așa cum se realizează când intră într-o bibliotecă de calitate - biblioteci universitare sau ale asociațiilor de cercetare. Este o slabă eficiență intelectuală a acestor publicații, iar ele nu mai aduc un venit, chiar modest, pentru ARA, pentru continuarea activității publicistice. De multe ori, fondurile necesare pentru tipărirea cărților, au trecut în sarcina celor care au oferit ospitalitate pentru congresele Academiei, ceea ce ridică și probleme de ordin moral. Astfel, după 37 de ani de existență, Academia Româno Americană numără doar puțin peste 50 de titluri cu ISSN, care și-au câștigat un loc în bibliotecile din lumea academică. Dintre acestea, 31 sunt volumele revistei „Libertas Mathematica”, pe care am editat-o sub egida ARA și care va fi ridicată pe o treaptă superioară de noul Editor în Chief Prof. Vasile Staicu, ajutat de un grup de distinși matematicieni, majoritatea de formație românească, care și-au unit forțele pentru a face din revistă o publicație de înalt prestigiu. Așa cum se cuvine, dacă ne gândim că dintre elevii noștri și elevii elevilor noștri, avem 20 de nume de profesori la marile universități ale lumii (Paris, Roma, Göttingen, Cambridge, Univ. din Berkeley, Los Angeles, Stanford, Politehnica Federală din Zurich, Londra), munca noastră a adus rezultate. În încheiere, îmi exprim speranța că ARA va putea reveni la nivelul din primii ei 20 de ani de existență, dar acest lucru va fi posibil numai cu o nouă conducere, întinerită, care să reia publicarea a cât mai multe și reușite volume de carte și periodice, singura cale prin care o academie își justifică existența și constituie un element pozitiv în progresul general al culturii și civilizației”, a mai spus distinsul Academician Constantin Corduneanu pentru cititorii noștri.

Tintoretto - Adorația magilor

Livia CIUPERCĂ

Lumină Lină din Lumină

Poetului Ioan Alexandru

O liniște fără de nume ne împresoară ființa în fiecare lună-a lui decembrie. „Lumină lină-n luminie”, „leagăn” de neuitare, „lumină leagăn leac lumini/ laur și luntre legământ lumină/ lacrimă limpede în leat/ lumină lină din lumină...” (Lumina neapropiată) întru amintirea poetului Ioan Alexandru. Să ne ndreptăm gândul înspre tăcutul colț de mini-paradis, de la Nicula (Cluj). Acolo, în „sânul părintesc” (Imnul Cerului), e somn și veghe, „cuibul de foc în care cântă/ Pasărea” (Imnul Cerului), taină - „lină lumină din lumină lină”.

Și-n pacea limpede-a eternității, o candelă arzândă - „lacrimă de seară” devine „lină alinare” și-mpăcare, „candelă maică născătoare...”, pentru a ne aminti că poetul Ioan Alexandru s-a născut într-o zi sfântă (zi de mare zbucium), la 25 decembrie 1941, și a plecat dintre noi, după o grea suferință, la 16 septembrie 2000, primind de la izvor să bea „paharul roditor în cruce...” (Imnul Testament)

**Mormântul poetului
Ioan Alexandru**

În prag de sfinte sărbători, și Luceafărul pare-a se-ntrista. „Tămâia sângeră-n altar / Smirna-n cădelniți sângerează / Preotul sângeră-ntre sfinți / Sângerul sfânt ne luminează” (Sângeră candela). Și tot pământul transilvan, „țărânilă, țărânilă” străbune „sângeră-n țâțâni / De dor și de singurătate...” întru amintirea lui „Ioan lumină din pustie”, cel care-a fost „lumină lină-n luminie...”, „hrănit cu drumul trudei din marele pustiu...” Amintirea sa înseamnă ofranda unui om și-al unui bun creștin, elogiul poeziei sale și al patriotului care-a fost. Merită să șoptim împreună cu Poetul: „E vremea îngerului asfințit!” (Porunca)

Să aprindem „toate luminile lumii pe-acest fără de margini câmp” (Ascensiunea). Să presărăm pe altarul preasfântului nost’ pământ, împlănit de aripa versului meșteșugit, cât mai multe luminițe întru vestirea sărbătoririi nașterii sale. Să-i vestim aniversarea nu numai în Casa Veșniciei de pe platoul Nicula, ci oriunde simțim vibrație artistică. Orice „călătorie a unui vis” am întreprinde, tot „ziua lui...” sărbători-vom! Cuvintele „ard pururi” (Cât infern), oriunde-am fi!

Îndemnul nostru este-a nu ne uita înaintașii, rostind și-o vorbă înțeleaptă: „veșnic un braț al cumpenei/ va pluti în repaus sus și unul spre pământ...” (Dezechilibrăm) În fond, cu toții suntem amintire-a prezentului, spasm binecuvântat întru frumos, întru iubire, întru dăruire. „Ceru-i făcut / Din morminte...” (Amintirea) Într-acolo ochii noștri, lumini veșnic înstelate, a-

prind făclii îmbujorând cuprinsul. Să-ncercăm, poate vom auzi o șoaptă: „Un cântec minunat crește prin mine-n lume...” (Misterium tremendum)

Jertfa poetului este și jertfa noastră. Să nu uităm: „Nu poți birui vremea nefiind biruit...” (Lumina necreată) Mult calm și multă iertăciune pentru toate retele ce ți-au umbrat ființa, iubite poet! „Pustia - pergament cerez” - mâncatu-le-a pe toate. Pe toate. Poetul s-a simțit adeseori singur, obsedat de „alpinele redute” (Autoportret) șoptindu-și, sfâșietor de trist: „Nu-i nimene în lume mai singur decât mine...” (Via Dolorosa) Alteori, s-a dorit „copita unui cal” - ca să înfrângă zădărniciile cotidiene, „drum de pământ cu aripile-n fum” - pentru-a străpunge necunoscutul, „creangă cu prune roșii ruptă de furtună / pe-o uliță cu foarte mulți copii” - ca să bimerodească, ori „curcubeu strigând într-o fântână” - ca să înflorească distanțele. (Ploaia) Dar n-avem voie-a uita că poetul Ioan Alexandru a fost și rămâne un lucid: „Mărunt și fără prea adâncă bătaie/ Arde sufletul nostru în univers...” (Mormântul poetului)

Dus în „miezul de pământ”, ca-ntr-un cuib al eternității, „cu călcăiele înfipte, într-o stâncă...” (Sentimentul mării), zborul său e fără încetare. Către locuri dragi sau timpuri fugari, căutându-și rostul. „Mi-așa de dor/ De tine când mi-ești foarte aproape/ De-aceea am hotărât ca între noi / Să bată veșnic vântul existenței mele...” (Invers)

La ceas de taină noi privim cu ochii umezi de iubire. Vestim

împrejurimilor cuvânt pentru-un Poet, Ioan al lui Alexandru. Cununi de lauri hărăzitu-i-au cele zâne bune. Din înalt. Dar și o viață zbuciumată. Pe toate dusu-le-a, încredințat fiind, de-o cruce a jertfelniciei. În fiecare clipă-a respirării, Ioan șoptea, evlavios: „sunt pregătit de jertfă în fiecare clipă” (Autoportret), sunt și „suntem nădejdea stinsă a marelui Pustiu...” (Via Dolorosa)

Precum izvorul, și el s-a dăruit „cu-nfrigurare” (Cântec), pentru verticalitate. Că s-a ales pustia din tot și din toate... Asta e! Presărăm pe dalbu-ți drum multe regrete! Sângerând regrete, iubite Poet! Și-mpreună cu toți „veghetorii” tăi, șoptim duos și dureros: „Deșertăciuni sunt toate și deșertăciune...” (Porunca)

La fine de an, în prag de-alese sărbători, cu inimile îmbujorate de speranță, să „tragem clopotele din nouri de pământ”, să „cuibărim cenușa în haosul din noi” (Clopotele), s-aprindem flacăra speranței spre mai bine, întru iubire și frumoase împliniri, convinși fiind că inima ta stelară vibrează încă din înalt pentru a noastră sfântă Țară!

Omul Ioan Alexandru a fost atras, ca un magnet, înspre „nărilor pământului” (Platou), bineștiind, din străvechime, că acest sfânt pământ este și va rămâne „cea mai curată / lacrimă / din univers” (Clopotele). S-a simțit parte din acest univers. Și câtă sinceritate-n confesiunea: „dealul mă cheamă, valea mă alun-gă/ dorul mă roade, spaima mă-nveșmântă” (Capul meu). Și dincolo de timp și de spațiu, o dulce înșoptire surzândă străbate

clipa: „Zac îngropat de-atâtea ori cu glia peste mine/ și pun vina pe moarte că ea locului mă ține...” (Capul meu)

Apropiati-vă de piatra de mormânt, sigur veți auzi vocea interioară șoptind: „*Pretutindeni există tu, pământule,/ ars de roți, frământat de lumini,/ supt de oceane,/ dar eu te știu dintr-un anume loc/ și timp anume...*” (Pământul), bineștiind că „*Singura mea sursă de energie/ trunchiul acesta de pământ în-suflețit...*” a devenit Cosmosul său. De-acolo, de unde ești, mereu vioi, și pur, și sincer, rostirea-ți nu-ncețază a spera: „*Mă pregătesc de toamnă în plină primăvară/ și vara gerul iernii în oase îl ascult./ Golul surorii mele îl port eu în lume...*” (Sora mea)

În liniștea împrejuririlor mănăstirii Nicula și sub divina ocrotire a Măicuței Preacurate, te simți Ioane, ca-n adolescență: „*E-o noapte așa de bună, ca apa de izvor/ Ce-o sorb cu toată fața răsturnată pe unde/ Ți-s mâinile-afumate și freamătă ușor/ Și-o gravă bucurie mă pătrunde*” (Adolescent). De ce ți-ai ales locul nevegheerii, locul dănuirii veșnice tocmai **aici** și nu altundeva?! O spui chiar tu: „*Cimitirul la noi e un pogon comun în-conjurat cu gard de piatră, să nu molipsească pământul rămas viu în libertate...*” (Ca un paradis) Și, poate, alegerea să fi fost cea mai bună! Aici, în dangăn de clopot, aici, în miruire și atămâiere, va fi să fie, veșnic, bine-cuvântare. Și, distingându-ți vocea, în șoptire psaltică, auzim: „*Să crească-n voie neagră um-*

bra mea,/ umbra mea...” (Zidul) Dacă vreți s-aflați, prieteni, cum e Somnul „*într-una din nopțile mute ale pământului*”, mergeți la Nicula! Oricând, o luminiță e binevenită la căpătâiului robului lui Dumnezeu... Ioan! „*Poate numai nevăzutul, cel numai duh/ Să poată vorbi despre...*” (Mormântul poetului) liniștea care domnește-n acea oază divină. „*Doamne! cât fum ascunde-n sine freamătul încă verde/ ce-l laudă furtuna bălbâind...*” (Amintirea poetului) „*Din umbra sfântului mormânt/ Rămâne-va lumina din văpaie/ Rămâne-va uitarea din cuvânt / Rămâne-va iubirea iubitoare...*” (Cerul și Pământul)

În adevăr, „*ceru-i făcut/ din morminte...*” (Amintirea) și-o liniște fără de nume domină platoul puținelor morminte de pe colina mănăstirii Nicula. „*N-a mai rămas din toate câte sunt/ Decât iubirea devenind Cuvânt...*” (Imnul întoarcerii) Amintiri duioase, de dincolo de timp, ne-ncearcă. Și-n „*fumul vremii deslușești/ Un sat apus, un răsărit de lună,/ Văzute de-un copil apus și el/ Unde? și când? - cu luna împreună*” (Autoportret în mișcare). Nici-cum uitarea nu se va așterne peste numele tău, Poete! Promitem că „*aceiași sori căzători depun rotundul stingerii în lacrimile noastre...*” (Amintirea poetului) Acum și-ntotdeauna!

Bibliografie:

Ioan Alexandru - *Imnele Bucuriei* (C.R., 1973), *Imnele Iubirii* (C.R., 1983) și *Amintirea poetului* (Ed. Palimpsest, București, 2003)

Tintoretto - Ariadne, Venus și Bacchus

Director:
LIDIA VIANU

Executive Advisor:
GEORGE SANDULESCU

Contemporary Literature Press

Editura pentru Studiul Limbii Engleze prin Literatură

The only online Literature Publishing House of the University of Bucharest

Contemporary Literature Press,
sub auspiciile următoarelor foruri: Universitatea din București,
The British Council, Institutul Cultural Român
și Ambasada Irlandei

Anunță publicarea volumului

**Finnegans Wake without Tears /
Finnegans Wake pe înțelesul tuturor**
The Honuphrius & A Few Other FW Interludes
rescrise mai simplu pentru toată lumea.

de C. George Sandulescu
(ISBN 978-606-8366-36-4, 248 pagini)

Volumul Cincisprezece din seria **James Joyce Lexicography** întruchipează, de fapt, o răspântie: face trecerea, treptat, de la limbajul extrem de "particular" al lui Joyce la narațiunea "idiosincronică" din *Finnegans Wake*. Ambele sunt fără precedent literar. Cu acest volum începem descrierea instrumentelor de care avem nevoie pentru a discuta narațiunea cărții, care, și ea, este bazată, ca orice povestire, pe necesitatea existenței conceptelor de Personaj, Loc și Timp. *Finnegans Wake* a devenit de-a lungul vremii un fel de "carte sacră". Dar să nu uităm că această scriere total atipică, impresionantă prin dimensiunile ei, este creația unei singure gândiri, a unei singure persoane.

În ce mă privește, eu nu m-am ocupat până acum de narațiunea cărții în cauză: tot așa cum mai nimeni în afară de mine nu și-a bătut capul de dimineață până seara cu toate cele peste 40 de limbi atotprezente. În acest moment, însă, când Europa unită a primit un premiu Nobel însemnat, limbile naționale ale Europei își capătă, firește, fiecare partea sa. Literatura întregului continent primește și ea un premiu global, deloc individual, cum e cazul premiilor anuale de literatură. A venit, așadar, vremea ca această serie de liste de cuvinte să o ia pe calea care ne poartă spre unitatea dintre Istorie și Limbă.

Scopul acestui volum este identic cu intenția centrală a întregii serii lexicografice, și anume, demonstrarea faptului că **Story** și **Language of the Story** sunt mai mult decât egale ca importanță în *Finnegans Wake*. Acest lucru ar fi trebuit să fi fost făcut de multă vreme.

Iată de ce trebuie să examinăm atent numele personajului principal la Joyce: pentru că în el vom descoperi adevărata metodă literară folosită. Numele *Earwig* din *Finnegans Wake*, care înseamnă în limba engleză "urechelniță", este un *earworm* la modul cel mai concret germanic (*OhrWurm*). Ca metodă vorbind, '**earworm**' este forma de manifestare atât de rar identificată a Monologului Joycean. Volumul este deosebit de important întrucât eu ca autor am descoperit această figură de retorică, de importanță capitală pentru înțelegerea lui Joyce în ansamblu.

C. George Sandulescu

Finnegans Wake without Tears / Finnegans Wake pe înțelesul tuturor. The Honuphrius & A Few Other FW Interludes rescrise mai simplu pentru toată lumea, de C. George Sandulescu, s-a lansat oficial pe 7 noiembrie 2012, dar cartea poate fi consultată și descărcată la adresa: <http://editura.mtlc.ro/sandulescu-the-honuphrius.html>

Florin MĂCEȘANU

Picătură de pictură

TINTORETTO

Tintoretto - Autoportret

Pe numele său adevărat Jacop Comin, Tintoretto se naște în Veneția la 29 septembrie 1518. Porecla de „Tintoretto” o datorează tatălui său care se ocupa cu vopsitul mătăsurilor („boiangiu” ≡ tintore), ocupație la care mereu era prezent și viitorul mare pictor.

Tintoretto și-a format propriul stil exersând cu perseverență desenul, studiind sculpturile, desenele și gravurile colecțiilor venețiene.

Arta lui Tintoretto este

dramatică și completă: alegerea formatului, a punctului de vedere, repartizarea figurilor și a formelor, așezarea accesoriilor, factura rapidă și nervoasă, culorile scânteietoare sau incandescente, îndeosebi, eclerajul mânuit cu o extremă ingeniozitate, totul contribuie la realizarea unei intense expresivități. Nimic nu-i zăgăzuiește imaginația. Totul i se pare cu putință.

Figurile lui, răsucite în mișcarea elicoidală atât de

caracteristică manierismului, dispuse pe oblice sau diagonale îndrăznețe, oferă racursiuri violente, explorează scena în toate direcțiile.

Rafale de lumină alburie ori aurită brăzdează pânza, bare de umbră aparent arbitrare o întunecă.

Niciodată la capătul puterilor sau al imaginației, lucrând cu o viteză care i-a stupefiat pe contemporani, Tintoretto a încercat când o manieră mai tițianescă, când mai aproape de Veronese. Uneori își corectează caracterul oarecum mecanic al compozițiilor printr-o migală neașteptată și ingenioasă.

Și-a pus în evidență

progresiv, în comenzile de opere gigantice pe care le-a acaparat fără scrupule, calitățile și defectele stilului său foarte personal.

Artistul acesta dramatic și pătimaș era un muncitor îndârjit și constant. Nimic mai revelator decât felul în care aranja figurine sub un ecleraj artificial ca să le accentueze contururile. Așează culorile constructiv, pictând spațiile și formele prin trăsături de penel îndrăznețe și lungi.

Pleacă din lumea aceasta la data de 31 mai 1594 și este înmormântat aproape de casa lui, la biserica Madonna Dell'Orto pe care el însuși o pictase.

Tintoretto - Mercur și grațiile

George FILIP
(Canada)

Remember:

1989 - Crăciunul revoluționar

DECEMBRIE

a venit și decembrie... a venit.
timpul e mai bătrân c-un an, el a-nflorit,
arnice de țară și de dor i-au cusut diadema;
lui i se cuvine să defileze pe umeri cu stema.

acum, când colindele sună din munte spre mări
și navele curg spre Țară cu puii, din zări,
acum, eu aud cum se naște din timp și din stele
numele înalt și frumos al patriei mele.

cerbii zburdă setoși de rod, de timp și amiezi.
prin șesuri de ape delfinii aleargă-n cirezi.
creștinii se găsesc în straiile cele frumoase.
așa e-n Decembrie la noi: ies de prin case

românii frumoși și înalți până-n grinzi.
în doină cu ei și în hore cu ei să te prinzi,
c-asa-i în decembrie la noi: din imnuri și stele
sfințim în timp numele-nalt al PATRIEI mele.

SEMNUL DIVIN

Ne trebuia un imn de libertate.
Străbunii din istorii ni l-au dat
Și Țara toată, demnă cât Carpații,
Din negura-i de doliu s-a-nălțat.

Nu bănuiau himerele schiloade
Când ne loveau cu roșiile ploii
Că Țara și-a hrănit copiii țării
Cu demnitatea sfinților eroi.

La semnul rar al Nașterii-Divine,
Rupând sigiliul tristei închisori,
Copii, femei, părinți și frați de-ai noștri
S-au răstignit pe Sfinte-Sărbători.

A fost un semn - ni l-au trimis străbunii,
Strigat spre noi din daci și din romani:
Să urce ROMÂNIA-n libetate
De-a pururea - la două mii de ani!

EROICA

Se-auzea o lacrimă de Țară
Dintr-un colț de secol blestemat,
Bocet surd, șoptit cu-ndurerare
Pruncilor ce neamul ni i-a dat.

Răsuna o doină nerostită,
Doina tristă-a omului pribeag,
Pribegind prin patria de datini
Și cerșind la propriu Țării plai.

Clocotea un imn de libertate

Dus din Bega-n munți și printre văi
Și-a fost dat să cânte imnul Țara
Concertând cu cei mai bravi flăcăi.

Și-a-nceput o sârbă românească
Cu mitralii, lacrimi și psaltiri
Ce i-a pus să joace-n jerăgaie
Pe demenții vremii - pe vampiri.

...Foaie verde imn de libertate,
Maica ȚARĂ iar a dat eroi;
Oameni noi născuți în inerția
Luptei mari - spre vremurile noi.

CUNUNA

o măicuță, mai bătrână,
a plecat la drum cu zorii.
era plânsă că de-aseară
nu i s-au întors feciorii.

s-a pierdut prin gloata oarbă
cu uimirea în privire
și-a cules de printre gloanțe
floarea de nedumerire.

pe un colț de cer când Luna
spăla lumea-n fulgi de stei
a zărit dormindu-și somnul
veșniciei - fiii ei.

o măicuță, mai bătrână,
intră-n cimitir cu zorii.
pune lumânări și spune
că și-a cununat feciorii...

CÂNTEC

de ce tragi fârtate?
nu mă recunoști?
pentru ce - cu gloanțe
trupul mi-l împrști?
nu azi cum Țara
plânge-n zurgălăi?
ducă-se-n pustie
politrucii tăi!
vino, camarade,
din turelă - jos;
v-au spus la cazarmă?
s-a născut HRISTOS!
hai cu lerui-lerul,
neamul să-l urâm;
n-am zidit noi Țara
să o împușcăm.
te așteaptă taica,
a tăiat purcel
și-a păstrat o glajă

să închini cu el.
fata dragă-ți scrie.
tu de ce nu-i scrii?
lasă mamelucii
tristelor stihii
sau întoarce arma
către politrucii
că e plină Țara
de schiloade cruci.
...nu mai trage frate
și-n veci nu uita:
când ocheschi spre Țară
tragi în maica ta!

FOAIE VERDE

Dac-am fi cântat a verde;
foaie verde - Țara mea,
Azi nu ne scâldam cu lacrimi
în căușul dintr-o stea.

Timpul dacă era verde,
roșul își stingea tăciunii
Și cinam la masa Țării
cu străbunii, cu străbunii.

Laptele de mamă - verde
de-ar fi fost, au nu ca zerul,
Rezistam pe baricade
când plângea cu gloanțe - cerul.

Am dorit zăpadă verde.
Domnul nu ne-a dat zăpadă
Și-ndoști, doar tinerețea
ne ținea la azăvadă.

Tristă - zodia cea verde,
ne ducea din azi spre mâine.
Lunetiștii zvârleau gloanțe,
noi dădeam la oșteni pâine.

Foaie verde - Țară verde...
tinerețe - tinerețe,
Ești tu primăvara vieții
și a gliei frumusețe?

Lumânarea de-ar fi verde
m-aș tot închina la dânsa
Să ne ierte toți părinții
și Țara ce-atât ne-a plânsa.

...Azi nu ne scâldam cu lacrimi
în căușul dintr-o stea
Dac-am fi cântat a verde;
foaie verde - ȚARA mea!

Ștefan Lucian MUREȘANU

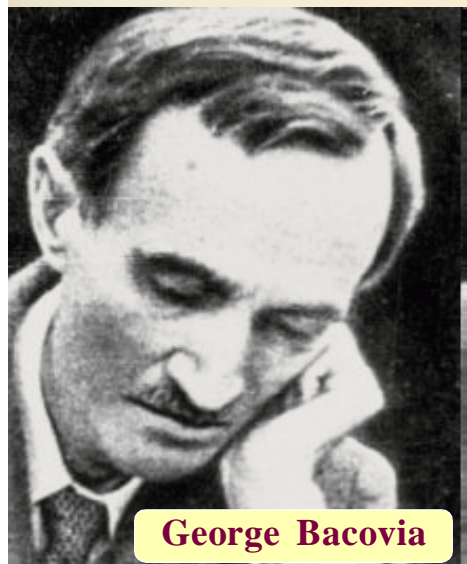
Funerar și sens al regretelor în Scânteile galbene bacoviene

Motto: *Or, nu! s-aprind luminile-n oraș...
Sunt alții, și un alt poet -
E mult de când dormim în umbră,
În cimitirul violet...*

George Bacovia, *Amurg*

Cuvinte cheie: sens, regret, funerar, deznădejde, învinse, sunet, schelet, înspăimântat, lume

Funerarul este solitudinea efectului în creație al poetului. El depășește dimensiunea telurică, se unește cu spațiul cosmic, ondulează regretul și îl coboară în sufletele oamenilor. În inima lui am putea crede că există două fonduri: luminos, care se revarsă în mediu prin licăririle ochilor și întunecos, care vuiește prin voce în unde sonore, perturbând existența. Orice vibrație rezultă din melancolie și distruge în poezia bacoviană normalul, transformându-l în regret. Regretul este tocmai taina funerarului pe care îl adâncește în lumesc: *O femeie în doliu pe stradă, / O frunză galbenă tremura după ea - („Scânteii galbene”, 1965:91)*. Poetul vrea să creadă că a uitat de trecerea timpului și că Pământul se va adânci într-o beznă pe care el o vede intrând în fiecare noapte: *Pierdut, mă duc și eu, cu brațele învinse*, brațele nemișcate ale celui fără de viață sunt învinse, pentru că

George Bacovia

poetul se vede dus pe drumul nopții: *Plân-gând*, după pierderea darului iubirii *Și fredonând* cu bucuria nemuririi pentru că, abia atunci, Bacovia realizează trebuința gândirii de sine („Note de toamnă”, 1965:115). Omul-poet se înspăimântă de negrul morții, în orice loc s-ar afla pe pământ: *Odaia mea mă înspăimântă / Cu brâie negre zugrăvită* („Singular”, 1965:92) și caută să descifreze, parcă cu teamă, sunetele toamnei răzlețite, pe care o aude, numai el, cum: *În mii de fluier cântă* („Singular”, 1965:92). Fluierile sunt sufletele șicinate de existențele perturbatoare ale timpului teluric, energii care au fost și care au rămas razante cu trecerea, la limita unei granițe a nopții. Singur, eul poetului-om valsează în noaptea în care *Prin crengile cu sunet de schelet, - / Învinșii ca un cadavru* așteaptă trezirea în viața de dincolo, șoptind parcă umbrelor care se dezmoțesc în întuneric, ferite de privirile muritorilor: *E mult de când dormim în umbră, / În cimitirul violet...* („Amurg”, 1965:93). Există un regret în versul bacovian și, de multe ori te întrebi dacă este penitență sau dorință de detașare de fiindul teluric. Îl auzi *cu plânsul în noapte* și îi urmărești mișcarea, care exprimă viață, un existent profund al dorinței creației de a nu se mărgini la timp și spațiu, ci de a prolifera ideea în șoapte tainice pentru că în miezul nopții ... *sună a frunzelor horă* și fantomatică, propria-i siluetă străbate în singurătate odaia: *Când bate satanica oră* („Miezul nopții”, 1965:94). La Bacovia nu există teamă de întuneric sau moarte, el împarte viața în a fi și a nu mai putea fi, legându-se cu noaptea, cu negrul și cu plumbul nu pentru că nu l-ar mai putea el mișca din loc, ci pentru a nu mai

putea fi deranjat din popasul meditației de către profani. S-a dorit dublu și a reușit să întocmească în ambele lumi existența regretului, o dimensiune în care: *Eu singur, cu umbra, iar am venit* („Ecou de serenadă”, 1965:96). În fapt, Bacovia călătorise într-atât de mult în lumea umbrelor încât îi venea greu să se despartă de propria-i umbră, pe care o regretă când nu o zărește și vorbește, într-o realitate numai de el cunoscută, cu umbrele copacilor, coroanelor, altor oameni pe care nu îi vede, ci doar îi simte.

Liniștea nopții este funerarul sufletului său pe care îl hrănește cu regretul oamenilor din jur care nu îl aud și nu îl lasă să le vorbească despre *fața nopții*, care este atât de palidă și rece. De multe ori din el izvorăște bucuria de a vedea ziua, însă o altfel de zi față de cum o văd oamenii trecători. Bucuria lui este ca dorința Luceafărului de a lumina întunericul și de a prinde în suspine: *statui triste și dărmate*, eliberând creația de chinuri și de regrete. Conștientizează pierderea lumii în lumesc și, de aceea, *În haine negre, întunecate, / Eu plâng în parcul de mult părăsit...* („Ecou de serenadă”, 1965:96). Pentru poet cerul este revelația, vede și simte mișcarea pământului negru, observă întreaga bogăție a Universului: *Pe cer de safir, comori de avari...* și simte bucuria infinitului din care, tăcut se inspiră și tace măcinat de regrete pentru că: *Orașul, cu-ncetul pare-un salon, / Acuma, în somn, tresar fete mari* („Noapte”, 1965:97), sensul de zbucium al lumescului în somnul chinuitor din brațele Zburătorului.

Bacovia a fost un inițiat, el ajunsese să

cunoască sensul dublu al vieții și să vadă ce alții nu puteau vedea: *Cu roșii fanare, galbene, verzi / Trec noaptea strigoii prin lanuri de grâu* („Strigoii”, 1965:98), o lume dintr-o altă dimensiune cu care nu dorește să se amestece existențial. O lume pe care el o vizitează, lăsându-și fiindul teluric și levitând în Univers. Pentru poetul-om plânsul a însemnat o eliberare a stării sale, o descărcare de energii în dimensiuni nehotărâte și unde trist, de multe ori aștepta ca cineva să se oprească și să îi aline sufletul lovit de deznădejile trăirii.

În creația bacoviană, femeia a fost darul lumii de dincolo: *blondă, goală, adormită, dar înaltă, despletită și albă ca de var*. Cum ar fi putut ea apărea decât ca o entitate căutată și dorită în nemurire. Bacovia prețuia feminitatea, chiar dacă rece trecea pe lângă fiindul lui teluric, eul din el, creator și superior, o făcea să-l inspire și să-i netezească trăirea, vibrându-i tentațiile: *Și lung gemea arcușu-acum pe strună / Îngrozitorul marș lugubru, funerar* („Marș funebru”, 1965:99). Fune-rarul, ca manifestare tumulară, reprezintă o demarcație a unei limite pe care profanul nu o poate trece și nici simți. Bacovia a fost însă poetul-om care a trecut, a văzut ceea ce este *acolo*, a revenit în fiindul lui teluric și, de atunci, a căutat să vorbească despre *alb*, ca simbol al purității, că *acolo* el poate sugera atât inexistența, cât și irealitatea: *Lunecau baletistele albe...*, baletistele sugerând nefiindul, o entitate cu un alt însemn al vieții: *Tainic trezind complexul organic -*, aici apare regretul poetului față de fiindul teluric, pierdut în mrejele firii și ale dorințelor grăbite ale trupului viu: *Albe, stârnind instinctul satanic*, dintr-odată, entitățile amăgitoare se descoperă, devorând interiorul și exteriorul templului divin construit în om: *Lunecau baletistele albe* (dansul lor, alunecarea sata-

nică stârnește dorința luciferică a celor din lumea cealaltă de a devora construcția deusiană în trup).

Vom descoperi la Bacovia o dorință nemărginită a apropierei de *iubită*, oricare ar fi fost ea, din lumea aceasta sau cealaltă și a regretului părăsirii: *Și s-a pornit iubită / Și s-a pierdut în zare* („Pastel”, 1965:104). O despărțire ca aceea în care zorii dimineții făceau ca ființa iubită să dispară, un zburător feminin, agreat de un inițiat ce își putea găsi liniștea în oricare din dimensiunile Universului. El însuși a fost un universal prin tot ceea ce creația lui a putut să dăruiască ca unicitate în simțiri unei lumi speciale, de care aplecările poetului s-au legat cu instinctele unor oameni aleși. Bacovia și-a ales cititorii și le-a lăsat ca mesaj dezlegarea codului creației sale. El a prevăzut și a spus: *Uitați-vă ce gol, ce ruină-n amurg - / Amurgul galben m-a-ngălbenit, și m-apasă, / Ca geamuri galbene, cu lacrimi ce nu mai curg* („Scânteii galbene”, 1965:105). O previziune, o apropiere de despărțire de o dimensiune și intrarea într-o altă dimensiune, un regret a faptului că puțini vor înțelege și vor ști să gândească. El plânge precum Mântuitorul: *Mă clatină spre pat al insomniei pas - / În creierul meu plânge un nemilos taifas* („Dormitând”, 1965:106). Insomnia este semnul apropierei unui eveniment care creează neliniște, nesiguranță a fiindului și se descarcă plângând pentru că își dă seama că nu are cui spune de schimbarea care este iminentă, și suferă în interiorul lui. *Taifasul* este tocmai dublul lui existențial, în care este îndemnat să înștiințeze lumea de *schimbarea* care va avea loc, dar și oprit să dea curs acestui imbold. Concluzia, lumea s-a născut să suferă și, ca atare, trebuia să dea socoteală de greșelile ei de pe pământ, pentru că în: *...tot e-un marș funebru / Prin noapte, ce suspină* („Nocturnă”, 1965:107). Noaptea și timpul rece sunt momente evenimentiale agreate de Bacovia în volumul

său de poezii, publicat în anul 1926, sub titlul „Scânteii galbene”: *Dar prin copaci largi înserează - / Într-un departe nins era tot așa / În adevăr, / Și în innoptate zăngăniri* („De iarnă”, 1965:111). Atât de subtil își întărește spusele sale, care sunt pornite dintr-un interior clar, cu afirmativa modală *în adevăr*, încât nici nu poți să nu crezi un eventual atac sentimental, aducând mai mult la o întărire a celor enunțate. Poate intenționat Bacovia presară în expunerea lui această locuțiune adverbială, în sensul în care Mântuitorul a dorit o luminare a tainelor cuvintelor sale când a spus: *Adevărat, adevărat vă spun...* Este o alternanță între codul biblic și misterul prezentării acțiunii timpului, în versul bacovian. Poetul este solidar umbrei sale în toată existența lui, o simte ca nimeni altul cum trăiește, cum se hrănește din fiindul lui și cum jinduieste spre eul creator: *O umbră, în odaie, pe umeri m-apăsa* și continuă, declarându-și identitatea în entitatea dublului persistenței sale: *Vedeam ce nu se vede, vorbea ce nu era* („Umbra”, 1965:112).

Întotdeauna am crezut într-o alunecare a eului creator într-o dimensiune superioară fiindului teluric, într-o legătură permanentă a omului superior, pătrunzător și meditativ în univers. Oricând, literatul se poate detașa de inferior spre superior creând lumi și intrând într-un dialog fascinant întru creație. Imaginația imaginii sale se materializează pentru profani deoarece, pentru el, indiferent de locul și timpul în care se află reprezintă nemurire. Bacovia dialoghează cu entitatea și o ascultă în sfaturile pe care i le dă, conștientizând afilierea: *- Poți să te culci, e ora și noaptea-ntrziată, / Vei scrie, altă dată, orice, și tot nimic* („Umbra”, 1965:112). În cel de-al doilea vers *umbra* îi declară substanța neglijabilă a fiindului său teluric, aminându-i că aici este un însemn atâta timp cât va trăi și numai atunci când eul se va detașa de fiind, creația lui va spulbera entorsele părerilor creștine: *O umbră ești acum, și pot să te ridic, / Lăsând odaia goală, și lampa afumată...* („Umbra”, 1965:112). Este poezia în care își declară identitatea și legătura cu entitățile Universului. Sunt semne ale unei conștiințe expunerii a înaltului său, a dăruirii sale pentru creație și universal, a legături eului cu fiindul trecător. El cunoștea acest cod al existenței temporale și regreta de fiecare dată că fiindurile sunt atât de nepăsătoare față de toate încercările lui de a le face cunoscut planul entității atemporale. Prezentarea lumii pierdute face să renască deznădejdea: *Prin orașele avute / Histerii de muritori / Pe sub corbii bocitori / Trec femeile pierdute* („De iarnă”, 1965:113). Participiul folosit la plural anunță sfârșitul, nicio formă

Tintoretto - Minunea Sfântului Marcu

de supraviețuire nu va mai reuși să scape de prigoana întinericului, care urma să înghită fiindurile, eliberând eurile care intrau în planul divin, restul, dezintegrare și încetare de fiind. În clipele de deznădejde poetul își plânge trăirea: *Pierdut, mă duc și eu, cu brațele învinse*, același gest al prezentării morții rămâne învins în teluric însă învingător spre Univers, regretă faptul că a putut trăi în durere și, atunci, *Plângând, / Și fredonând*, se oprește din tainica meditație și își face totuși timp să se gândească la propria lui existență umană („Note de toamnă”, 1965:115). Imaginile în care omul-poet zădărnicește în gânduri sumbre sunt atât de clare și reprezentative, încât rareori lumina zilei îi dă speranța vreunei schimbări a planului dimensiunii infinite: *Mă simt de-un dor cuprins. / Mă văd, pe-un drum departe, / Mergând încet și nins* („Ninge”, 1965:118). Să fie regretul translatații lumilor și a trecerii timpului teluric, sau convingerea că ...omul a devenit concret... / *În noaptea vișoasă...* numai dacă va putea învinge *O tristă-ngăduire, sau un humor secret* („Plumb de iarnă”, 1965:119). În poezia „Nervi de toamnă” Bacovia se întoarce din drumul său celest și dă un sfat celui care știe să-i înțeleagă și să dezlege codul încifrărilor prin cuvinte: *O, tu care vei rățăci ca mine / În culori închise, și amețit la pas, - / Dus de frumos, de mai bine / Demult, într-o toamnă, s-a stins un glas*. Ideea justifică cuvântul poetului meditat și profund, un gol pentru profan și o umplere de taine în mintea exegetului tăcut, care se împlinește cu știri senzaționale, coborâtoare dintr-o altă lume, pentru pregătirea lumii noastre. În drumul său a pornit însoțit de o *Ea*, pe care noi, finduri trecătoare nu o putem vedea și nici nu avem puterea să îi înțelegem cunoașterea însă *Ea plânge... el palid se pierde*, poetul trecut în cealaltă dimensiune, detașat și curățit de nevoile pământești, *Prin târgul sălbatec, sever; / Și pare tabloul acesta / Că-i antic și plin de mister* („Toamna”, 1965:121). Și în aceste versuri apar destăinuirii ale poetului privind apartenența sa la o altă dimensiune, la un alt timp, pentru ca în poezia „Frig” să se descrie astfel: *Sunt mai urât, sunt supt, / Frigul începe sticla s-o asude*. Bacovia va rămâne în continuare un poet al transmițerilor, al mesajelor codificate, pe care cu greu exegeții încearcă să le descifreze. Când toate aceste trimiteri, care fac totul dând valoare creației bacoviene, vor fi deslușite, timpul se va fi scurs de mult. Poetul a întregit scopul anume al misterelor și a dat zorile pe întineric în care lumea se zbătea din timpuri memoriale, veghind și arătând chipul hidoșit de vicii: *- Adio, pustiu, și fior. / Va fi, poate-odată, amor* („Romanță”, 1965:127)

Gheorghe VICOL

Pălăria mea
capcană pentru greieri –
muzici captive.

Sub frunză melcul –
vântul a lăsat pe jos
mere bolnave.

Zbor de ciocârlii
cu uverturi câmpenești –
fițe de sezon.

Clopotul bate –
pe clopotniță cioara
cu nuca în cioc.

Scutur covorul –
albina-mi cercetează
vârful nasului.

Am tras în stilou
apă din mare –
poem despre crabi.

Distrat soarele –
și-a uitat portofelul
pe fundul bălții.

În primăvară –
cetina țese covor
pentru musafiri.

Vântul numără
pietrele din ogradă –
gutuile cad.

Umbra plopului
a aprins licuricii –
umilind ziua.

În dosul lunii
și-a pitit turturica
niște melodii.

Roua se-agață
în pânza de păianjen –
mister spulberat.

Goană de mistreți –
gloanțele mușcă stânca
turma dispare.

În plină noapte
soarele strălucește –

luna-n travesti.

Luptă de cocoși –
în poiană găina
privește o stea.

Pe ram albine
flori de vișin sărută –
câtă tandrețe.

Se sparge noaptea
în fragmente de vise –
micropoeme.

Printre crengi de dud
se rostogolesc poame
în ciocul raței.

Ascunși în zarzăr
doi ochi sfredelesc zarea –
cloșcuță în cuib.

Năpărlit lupul
semăna cu un câine –
blana contează.

Gura râului
privi fruntea muntelui
c-un ochi de apă.

Un soare cu dinți
ieși din cotul apei
pe-un picior de plai.

Mâna de stele
din inima pădurii
nu-i un cap de pod.

Am în batistă
un taraf de trei greieri –
când cântă eu tac.

Vârful muntelui
scrie autografe
pe fața lunii.

Broască sub piatră –
fântână cu cumpănă
la drum doar umbra.

Frunze veștede
în țepii ariciului –
idile târzii.

Nuntă de molii –
o cravată de lână
covor spre altar.

Păstrăv sub stâncă –
ne privim ca doi amici
arunc undița.

Farul pâlpâie
ademenind fluturii
să eșueze.

Tintoretto - Magdalena

Alexandru G. ȘERBAN

Wisława Szymborska - Poetesa re-gândirii Lumii

Szymborska aparține generației a cărei principală experiență - a tinereții și a vieții întregi - a constituit-o Al Doilea Război Mondial. Spre deosebire de Różewicz - de exemplu, ea s-a ocupat prea puțin de temă, totuși a scris vestita poezie - **Lagărul foamei lângă Jasło** (*Obóz głodowy pod Jasłem*).

Poetesa și eseista Wisława Szymborska s-a născut la data de 2 iulie 1923 la Bnin, lângă Poznań. Părinții ei s-au numit Wincenty Szymborski și Anna Maria, născută Rotterdam (1860-1980). Cronicile și istoriile literare o dau pe Wisława născută la Bnin, de fapt ea a venit pe lume la Prowenta, acareturile nobiliare ținând de castelul din Kórnik. Familia s-a mutat la Toruń din anul 1924, aici începând W.S. școala primară, apoi, probabil din 1929 sau 1931, au ales orașul Cracovia. Aici s-a înscris din septembrie 1935 la Gimnaziul Surorilor Ursuline.

După 1 septembrie 1939 și mai ales după atacul Armatei Roșii din 17 septembrie 1939, ceea ce a însemnat Războiul și Ocupația, Szymborska a mai studiat în secret, la **complexe** liceale ilegale, iar din 1943 a trecut la munca funcționarească, la căile ferate, spre a evita trimiterea la muncă în Cel de al Treilea Reich. Acum realizează prima ilustrație la o carte - manualul de limbă engleză *First steps in English*, scris de Jan Stanisławski - are curajul să scrie câteva povestiri și, mai rar, versuri.

Din 1945, după Eliberare, începe participarea directă la viața literară a Cracoviei - avea de acum 22 de ani - și este puternic influențată de scrisul lui Czesław Miłosz. La Cracovia, începând cu 1945, a studiat filologia poloneză, la Universitatea Jagiellonă, după care a trecut la sociologie, pe care însă nu le-a terminat cu diplomă de licență, datorită grelei situații materiale.

În aprilie 1945 s-a căsătorit cu poetul și publicistul Adam Włodek (1922-1986), fost participant la luptele cu germanii, fost membru de marcă al mișcării culturale ilegale pe timpul Ocupației. Proaspeții miri au locuit de la început în așa-numita **colonie literară** cracoviană, aflată pe strada Krupnicza, de unde

deducem fructuoasă influență a cercurilor literare, imediat postbelice, asupra poetei. Nu au trăit împreună decât până în 1954 și nu înțelegem motivele despărțirii, când ambii erau adepții Lumii Noi, aduse de tancurile sovietice. W.S. a făcut o pauză în relațiile matrimoniale până în 1969, când s-a legat într-o prietenie strânsă și îndelungată, cu scriitorul Kornel Filipowicz, până la decesul acestuia, în 1990, dar fără căsătorie și fără a locui împreună, ceea ce marchează dorința poetei de liberă mișcare, **căci iubea iubirea**. (*asa îmi scriu prietenii mei literari din Polonia actuală*). A condus Atelierul literar de la Universitatea Jagiellonă (*Studium Literacko-Artystycznym*) în primii ani de existență a acestuia, Atelier care funcționează și în anul 2011.

Din anul 1953 până în 1981 a fost membră a Colectivului redacțional al **Vieții literare** (*Życie Literackie*), unde a condus secția de poezie și a avut rubrica personală - **Lecturi suplimentare**. A fost membră și în colectivul de redacție al publicației cracoviene **Pismo**. Tot în 1953, împreună cu alți scriitori supuși Noului Regim, a semnat Rezoluția Uniunii Literaților Polonezi din Cracovia în problema Procesului Cracovian. Alăturăm textul original și traducerea, pentru ca cititorii noștri să-și dea seama până unde mergea supușenia literaților față de Regimul stalinist instaurat în Polonia prin Hotărârile Conferinței de la Yalta și Potsdam, semnate și de marii democrați occidentali, cum era Winston Churchill: „*Îi condamnăm pe acești demnitari ai ierarhiei Bisericii, care au favorizat conspirațiile anti-poloneze și au acordat ajutor trădătorilor sau au distrus valoroase vestigii culturale... Ne obligăm ca, în creația noastră, să tratăm cu mai mult militantism și mai pătrunzător decât până acum problemele actuale ale luptei pentru socialism și să blămăm mai acut dușmanii poporului*”. Prin această scrisoare s-a grăbit executarea sentințelor, mai ales a celor de condamnare la moarte, iar **Intellectualii** au împărțit cu Puterea povara morții acelor. De aceea, detractorii Szymborskăi, în primul rând cato-

lici militanți, scriu că are penița mănjită cu sânge.

Gestul său, subliniat și de calitatea de membru al PMUP, până în anul 1966 (*PZPR - în polonă*), a fost considerat un sprijin pentru Puterea de sorginte sovietică, doritoare cu orice preț să lovească în Biserica Catolică, să-i micșoreze rolul de principal sprijin al populației împotriva sovietizării forțate, chiar să o desființeze.

Sfătuită de Îngerul păzitor al mamei sale, a trecut, parțial baricada și, în 1957, a realizat doi pași importanți pe linia **europenizării** sale: a luat legătura cu parizianul, de atunci, Jerzy Giedroyc și cu revista emigrației - *Kultura*; a semnat **Scrisoarea de protest 59** (*List 59*), prin care intelectuali polonezi de frunte reacționau contra schimbărilor din Constituție, menite să veșnicească rolul conducător al PMUP și alianța cu URSS, pe lângă condiționarea respectării Drepturilor Omului. Unii istorici înscriu numele Szymborskăi printre semnatarii **Scrisorii 34** (*List 34*) și, mai ales, printre cei zece semnatori, care au condamnat Radio Europa Liberă pentru citirea Manifestului privind Cenzura în Polonia (1964), însă noi nu am găsit menționat, tipărit, amintit de cineva, numele poetei Szymborska, în Liste privind problema sa-amintită.

W.S. a publicat primele sale poezii în **Dziennik Polski** (*Jurnalul Polonez*) din Cracovia, apoi în **Walka/Lupta** și **Pokolenie** (*Generația*), din același oraș; nu s-au făcut remarcate decât prin acomodarea la socialism. Între 1947-1948 a fost secretara bisăptămânalului pentru învățământ, intitulat Clubul cracovian și a ales, ca ocupație suplimentară, ilustrarea de cărți. Prima carte - *Poezii (altfel scris - Coaserea stindardelor)* i-a fost respins de la editură, în 1949, pe motiv că nu îndeplinea exigențele socialismului. Abia în 1952 a reușit să obțină tipărirea volumului de poezii **De aceea trăim** (*Dlatego żyjemy*) și să devină renumită prin desemnarea lui Lenin, primul conducător al Statului bolșevic, drept Adam al noii omeniri (*nowego czło-*

wieczności Adamem). Ca scriitoare **imparțială**, Szymborska s-a înscris și a fost primită în ambele Uniuni de creație: *Związek Literatów Polskich* și *Asociația Scriitorilor Polonezi*).

În cercuri restrânse a practicat și micile giumbușlucuri: limeryki, lepieje, moskaliki, odwodki, altruiki. Adică golănii poetice, nedemne de o analiză poetică.

Volume de versuri:

♦ *Dłatego żyjemy*, 1952, 1954 - *De aceea trăim*;

♦ *Pytania zadawane sobie*, 1954 - *Întrebări puse nouă înșine*;

♦ *Wolanie do Yeti*, 1957 - *Chemare către Yeti*;

♦ *Sól*, 1962 - *Sarea*;

♦ *Sto pociech*, 1967 - *O sută de consolări*;

♦ *W.S.zelki wypadek*, 1972 - *În orice caz*;

♦ *Wielka liczba*, 1976 - *Numărul cel mare*;

♦ *Ludzie na moście*, 1986 - *Oameni pe pod*;

♦ *Koniec i początek*, 1993 - *Început și sfârșit*;

♦ *Chwila*, 2002 - *Clipa*;

♦ *Dwukropek*, 2005 - *Două puncte* - aprilie 2006 - a primit nominalizarea pentru Laurii Literari Silezieni și pentru Premiul Literar Nike - în același an;

♦ *Tutaj*, 2009 - *Aici*.

Culegeri de poezie

♥ *101 wierszy*, 1966 - *101 Poezii*;

♥ *Wiersze wybrane*, 1967 - *Poezii alese*;

♥ *Poezje wybrane*, 1967 - *Poezii selectate*;

♥ *Poezje: Poems*, 1989 - ediție bilingvă, polono-engleză;

♥ *Widok z ziarnkiem piasku*, 1996 - *Peisaj cu un grăunte de nisip*;

♥ *Sto wierszy - sto pociech*, 1997;

♥ *Sto wierszy - sto pociech*, 2002 - *O sută de poezii - o sută de consolări* - ediție bilingvă, polono-germană;

♥ *Rymowanki dla dużych dzieci*, 2003 - *Rime pentru copiii mari*;

♥ *Miłość szczęśliwa i inne wiersze*, 2007 - *Iubire fericită și alte poezii*.

Alte lucrări: *Lektury nadobowiązkowe*, 1992 - *Lecturi suplimentare* - ciclu de foiletoane.

Este laureată a unor premii naționale și internaționale, primind și numeroase distincții:

♦ Order Orła Białego (2011) - Ordinul Vulturului Alb;

♦ Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1974) - Crucea de Cavaler a Ordinului Renașterii Poloniei;

♦ Złoty Medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis - Medalia de Aur Meritul Cultural Gloria Artis;

♦ Nagroda Kościelskich (1990) - Premiul Fundației Kościelski;

♦ Nagroda Goethego (1991) - Premiul Goethe;

♦ Nagroda Herdera (1995) - Premiul Herder;

♦ Nagroda Nobla w dziedzinie literatury (1996) - Premiul Nobel pentru Literatură ;

♦ Tytuł Człowiek Roku tygodnika Wprost (1996) - Titlul „Omul Anului” acordat de revista Wprost;

♦ Titlul de „Cetățean de Onoare” al orașului Cracovia;

♦ Premiul Inimii - pentru ajutorul acordat copiilor din Świdnica în construirea Centrului European pentru Prietenia Copiilor.

În Lume a fost cunoscută datorită traducerilor în limbi europene - engleză, franceză, germană, olandeză, spaniolă, cehă, slovacă, suedeză, bulgară, albaneză - dar și asiatică: chineza.

În românește a fost tradusă de N. Mareș și C. Geambașu. Este descumpănitor faptul că traducerile în limba română nu sunt menționate, decât dacă au fost finanțate de Institutul Literar din Cracovia. Szymborska scrie puțin, specialiștii au calculat că a agonisit ca număr total de poezii, abia două sute și jumătate. Probabil tocmai datorită acestei limitări ele sunt, aproape fără excepție, **soco-tite** niște capodopere. Oricum, cam de la ju-

mătatea anilor '50 aparține de elita puțin numeroasă a poeților polonezi și europeni. Premiul Nobel pentru Literatură i-a fost acordat, în 1996 - criticii spun că pe merit - „pentru poezie, care, cu precizie ironică, permite contextului istoric și biologic să se manifeste în fragmente ale realității omenеști”.

În anul 2002 a apărut volumul de poezii intitulat **Clipa** (*Chwila*), despre care specialistul literar al revistei *Polityka* scria: „Ne-a făcut să așteptăm (...) chiar nouă ani, căci apare la șase ani de la decernarea Premiului Nobel, și - ca să terminăm cu aritmetica - numără 23 de poezii (...) Cu atât mai mult este un eveniment: fiecare dintre creațiile (*cuprinse în volum*), care a suportat un proces de distilare repetată și o aspră selecție critică, este curat, precum cristalul, este un mini-tratat precis și dens din punct de vedere filozofic, metafizic, existențial: vorbește despre cele mai importante probleme într-un mod care te împinge la meditații și analize creatoare”. citat după: **Sensul unei clipe** (*Anna Nasilowska. Sens jednej chwili. 17.08, 2002*).

Și-a încheiat viața liniștită, în somn, la 88 de ani și 6 luni, în Cracovia mult iubită.

Tintoretto - *Madona cu pruncul*

Wisława SZYMBORSKA
(Polonia)

versuri

La patru de dimineață

Ceasul din noapte spre zi.
Ceasul de-ntors de pe-o parte pe alta.
Ceasul pentru cei ce au ani vreo treizeci.

Ceasul aranjat după cântecul cocoșilor.
Ceasul în care Pământul ne reține.
Ceasul în care adie suflul ars al stelelor.
Ceasul de: oare-după-noi-nimic-nu-va-rămâne.

Ceasul pustiu.
Surd, pe stomacul gol.
Fundul pentru multe alte ceasuri.

Nimănui nu-i este bine la patru de dimineață.
Dacă furnicilor le este bine la patru de dimineață.
- felicitări furnicilor. Și las' să vină ora cinci
dacă mai avem de trăit aici.

Două maimuțe ale lui Bruegel

Așa arată marele meu vis de maturitate:
șed în fereastră două maimuțe legate cu lăntșor,
dincolo de geam foșnește cerul ușor
și marea se scaldă departe.

Redau din istoria oamenilor.
Mă bâlbâi și mă scufund.

Maimuța
cea cu ochii la mine
mă ascultă ironică,
cea de a doua parcă dormitează -
iar când, după întrebare, apare tăcerea
îmi suflă ceva
zdrăngăind ușurel lăntșorul.

Cheia

Era o cheie
și, deodată nu mai este.
Cum mai intrăm noi în casă?
Oare cineva găsește cheia pierdută,
Privește-l bine și -
ce-o fi având el după aceea?
Vine și-n palme ne-o aruncă
ca pe o bucată de fier vechi.

Cu dragostea ce am pentru tine,
Dac-același lucru s-ar fi petrecut,
nu numai la noi, ci Lumii întregi,
acea unică dragoste s-ar fi pierdut.
Pe mână străină întinsă

ea nu va deschide nici o casă,
va fi doar o formă, nimic altceva
și, fie, las' să ruginească pe ea
modelul cu rizuri

Nu din cărți,
nici din stele,
nici din tipățul Păunului
așa un horoscop nu se stabilește.

Lecția

Cineva care face cuiva
ce face Regele Alexandru cu sabia
taie pe cineva
cum a tăiat el nodul gordian.
Nu i-a venit în cap cuiva
dintr-un motiv banal
nimănui.

Au fost
sute de filozofi - niciunul n-a descurcat
nu-i de mirare că astăzi se ascund prin
colțuri.
Mercenarii îi prind de barbă,
de răsfirate, albe, ca de țap,
și-aruncă-n aer cineva
un răs puternic
de ceva.

De-ajuns.
Iute a privit Regele de sub panaș,
Iute a săltat pe cal, s-a aruncat la drum.
În urma lui
în trompețit de goarne,
în bubuit de darabane
cineva
cu armia compusă din cineva
ceva
ca noduri-legături
pentru război.

Numărul Pi

De mirare acest număr Pi
trei virgulă unu patru unu.
Toate cifrele următoare sunt la fel
inițitoare
cinci nouă doi pentru că nu se termină
niciodată.
Nu permite să-mbrățișezi șase cinci trei
cinci
cu privirea
opt nou cu socotitul

șapte nouă cu imaginația,
și chiar trei doi trei opt cu gluma sau cu o
comparare
patru șase până la ceva
doi șase patru trei pe Lume.
Cel mai lung furtun pe Pământ după câțiva
zeci de metri
se întrerupe, probabil, deși, ceva mai târziu,
vor face
furtunuri de basm.
Cortegiul cifrelor compozitoare în numărul
Pi
la marginea filei nu se oprește,
reușește
să se-ntindă pe masă, prin aer, prin ziduri,
frunze și-ale păsărilor cuiburi,
prin nori direct în ceruri,
prin toată umflătura și întreg fără-fundul
cerului.
Oh! Cât de scurt, de șoricesc, este huruitul
cometei!
Precum firava făclie a stelei, care -n adânc
de spațiu
se curbează!
Iar aici
trei cincisprezece trei sute nouăsprezece
al meu număr de telefon numărul tău de la
câmașă
anul al una mie nouă sute șaptezeci și
treilea
etajul al șaselea
numărul de locuitori șasezeci
cinci groși
circumferința la șolduri două degete
șaradă și cifru,
în care privighetoare a mea
vei zbura
ori vei bea
ori vei ruga să păstrăm liniștea,
câci Pământul și Cerul se vor trece,
dară numărul Pi așa cum e
nu și nu
mereu ale sale bune încă cinci,
nu mai știu care opt,
nici cu totul șapte,
accelerând, ah, grăbind
trândava veșnicie
spre durată.

George PETROUAI

Yasunari Kawabata și drumul prozei sale de la modernism la clasicism

Înainte de-a intra în subiectul propriu-zis despre proza japonezului Yasunari Kawabata, laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1968, se cuvine să pregătesc terenul, adică să spun câteva cuvinte despre *clasicism* și *clasic*.

După cum se știe, *clasicismul european* este un curent postrenascentist, ai cărui reprezentanți urmează linia inaugurată de Petrarca în ceea ce privește atenția acordată scriitorilor antici. Iată de ce pentru autorii clasici natura este doar un element decorativ, căci sursele lor predilecte de inspirație se cheamă antichitățile greacă și latină. În plus, arta clasică se conformează unor norme estetice prestabilite, așa ca norma celor trei unități (de timp, loc și acțiune), potrivit căreia acțiunea trebuie să fie unitară, să se desfășoare în același loc și pe durata unei singure zile.

Acest curent se confundă practic cu clasicismul francez, și asta deoarece Franța a fost țara care a oferit climatul cel mai favorabil pentru dezvoltarea clasicismului european. Clasicismul este un curent eminamente *intellectualist*, deoarece tipul uman clasic se caracterizează prin predominarea generalului asupra particularului și prin supremația rațiunii asupra pasiunilor, fapt care conferă personajelor mult *voluntarism*.

Teatrul a fost genul literar prin excelență cultivat de scriitorii francezi din secolul al XVII-lea: Pe de o parte *tragedia clasică*,

reprezentată cu strălucire de poezii Pierre Corneille și Jean Racine, pe de altă parte *comedia clasică*, specie care dobândește un atare prestigiu prin geniul lui Molière, încât putem afirma că prin arta comicalului el se apropie de contemporaneitate, în timp ce tragedia se îndreaptă spre trecut.

Însă clasicismul european este departe de-a întruhipa clasicismul din totdeauna și de pretutindeni. Nu voi insista asupra perioadei clasice a culturii antice grecești (sec. V-IV î.e.n.), nici asupra epocii de aur a culturii latine - epoca principatului lui Augustus (43 î.e.n.-14 e.n.), dar, în ton cu linia prezentului eseu, voi zăbovi nițel asupra clasicismului chinez și japonez, perioade aflate la mare distanță în timp și spațiu de cel european:

1) Perioada dinastiei Tang (618-907), perioada de apogeu a civilizației chineze, în care poezii Li Bai și Du Fu s-au afirmat ca două piscuri ale poeziei clasice chineze;

2) Perioada Heian (795-1185) sau perioada clasică a culturii și artei japoneze.

Conceptul *clasic* nu este nici el mai simplu și mai ușor de mânuit. Întrebuințându-l pentru caracterizarea globală a vieții spirituale, în opinia lui Nae Ionescu avem de-a face cu producțiile clasice atunci când forma este în echilibru cu fondul.

Notă: Când forma prevalează asupra fondului, ne spune gânditorul român, se afirmă *barocul*, iar când fondul prevalează asupra formei, de aceasta stă să plesnească, se impune *romantismul*.

Dar una este periodizarea mai mult sau mai puțin artificială, și cu totul altceva realitatea culturală a fiecărui popor în parte. Căci dacă istoricii și criticii literari atribuie periodizării globale, în principal celei europene, o conotație prioritar cantitativă (îi ajută la o mai lesne încadrare a materialului pe care-l manevrează), nu același lucru se întâmplă în culturile naționale, unde periodizarea urmărește în primul rând dimensiunea calitativă și abia pe urmă pe cea cantitativă.

Iată motivul pentru care în fiecare cultură

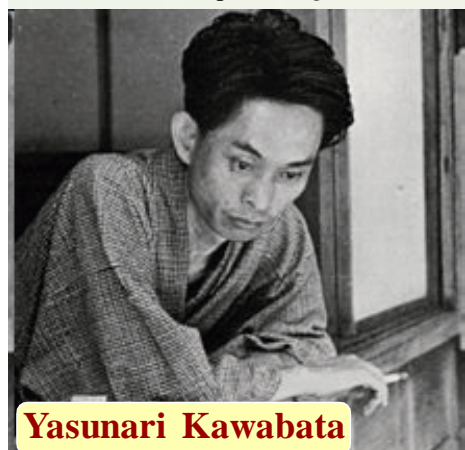
națională se distinge o perioadă clasică sau de maximă înflorire artistică, specifică ariei de circulație a limbii respective. Iar această perioadă se raportează la clasicismul francez din secolul al XVII-lea în virtutea regulii de aur, potrivit căreia valorile culturale din totdeauna și de pretutindeni fac parte din zestrea cea mai prețioasă a omenirii și că izvorul acestor valori trebuie cinstiți pe măsura faptelor lor. În schimb toți producătorii de frumusețe din fiecare cultură națională, privesc la perioada clasicismului lor atât ca la un etalon al echilibrului și armoniei, cât și ca la un adevărat far călăuzitor, care - indiferent de mijloacele utilizate - îi ajută să urce înspre culmile creației umane.

În conformitate cu acest principiu, clasicismul românesc se cheamă Eminescu, Creangă și Caragiale, iar puțin mai târziu Brâncuși și Enescu, clasicismul rusesc îmbrățișează întregul secol al XIX-lea (Pușkin, Lermontov, Gogol, Turgheniev, Goncearov, Dostoievski, Lev Tolstoi, Anton Cehov, respectiv Piotr Ilici Ceaikovski), clasicismul italian înseamnă cu siguranță superba triadă Dante-Petrarca-Boccaccio, cel spaniol vizează *secolul de aur* al ibericilor (Cervantes, Lope de Vega, Calderon), cel englez nu poate fi conceput înafara tripletei de aur a teatrului elisabetan (Christopher Marlowe, William Shakespeare, Ben Jonson), iar clasicismul german face corp comun în primul rând cu titanismul lui Goethe și Schiller.

Până și clasicismul francez suferă corecții atunci când uriașa cultură a Hexagonului este privită din această perspectivă. Căci or fi Corneille, Racine și Molière clasici prin definiție, dar la fel de clasici (de data asta prin vocație), ba poate chiar mai mult sunt Voltaire, Balzac, Stendhal, Flaubert, Maupassant, Zola și Anatole France.

*

După cum spuneam mai sus, perioada Heian, când capitala este mutată de la Nara la Heiankyo (Kyoto de azi), poate fi socotită

Yasunari Kawabata

pe drept cuvânt perioada clasică a culturii și artei japoneze, ba după opinia autorizată a Stancăi Cionca, excelenta traducătoare și comentatoare a unora dintre cărțile la care se va face referire în continuare, ea este chiar „perioada de aur a istoriei japoneze”! În continuare, Stanca Cionca ne spune și de ce: „Este o epocă de înflorire a unei literaturi de mare rafinament, în care prospețimea și spontaneitatea senzațiilor întâlnește un clasic simț al echilibrului și o eleganță căutată a expresiei”.

De precizat că sub influența culturii și civilizației chineze, care devenise covârșitoare încă din secolul al VII-lea, Japonia - ne înștiințează Stanca Cionca în *Prefața* la cartea *Însemnări de căpătâi* a curtezanei Sei Șōnagon - „împrumutase într-un proces abrupt întreaga structură politică și administrativă a statului chinez, copiind sistematic formele unei civilizații superioare și mult mai vechi decât a sa, de la organizarea curții până la universitatea imperială, de la proprietatea asupra pământului până la calendar, arhitectură, sistem poștal și articole vestimentare”.

Firește, de la acest atotcuprinzător proces de imitație nu se putea sustrage Heiankyo (capitala liniștii și păcii), care a fost construit începând cu sfârșitul secolului al VIII-lea și în final s-a vădit a fi „o copie de

dimensiuni reduse a Ciangan-ului, orașul de scaun al Chinei în epoca Tang” (S. Cionca).

Iar la curtea imperială, dincolo de luptele din interiorul clanului Fujiwara, Sei Șōnagon („sfetnic mic”) în calitate de doamnă de onoare a împărătesei Sadako, ne înlesnește pătrunderea în intimitatea aristocrației strânsă în jurul unui împărat-copil: un împărat care se joacă cu mătă și o nobilime parazită, care dacă nu dovedește nici o tragere de inimă la abordarea și rezolvarea problemelor de stat, în schimb se arată foarte pasionată de joc, conversații galante, poezie și arte precum *muzica* (autoarea, la auzul muzicii în palat, este în stare să sară din așternut chiar și la miezul nopții) și *dansul* (la curte se dansa după moda chinezească și coreeană).

Dar preocupările de căpetenie ale acestei societăți se îndreaptă spre îmbrăcăminte și, mai cu seamă, spre literatură. Textul *Însemnărilor de căpătâi* acordă mult spațiu descrierilor vestimentare, întrucât în acel veac în care gustul ales devenise supremul criteriu de valoare, combinația culorilor avea o atare importanță, încât cea mai mică greșeală în potrivirea cămășilor și rochiilor (așezate una peste alta precum foile de varză), putea pune în grav pericol reputația unei doamne.

Remarcabilă este atenția acordată poeziei și povestirilor de către această societate. Poezia era practică de toată lumea, încât nu

numai că ea devenise o etapă obligatorie în orice intrigă amoroasă, dar devenise totodată un adevărat vehicul al comunicării de la un palat la altul.

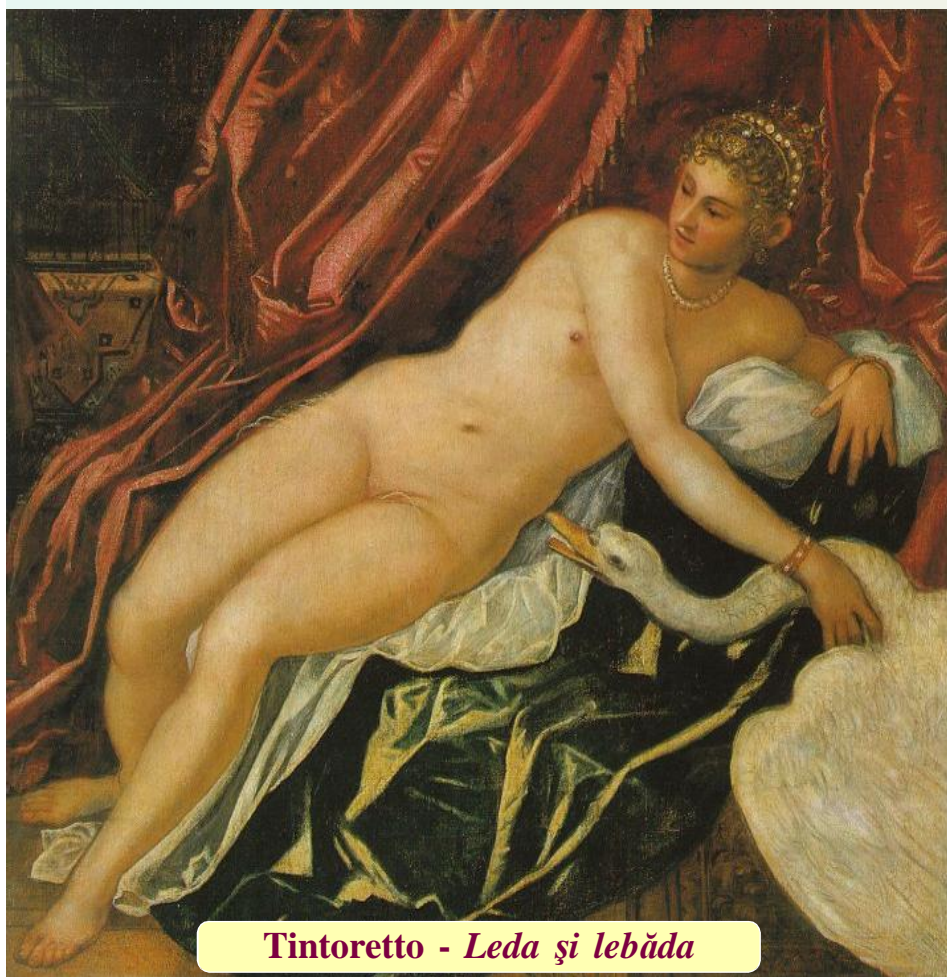
Nivelul literar atins de povestiri (*monogatari*) în secolul al X-lea se explică pe de o parte prin influența exercitată de nuvelistica epocii Tang, pe de altă parte prin introducerea scrierii *kana* (silabică). Iar proza vremii a ajuns să fie predominant feminină prin curtezanele Murasaki Shikibu, Sei Șōnagon și Izumi Shikibu, tocmai datorită scrierii *kana*, scriere folosită mai ales de femei, deoarece bărbații continuau să scrie chinezește, aceasta fiind limba utilizată în actele oficiale.

Stanca Cionca ne mai spune și căruia fapt se datorează importanța pe care *Însemnările de căpătâi* o dețin în literatura japoneză: „Până astăzi numele autoarei e pomenit alături de al doamnei Murasaki, creatoarea capodoperei necontestate a prozei clasice, *Genji*, iar textul *Însemnărilor*, model de stil și de limbă curată, aproape lipsită de sinisme, este locul clasic al multor imagini poetice încorporate de-a lungul secolelor în tradiție, canonizate de tehnica *haiku*-urilor, rămase vii până în ziua de astăzi”.

Cu toate că urmează secția de limbă și literatură engleză atât la colegiu (perioada 1917-1920), cât și la facultate (1920-1924) și cu toate că în perioada sa modernistă de pe la începutul anilor '30 (în calitatea de reprezentant al *mișcării noului senzualism*) a permis pătrunderea în proza sa a tehnicilor moderne (cubism, futurism, expresionism, dadaism, impresionism propriu esteticii *haiku*-urilor), precum și a influențelor occidentale (s-a simțit puternic atras de Dostoevski și a publicat traduceri din Cehov și Galsworthy), totuși - parcă pentru a confirma zicala: *Sângele apă nu se face* - Yasunari Kawabata rămâne un scriitor tipic japonez.

Ceea ce înseamnă că proza sa (o proză de lungimi diferite, greu de asimilat cu schița, nuvela sau romanul) urmează coordonatele fundamentale ale prozei japoneze, stabilite în urmă cu mai bine de un mileniu în *Jurnalul curtezanei* Izumi Shikibu, în *Povestirile despre Genji* ale doamnei Murasaki Shikibu și în *Însemnările de căpătâi* ale lui Sei Șōnagon. După părerea Stancăi Cionca, scrierile lui Yasunari Kawabata rulează pe două coordonate majore ale prozei clasice: „sentimentul acut al naturii” și „afirmarea senină a vieții, dublată discret de recunoașterea perisabilității tuturor lucrurilor, de familiaritatea uimitoare cu moartea”.

Dacă sentimentul plenar al naturii îl însoțește pe bătrânul Eguchi, personajul principal din *Frumoasele adormite*, atât în amintire și în vis (aflat în luna de miere, el „găsise o

Tintoretto - Leda și lebăda

→ floare ca o dalie roșie care înflorise mare în fața casei”, iar la Kyoto admirase „cameliile în plină floare”), cât și în stare de trezie (întins în pat lângă trupurile fetelor adormite, Eguchi aude zgomotul valurilor din apropiere ca venind de departe), în romanul *Vuietul muntelui* natura este o însoțitoare permanentă, cel puțin pentru bătrânul Ogata Shingo, prin florile de cireș („Shingo contempla cireșii înfloriți din grădină”), prin crinii negri pe care Kikuko, nora lui Shingo, îi aranjează în vază, prin copacul din vechiul parc imperial „spre care Shingo se simți atras”, prin murmurul valurilor și conturul arborilor care “desenau în aer mici munți” în nopțile cu lună plină, dar mai ales prin vuietul micului munte, de fapt „o colină ce pornea din curtea casei”.

În *Autobiografie literară*, Kawabata prezintă viața ca „un vânt și un curent al apei pe care plutim”. În consecință, completează Stanca Cionca, „evenimentele se succed molcom în povestirile sale, se aneantizează într-o pasivitate atotcuprinzătoare, refuzând să se constituie în conflicte”.

De altminteri, întrucât în toate scrierile lui Kawabata lipsește elementul surpriză pentru cititor, căci povestirile lui se derulează liniar, se poate vorbi de incapacitatea specific japoneză „de a construi o proză pe un nucleu de acțiune” (S. Cionca).

Dar chiar dacă scrierile lui Kawabata se caracterizează printr-un spațiu epic aproape gol (acțiunea redusă la câteva date ia chipul non-acțiunii!), fapt care deplasează centrul de greutate înspre *detaliu*, lipsa lor de forță epică nu exclude viața intensă, astfel că în *Țara zăpezilor*, de pildă, viața este o trăire fără finalitate, cu momente închise în ele însele, care au capacitatea de iradiere proprie *haiku*-urilor.

De altfel *haiku*-ul, această formă fixă de poezie formată din 17 silabe dispuse în trei versuri (5-7-5), este mereu prezent în proza lui Kawabata, îndeosebi în tulburătorul poem *Frumoasele adormite*, unde succesiunea rapidă a propozițiilor conferă textului cadența specifică versurilor japoneze, lipsite de ritm și rimă: „Fata dormea cu spatele la el. Nu sforăia, dar avea o răsuflare de somn adânc. Părea că are un corp bine făcut”...

De precizat că două din instrumentele utilizate cu multă măiestrie de scriitorul nostru - simbolistica insistentă a lucrurilor și fragilitatea - sunt de fapt derivate din *haiku*-uri.

Astfel, pentru Kikuji, personajul principal din *Stol de păsări albe* (*Sembazuru*), lumea obiectelor se transformă într-un univers de simboluri și semne, care îl ajută să cunoască trecutul tatălui său, un trecut încărcat de incantanta sa iubire pentru doamna Ōta. O mare

încărcătură de simboluri, taine și amintiri încețoșate revine perechii de cești Ryonyū - una neagră, cealaltă roșie. Privindu-le, lui Kikuji i se pare că ele întrucoapează sufletele celor doi îndrăgostiți: ceașca neagră sufletul tatălui său, cea roșie sufletul doamnei Ōta.

Fragilitatea este însușirea cu care de regulă Kawabata își înzestrează personajele feminine. Dar nu fragilitatea singură, ci asociată fie cu tandrețea, așa ca în cazul doamnei Ōta, unul din cele mai reușite personaje feminine ale scriitorului, fie asociată cu nevinovăția și o nemărginită capacitate de îndurare, amestec din care în *Vuietul muntelui* se conturează modesta și preasupusa Kikuko, cea care aduce cu sine o adiere de poezie și prospețime în acest roman al totalei nerealizări. Având parfumul și strălucirea zâmbitoare a unei flori, iată motivul pentru care sensibilul Shingo își iubește nora mai mult decât propria fiică, și nici prin cap nu-i trece măcar s-o dojenească pentru avortul provocat, atâta timp cât îl consideră pe fiul său Suichi „o ființă ne-mernică”, totalmente corupt (umblă beat și are metresă) după războiul din care de-abia scăpase cu viață.

Dragostea și moartea sunt cele două teme predilecte ale lui Yasunari Kawabata, de unde sporul de intensitate al trăirii imediate din opera sa, transmis de sentimentul permanent și inexorabil al morții. Dar nici urmă de neliniște sau teamă occidentală în fața morții! Dimpotrivă, în spirit autentic japonez, Kawabata drapează moartea într-o aură poetică.

Tintoretto - Cucerirea Zarei

Asta și datorită faptului că încă din fragedă copilărie, moartea îi devenise cutremurător de familiară: mai întâi îi mor ambii părinți, apoi bunicul și sora, așa încât la vârsta de 16 ani rămâne complet singur.

În aceste condiții, nu-i de mirare că înainte de-a cunoaște dragostea el a făcut cunoștință cu resemnarea budistă, stare mental-spirituală care cu siguranță l-a ajutat să treacă peste toate încercările vieții, să cunoască gloria literară și să atingă vârsta de 73 de ani, vârstă la care (era anul 1972) se sinucide într-o vilă de lângă Tokio.

La vârsta de 19 ani, într-o călătorie întreprinsă la Izu împreună cu o trupă de muzicanți itineranți, Yasunari Kawabata simte primele fiori ai dragostei pentru o dansatoare de numai 14 ani, experiență erotică înfățișată în povestirea *Dansatoarea din Izu*.

Dragostea și moartea sunt prezente și în *Sembazuru*. După moartea domnului Mitami, doamna Ōta își prelungește dragostea în legătura inclusiv trupească cu Kikuji, fiul defunctului, apoi - cuprinsă de remușcări, ori poate din teamă pentru iubirea pe care nu și-o poate înăbuși - ea se sinucide. Dragostea doamnei Ōta pentru tată și fiu amintește de tragica pasiune a poetei și curtezanei Izumi Shikibu pentru prințul Tametaka, iar după moartea prințului (înfruntând toate bârfele și acuzele) pentru fratele mai mic al acestuia.

Dar apogeul artistic în tratarea celor două subiecte este atins de Kawabata în *Frumoasele adormite*, carte târzie (apărută în anul 1961), care prin aroma de fantastic degajată prin toți porii ei, ne duce de îndată cu gândul la cunoscuta năvelă *La țigănci* a compatriotului nostru Mircea Eliade.

Pentru bătrânii care vizitează această pensiune, mai bine zis această casă bizară, frumoasele adormite întrucoapează pretexte pentru visări și reîntoarceri în vechi amintiri. Astfel, bătrânul Eguchi în cele cinci nopți petrecute în pat, la început cu o singură fată, apoi cu două, are la îndemână cadrul adecvat ca să-și revadă prima lui dragoste - cea fată cu care admirase din tren curcubecele. Dar fata cu curcubeie este moartă de zece ani, el însuși ajuns aproape septuagenar se gândește ba la moarte, ba la sinucidere, mai ales când în dimineața de după ultima noapte petrecută la pensiune, el descoperă că una din cele două frumoase murise în somn, moarte care vine după aceea a unui bătrân client.

Bibliografie

1. Kawabata, Yasunari - *Sembazuru* • *Vuietul muntelui*, Editura Minerva, București, 1973
2. Kawabata, Yasunari - *Frumoasele adormite*, Editura Humanitas, București, 2009
3. Șonagon, Sei - *Însemnări de căpătâi*, Editura Univers, București, 1977

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

La Caltech, cu „Nemateria” printre fizicieni

Ca matematician și ca scriitor, eu am participat, mai ales după emigrarea în SUA (din anul 1990), la diverse întruniri (congrese, conferințe, seminarii etc.) de matematică și de literatură.

Cum în ultima vreme am fost coautor al mai multor articole de fizică, cred că vremea a venit să particip cu o comunicare științifică și la o întrunire a fizicienilor: cea anuală a Filialei California-Nevada a Societății Americane de Fizică. Evenimentul va avea loc în orașul Pasadena (pronunție: *Pesădiină*), statul federal California, la 16 km de Los Angeles, în sud-vestul SUA, în apropiere de New Mexico, statul federal în care locuiesc eu (voi călători cu avionul).

Etimologia toponimului Pasadena nu este pentru mine clară: se spune că pornind de la numele dat de indienii localnici, spaniolii ar fi tradus expresia indiană prin „Coroana văii”, iar în altă variantă prin „Cheia văii”. Însă, în limba spaniolă, cuvântul „Pasadena” nu are vreun înțeles, probabil că este o stălcire a numelui indigen.

Oricum, orașul a devenit celebru și numele său a fost dat și altor orașe din SUA, câte unul în statele federale Maryland și Texas.

În statele federale California și Florida există South Pasadena (Pasadena de Sud), iar în statul federal Missouri există Pasadena Hills (Pasadena din Deal) și Pasadena Park (Pasadena din Parc).

Dar, există acest nume și în două țări străine: Pasadena, în Provincia Newfoundland și Labrador, din Canada, precum și Pasadena în statul South Australia, din Australia, unde este o suburbie a conglomeratului Adelaide - capitala și cel mai mare oraș acestui stat australian.

Paradoxul onomastic al asociației fizicienilor americani

Asociația fizicienilor americani, a doua din Lume, ca mărime, după cea din Germania, a fost înființată acum 111 ani, în anul 1899, cu numele American Physical Society (Societatea Americană de Fizică), având ca acro-

nim APS.

În denumirea acestei organizații neguvernamentale științifice s-a folosit adjectivul *physical* („de fizică”, dar care are și alte înțelesuri), nu substantivul *physics* („fizică”, știință a Naturii care studiază materia, mișcarea ei în spațiu-timp și toate conceptele legate de ea, în primul rând energia și forța).

Într-un secol, viața a evoluat mult și fizicienii americani, și-au zis că „De-acuma, zău, nu se mai poate/ De-atâta ambiguitate!” (distihul îmi aparține): *physical* mai înseamnă „real” sau „fizic” (legat de corpul uman), dar și „examinare medicală”; în plus, se poate face confuzie cu *physical education* (orele de educație fizică din școală), cu *physical therapy* (terapie fizică), cu *physical jerks* (exerciții fizice de menținere a sănătății), ca să nu mai spun de *physical sciences* („științele fizice” - fizica, chimia, astronomia, care studiază materia, energia și modul de evoluție a Universului)!

Fizicienii americani au spus că s-au săturat ca întrunirile lor să fie confundate cu unele sportive și în anul 2005, în urma unui sondaj electronic, s-a hotărât schimbarea numelui societății lor, înlocuind *Physical* cu *Physics*. Din cauza complicațiilor... juridice, Comitetul Executiv al APS a abandonat ideea, dar a adoptat un nou logo (desen sau simbol utilizat pentru promovarea imaginii unei asociații sau a produselor unei companii), în care apare și expresia APS physics.

Gastronomie iraniană de... California!

29.10.2010

Sunt în orașul Pasadena, din statul federal California, la restaurantul persan „Heidar Baba” (numit astfel după numele unui munte din Azerbaidjanul iranian, din nord-vestul Iranului), aflat pe East Colorado Boulevard, aproape de hotelul meu, numit Pasadena Central Travelodge, de pe același boulevard.

[Fac o paranteză legată de Azerbaidjan. Etimologic, în limba azeră veche, „Azerdai-djan” înseamnă „Țara Focului”, numit astfel

de la „focurile vii” ce ardeau în crăpături ale scoarței terestre, prin care se scurgeau gaze naturale, zona fiind una petroliferă. În Azerbaidjanul nordic, lângă capitala acestuia, Baku, s-a păstrat un Templu al Focului Veșnic.

Azerbaidjanul istoric era locuit de o populație de origine iraniană, cu limba azeră veche, din familia limbilor iraniene, și cu zoroastrismul ca religie, dar între secolele XI-XIX, în urma invaziei neamurilor turce din Asia Centrală, s-a produs, treptat, o turcizare a populației, care acum are o limbă turcică și religia islamică.

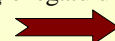
În Antichitate, Azerbaidjanul, care era provincie în Imperiul Persan, a făcut parte din Imperiul Macedonean al lui Alexandru Macedon, apoi din Imperiul Seleucid (partea de nord-est a moștenirii Macedoneanului).

Au urmat secole de istorie frământată a Azerbaidjanului, cu un regat numit... Albania (nu există o explicație a acestui nume paradoxal, de origine necunoscută, iar istoricii au denumit acest stat Albania Caucasiană, spre a nu fi confundat cu statul omonim din Europa!), care a fost, la un moment dat, vasal al Imperiului Roman. Apoi, s-a luptat cu succes împotriva regatelor vecine, Armenia și Georgia, cu multe imperii, care l-au ocupat: Imperiul Sasanid, Imperiul Bizantin, Califatul Abassid (de la Bagdad), Imperiul Selgiucid (turco-persan), Imperiul lui Tamerlan (turco-mongol). După prăbușirea imperiului acestuia, în Azerbaidjanul istoric s-au creat două regate, care au luptat împotriva Imperiului Safavid (iranian, cucerit de musulmani), în care au fost incluse.

Imperiul Otoman a ocupat pentru unele perioade, părți din Azerbaidjanul iranian.

După decăderea Imperiului Savafid, pe teritoriul Azerbaidjanului istoric s-au format mai multe hanate, formal independente de statul iranian.

În Caucaz, a apărut apoi influența Imperiului Rus, care s-a declarat salvatorul de la islamizare a celor două regate creștine caucaziene, Georgia (numită și Iveria sau Gruzia ori Sakartvelo - în limba gruzină) și Armenia. În 1783, Rusia a oferit protecție regatului

din estul Georgiei, pe care l-a anexat în anul 1800 și în următorii zece ani a mai anexat două principate gruzine (ultimul a fost „înghițit” în 1859).

În anul 1812, Rusia țaristă a ocupat partea de nord a Azerbaidjanului istoric (iar în 1813, Armenia de Est). Când a avut prilejul favorabil, Imperiul Țarist a ocupat și partea de sud a Azerbaidjanului istoric - Azerbaidjanul iranian (în 1909; 1912-1914; 1915-1918).

În 1918, în urma prăbușirii Imperiului Țarist, Azerbaidjanul de Nord, s-a declarat independent, cu numele *Republica Democratică Azerbaidjan* (prima țară musulmană parlamentară din Lume și care a dat femeii drepturi egale cu bărbatul!), dar bolșevicii, interesați de petrolul ei, au ocupat-o în anul 1920 și au transformat-o în *Republica Sovietică Socialistă Azerbaidjan*, care la destrămarea URSS, în 1991, s-a proclamat independentă, cu numele *Republica Azerbaidjan*. Totuși, în 1993, aceasta a intrat în *Comunitatea Statelor Independente (CSI)*, compusă din fostele republici sovietice socialiste, cu excepția țărilor baltice, iar mai târziu și cu cea a Georgiei.

În perioada 1920-1921, forțele armate bolșevice ale Rusiei sovietice au ocupat și Azerbaidjanul iranian, precum și alte părți din Iran.

Nici URSS nu a scăpat prilejul de „a unifica” Azerbaidjanul: în perioada 1941-1946 a ocupat Azerbaidjanul iranian, proclamând aici, în luna mai 1946, o fantomatică *republică sovietică socialistă autonomă*, care, în urma presiunilor diplomatice ale Marilor Puteri învingătoare în Al Doilea Război Mondial, a fost dizolvată în luna noiembrie 1946, când Azerbaidjanul iranian s-a reunificat cu Iranul.]

Dar, să revin la restaurantul iranian din *Pasadena*, statul federal *California*, la care rămăsesem: mâncare iraniană nu mai gustasem eu! Însă, de curiozitate...

Totuși, în 2003, când am fost în *Cairns, Australia*, la cea de-A VI-a Conferință Internațională de Fuziunea Informației, profesorul universitar *Mohammad Khoshnevisan*, de origine iraniană, care lucra la o universitate australiană, mă servise cu o salată iraniană, *Must o khiar* (salată cu... iaurt de casă, cu castraveți tăiați felii, aromată cu mentă, bucățele) - avea un gust ciudat, dar plăcut.

Am servit un *Hommus* cu pâine (năut pisat, cu pastă de susan, cu usturoi și ulei de măsline, plus zeamă de lămâie și boia): 4,50 \$, iar ca desert, *Zoolbia & Bamieh* (patiserie însiropată cu miere, asemeni celei știute de mine prin perioada 1982-1984, când am predat matematica la un liceu din *Maroc*, consumată de localnici în luna *Ramadanului* - cea mai importantă sărbătoare musulmană):

îmi par prea dulci (3,75 \$).

*

Este frumos în *California*!

Palmieri, călduț, iar pe străzi este curat. Aș vrea să am a-ici un *job*... Salariile sunt mai mari, dar și prețurile-s ridicate.

Să-ți cumperi o casă, este extrem de scump. Unii se mută în statele federale vecine, unde e mai ieftin să-ți achiziționezi o locuință.

Fotbalul - „Cenușăreasa... americană”!

În orașul *Pasadena*, care este pe locul 168 în SUA, ca mărime, și pe locul al șaptelea în *Comitatul Los Angeles*, s-a desfășurat în anul 1994 Finala Campionatului Mondial de Fotbal, pe celebrul *Rose Bowl Stadium*, între Brazilia și Italia. După prelungiri, scorul a rămas tot 0-0, așa că departajarea s-a făcut, pentru prima dată în istoria acestui campionat, prin lovituri de la 11 m: a câștigat Brazilia, cu 3-2, care devenea astfel pentru a patra oară campioană mondială (mai fusese în 1958, în 1962 și în 1970 când a intrat definitiv în posesia celebrei Cupei „Jules Rimet”, după cum se stabilise în 1930, la primul Campionat Mondial de Fotbal, din Uruguay).

Cred că cei de vârsta mea își amintesc de acest frumos trofeu din argint placat cu aur și cu un suport albastru din lazurit - era *Nike*, zeița victoriei din mitologia greacă, care susținea cu brațele ridicate o cupă octogonală. Ce mare emoție colectivă a fost în anul 1966, când cupa a fost furată la Londra și a fost găsită (împachetată într-un ziar) după șapte zile, de către un... câine, într-o grădină!... Dar, brazilienii n-au avut noroc: în 1983, cupa fost furată și până acum nu a fost găsită! Pentru orgoliu, și-au făcut o replică!... Poate că acesta a fost un motiv în plus pentru ei să obțină victoria în 1994: să dețină măcar o cupă originală a FIFA (Federația Internațională a Asociațiilor de Fotbal).

Temporar, numai pentru patru ani, căci noua Cupă Mondială FIFA este transmișibilă și la predarea ei către noul câștigător al Campionatului Mondial de Fotbal, deținătorul primește o copie aurită a ei - originalul este din aur masiv de 18 karate.

Brazilienii au intrat astfel încă o dată în istoria fotbalului - numit în SUA *soccer*, pentru a nu se confunda cu *american football*, care în Statele Unite este numit simplu *football*, deși numai fotbal nu este, ci un fel de *rugby*, dar mult mai dur (v-amintiți că, pe când era student, John Fitzgerald Kennedy, care a devenit în 1960 președintele SUA, și-a rupt coloana vertebrală într-un meci de asemenea „fotbal” și a rămas cu sechele!).

Dacă în Europa, fotbalul (englezesc) este

„sportul rege”, în SUA, unde, repet, este numit *soccer*, el nu este nici măcar „a cincea roată la căruță”. Organizarea etapei finale a Campionatului Mondial de Fotbal în SUA, care ar fi o „piață” imensă de potențiali „microbiști”, practic nu a schimbat percepția opiniei publice americane asupra *soccer*-ului, care aș putea spune că a rămas „Cenușăreasa americană”, față de suratele sale *baseball* și (*american*) *football*!

Trebuie menționat că pe *Rose Bowl Stadium* (Stadionul Cupa „Trandafirul”) se desfășoară meciuri de fotbal american (din când în când, se joacă și *soccer*), dar el avea o faimă mondială înainte de anul 1994, deoarece găzduise Jocurile Olimpice de Vară de două ori: în anii 1932 și 1984.

Chiar dacă în 1994 americanii „n-au făcut mare brânză” cu promovarea *soccer*-ului în SUA, cinci ani mai târziu, FIFA a mers din nou „pe mâna lor”: în organizarea etapei finale a Campionatului Mondial de Fotbal Feminin. Finala s-a jucat, cred că ați ghicit, pe același *Rose Bowl Stadium*, între SUA și China (oficial, țara se numește Republica Populară Chineză). Se spune că a fost evenimentul sportiv feminin cu cel mai mare număr de spectatori: 90.185 (la „Finala bărbaților” din 1994, au fost ceva mai mulți, 94.194, dar mai puțini decât la concertul de rock al formației irlandeze *U2* - 97.014 spectatori; recordul absolut s-a înregistrat în anul 1984, cu 101.799 de spectatori, la finala de fotbal a Olimpiadei: Franța-Brazilia 2-0).

În 1999, s-a repetat istoria de la finala masculină: după prelungiri, scorul rămăsese alb și departajarea s-a făcut prin loviturile de la 11 m: a câștigat SUA, cu 5-4, care mai câștigase această cupă și în 1991. Bravo lor, bravo socceristelor, că „le-au rupt gura” soccristilor, cu deplin temei, pentru că ele sunt și triple campioane olimpice (1996; 2004; 2008). Dar, ce folos, că în SUA, *soccer*-ul e tot... „pe jos”!

„Smarandach” n-are loc în... istoria fizicii!

404,30 \$ m-a costat avionul, dus-întors.

Zboruri scurte: *Albuquerque-Phoenix* (1 h și 20 min), *Phoenix-Burbank* (1 h și 30 min), vineri dimineața.

Pasadena nu are aeroport, însă din *Burbank* am luat un *shuttle* („suveică”, în engleză, aici folosită în sens figurat, referitor la o mișcare de dute-vino; traducerea tehnică ar fi „navetă”, care în acest caz este un autobuz mic): 23 \$, direct la hotel, unde am plătit 158,70 \$ pentru două nopți.

Cu *Google Map*, mi-am făcut direcțiile

de la hotel la locul întrunirii fizicienilor californieni și nevadieni: *California Institute of Technology* (Institutul Tehnologic „California”, care este o universitate privată), numit folcloric *Caltech*.

Cam vreo 25 de minute, de mers pe jos.

Voi reveni în orașul meu de reședință, *Gallup*, duminică după-masă: *Burbank-Salt Lake City-Albuquerque* (cu schimbare de avion la mijlocul rutei).

*

Eu fac teorii fizice neconvenționale - nu pentru că așa aș vrea, ci pentru că așa-s eu! După cum simt. Mereu pe dos.

*

Cei mai mulți dintre participanți sunt din statul federal *California*.

*

Înregistrarea participanților, la 8:30.

Apoi, asist la două conferințe, susținute de către Tom Murphy (profesor la *University of California, San Diego*; universitate de stat, aflată de fapt la 19 km la nord de orașul *San Diego*, în *La Jolla* - numele fiind spaniol, se pronunță amestecat, anglo-spaniol, *Lăhoiă*; în traducere, „Giuvaer”), și Steven Block (profesor la *Leland Stanford Junior University*; universitate privată din *Palo Alto* - nume spaniol, care se traduce „Copac înalt”, dar cu pronunțare... americană, *Pelou Eltou*, din statul federal *California*, la 60 km sud-est de orașul *San Francisco*).

*

Conferințele astea îți deschid orizontul, te fac să gândești și altfel... *in vivo*...

Nu-mi place să rămân doar într-un domeniu, ci să mișc prin diverse, curios să privesc din unghiuri multiple, să generalizez, să „interdisciplinez” aș zice. Există riscul și să mă pierd, este-adevărat... Dar, măcar să nu mă pierd în toate! Îmi urmez pasiunile...

*

În clădirea 74 (*Institutul Beckman*) a *Caltech*, până la ora 11:45, apoi dejunul (care-i inclus în banii înregistrării la conferință (taxa de participare): 85 \$ ca profesor și membru al *APS* [*American Physical Society*]; sunt taxe diferite: mai mici pentru studenți, mai mari pentru membri. Este foarte ieftin - comparativ cu participările la conferințele internaționale de fuziunea informației (în inginerie), unde s-a ajuns la 800-900 \$ de persoană!)

*

Trecând pe lângă Biblioteca de la *Caltech*, am donat două cărți pe care sunt coautor, cu cadre universitare din India: *dr. Vasantha Kandasamy* și *K. Ilanthenral*, „*Super Special Codes Using Super Matrices*” (Coduri superspeciale bazate pe super-ma-

trici) și „*Neutrosophic Bilinear Algebras and their Generalizations*” (Algebre biliniare neutrosofice și generalizările lor), numai cu *dr. Vasantha Kandasamy*).

Amos G. Throop a fondat în 1891 *Universitatea Throop*, care în 1920 a devenit *CalTech*. Acum există o grădină în memoria lui.

*

Am distribuit participanților la conferință opt exemplare mai vechi, din „*Progress in Physics*” (Progres în fizică). Este o revistă științifică americană trimestrială, a cărei adresă poștală este cea a universității mele, *Universitatea „New Mexico”*, din orașul *Gallup*, statul federal *New Mexico*, pentru că eu fac parte din Comitetul de redacție, ca editor asociat, alături de doi cercetători ruși, *Dmitri Rabounski*, redactor-șef, și *Larissa Borissova*, editor asociat, ambii fiind din Moscova, cercetători la *Institutul de Biofizică Teoretică și Experimentală din Pușcino* (un orașel științific aflat la 120 km de Moscova). Este o „revistă alternativă” înființată în anul 2005, liber accesibilă și online - are ca scop promovarea „științei cinstite și necomercializate” și publică articole de fizică teoretică și experimentală, precum și de matematică, cu teme legate de fizică, fără să facă uz de „cenzură” sau de „liste negre”.

*

Prenumele și numele mele, împreună, sunt prea lungi (au 21 litere - cu spațiul dintre prenume și nume), încât pe ecusonul conferinței n-a avut loc și ultima literă, fiind admise doar 20 de caractere: **Florentin Smarandach**. N-am loc să intru în... istoria fizicii!

*

M-am înscris la conferința de la *CalTech* în ultimele zile! Coordonatorul, *dr. Andreas Bill*, m-a anunțat prin e-mail să mă grăbesc dacă vreau să prezint articolele. Am făcut-o în ambiția lui *MM* - jurnalistul vâlcean *Mircea Monu* - care zicea că nu e convins de realizările mele în fizică. Ba... chiar s-a supărat pe mine, deoarece *conf. univ. dr. Ion Soare*, concitadinul său, elogiase contribuția mea în fizică, dar și-n filozofie [*neutrosafia* = generalizarea dialecticii hegeliene] în „*Enciclopedia Județului Vâlcea*”, vol. I, la pagina 858. Păi, nu știu care era vina mea pentru ceea ce afirmă alții despre mine?!

- *MéMé* e foarte influențabil; dacă îi spune ceva că *Smarandache* e prost, el crede imediat... mi s-a explicat.

Aceste bețe-n roate mă-ntărită, mă-nfierbântă ca pe-un oltean înrăit... Mă avânt să creez mai mult, mai tare...

MM este „oltean prin adopție” [așa glumim noi, dar el își zice mai sofisticat: „Oltean de rangul II, adică, prin alianță - după muieră”!], fiind originar din Dobrogea și stabilit din 1979 în Râmnicu Vâlcea.

„Neparticulele” - dovada „nemateriei”!

Prima-mi prezentare: „*Legătura dintre neparticulă și nematerie*” (prima parte este scrisă de *dr. Ervin Goldfain*, a doua parte - de mine).

Deși am prezentat la zeci de conferințe naționale și internaționale, tot am avut trac, la început... Apoi, mi-am dat drumul, și-am început să vorbesc și să gesticulez... Cu voce tare, să acopăr audiența.

„Neparticulele” (introduse de profesorul *Howard George* de la *Universitatea Harvard*, din orașul *Cambridge*, statul federal *Massachusetts*) au proprietăți foarte ciudate, ele reprezintă fracțiuni de câmpuri cuantice și conțin mixturi de particule și antiparticule (deci sunt o formă de „nematerie” [termen introdus de mine în anul 2004]).

Bineînțeles c-am primit și pentru această „obraznicie” fizică porția „necesară” de înjurături! (de exemplu, în părtinitorul *site Mad Scientist* - Savantul nebun). Cum fac eu, cum nu fac, atrag oprobiul multora, uneori și-al tuturor! Dar, nu mă sperii, ci mă-nfurii... [Acum, cititorul o să rădă!].

Doar pentru *Paradoxurile sorites* din fizica cuantică, pe care le-am introdus, nu m-a contrazis „încă” nimeni.

Adesea-s paradoxist fără să vreau (așa mi-e natura!)... și-asta nu e bine.

Neparticulele evoluează înainte și înapoi în timp. Studiul lor se face cu ajutorul operatorilor fractali de diferențiere și integrare. Fizica la energii superioare energiei *Modelului Standard* al atomului are o bună șansă să devieze de la echilibru. Particulele generate în urma interacțiunilor la energii înalte nu au timp să se „termalizeze”, adică să atingă echilibrul termic. În consecință, toate mărimile de interes (de exemplu, distribuția de energie și de moment în urma coliziunilor) nu mai sunt staționare, ci sunt tranziente (depind de timp). Acest regim dinamic de „ne-echilibru” sugerează folosirea operatorilor fracționali de diferențiere și de integrare, așa cum am descris în lucrare. Consecințele sunt legate de apariția unor faze „exotice” de materie, în care cuantele de câmp (particule și antiparticule) se amestecă în combinații neobișnuite (mixturi neobișnuite), în numere neîntregi și cu spin fracțional (diferit de spinul bosonic 0, 1, 2, ... și diferit de spinul fermionic $\frac{1}{2}$). Aceste faze au corelații exotice de lungă durată și sunt extrem de instabile.

Apoi, legătura dintre „nematerie” [în engleză *unmatter*] și „neutrosomie” [în engleză *neutrosophy*].

Neparticulele reprezintă fracțiuni (nu numere întregi) de cuante; ele sunt între ordine și dezordine [ca-n neutrosomie și-n paradoxism]; ele apar la temperaturi foarte înalte (la energii de ordinul TeV = *tera*electronvolt; *tera* este multiplul unei unități de măsură = 10^{12} , iar *electronvolt* este unitatea de măsură a energiei folosită pentru particulele din acceleratorul electrostatic de particule, reprezentând energia cinetică dobândită de un electron liber când este accelerat de-a lungul unei diferențe de potențial de un volt).

Fizica „Emergentă” [îmi permit introducerea în limba română a acestui neologism, însemnând „care se ivește”, „care se naște dintr-o dată”] este echivalentă cu *Teoria Complexității* (ramură a Informaticii care se ocupă cu studiul complexității algoritmilor, complexitatea reprezentând puterea de calcul necesară pentru realizarea unui algoritm, iar acesta este succesiunea de operații necesare în rezolvarea unei probleme).

Nemateria e formată din materie și antimaterie în stare stabilă sau semistabilă. Cum cele mai elementare blocuri de construcție a universului cunoscute astăzi sunt 6 *quarkuri* și 6 *leptoni*, plus cele 12 antiparticule ale lor, nemateria va fi formată din cel puțin un bloc și cel puțin un antibloc.

Exemple de nematerie:

- *mezonii* și *antimezonii* (formați dintr-un quark și un antiquark);
- *pentaquarkul* θ^+ (format din patru quarkuri și un antiquark);
- *pionium* (format dintr-un mezon π^+ și un mezon π^-);
- *pozitronium* (format dintr-un antielectron și un electron - în stare semistabilă);
- *protonium* (format dintr-un proton și un antiproton - în stare semistabilă);
- *heliu antiprotonic* (format dintr-un antiproton și un electron orbitând nucleul de heliu - semistabil);
- *miuonium* (format dintr-un miuon pozitiv și un electron).

Neparticulele și nemateria sunt foarte instabile, rup simetriile și violează principiile de sarcină electrică, izospin slab, și culoare.

Profesorul *Jonathan Vos Post*, din sală, a spus că-mi știe o carte (era de Teoria Numerelor), intitulată „Numai probleme, fără soluții!”... și toți au zâmbit!

Geoffrey Holstrom, prezentatorul lucrării „Masa ca origine statistică a geometriei și dinamicii”, mi-a cerut să-i expediez întreaga lucrare prin e-mail.

Un alt audient m-a întrebat cât de fidel ar descrie derivatele și integralele fracționale stările de neechilibru la energii deasupra *Modelului Standard* al atomului.

Quarkul față cu... Fuziunea la Rece!

Din *Laboratorul de Fizică „George W. Downs”* de la *CalTech*, am alergat în clădirea vecină (*East Bridge Physics Lecture Hall*), unde, la ora 14:36, aveam altă prezentare: „Eliberarea quarkului în cadrul Fuziunii la Rece, Ecuației Klein-Gordon, și Fizicii Particulelor Elementare” (împreună cu *Victor Christianto*, colaborator din Indonezia).

Aceasta era mai mult o analiză (incompletă) de idei privind răspunsul la întrebarea: în cazul că *LENR* (*Low Energy Nuclear Reaction*, în engleză, tradusă Reacție Nucleară la Energie Joasă, numită în folclor *Fuziunea la Rece*), este reală această reacție, cum s-ar explica din punctul de vedere al reacțiunii interatomice?

La 23 martie 1989, *Martin Fleischmann*, din *Marea Britanie*, și *Stanley Pons*, din SUA, ambii cercetători la Universitatea (publică) „*Utah*” din *Salt Lake City*, statul federal *Utah*, *Statele Unite*, au anunțat că au observat fuziune nucleară controlată la temperatura camerei - timp de o lună. Ei au studiat electroliza „apei grele” (D_2O , apă în care în locul hidrogenului există *deuteriu*, izotopul greu al hidrogenului), într-un calorimetru de sticlă cu electrod din paladiu. Au susținut că au constatat producerea unei cantități de căldură a cărei mărime s-ar putea explica numai printr-un proces nuclear, deoarece au descoperit și mici cantități de produși de reacție nucleară: *neutroni* [particule fără sarcină electrică din componența nucleului atomic (exceptând cazul celui de hidrogen), cu masa puțin mai mare decât a *protonilor* - ceilalți *nucleoni* (particule din componența nucleului atomic), dar cu sarcină pozitivă] și *tritiu* (izotopul super-greu al hidrogenului). Presa a numit imediat această reacție *Fu-ziunea la Rece* [*Cold Fusion*].

Mulți cercetători au considerat această Fuziune la Rece ca nefundată, pentru că nu au reușit să o reproducă.

Dar, mai recent, în anul 2008, profesorul universitar japonez *Yoshiaki Arata*, de la Universitatea din *Osaka*, a demonstrat un astfel de experiment.

Profesorul *Marian Apostol* de la Institutul de Fizică Atomică din orașul Măgurele (lângă București), județul Ilfov, România, a propus încercarea de a utiliza *Ecuația Klein-Gordon* și *geometria fractală*. [Ecuația Klein-Gordon este ecuația de mișcare a particulelor cuantice fără spin (rotație în jurul axei proprii); fractal - un întreg ce poate fi divizat în părți care sunt o copie miniaturală a întregului.]

Dr. Ervin Goldfain citase: tranzițiile de faze cuantice la temperaturi joase [*Subir Sachdev* et al.], termodinamicile mezoscopice neechilibrate pentru sistemele cuantice [*D. Bedeaux*, *P. Mazur* et al.], și tranziții de faze neechilibrate [*S. Lübeck*, *H. Hinrichsen* etc.]. Dacă am lua în considerare cuantizarea topologică, ne așteptăm la o cuantizare Bohr-Sommerfeld a quarkuri-lor?...

Când a trebuit să m-anunțe, moderatorul acestei secțiuni de lucrări, *prof. Warren Rogers*, s-a scuzat că nu poate să-mi pronunțe numele (pătesc acest lucru pe la toate conferințele!). Mă recomand, atunci „*Smarandacii*” [*ch*, *che* se citesc - în general - „ci” în engleză].

La „Cărămida roșie”: pizza, bere și... fizică!

Radiind de bucurie, „amețit” de succes, am plecat împreună cu inginerul *Dave File* (care asistase la ambele prezentări ale mele și mi-a cerut să i le trimit) la *Red Brick Pizza* (Pițeria „Cărămida roșie”; mă rog, „Dicționarul explicativ al limbii române” a preluat termenul cu grafia din limba italiană, *pizzeria*, dar eu prefer să-l scriu cum se pronunță, deci să românizez acest italianism), ca să bem bere și... fizică (!)

D. F. mi-a replicat însă că nu-i place „nemateria”, căci nu respectă nimic din legile fizicii...

- Păi, e nevoie de noi legi, în spații noi! [*new physics* - fizică nouă].

Îmi sugerează să mă axez pe *matematică fractală aplicată*.

Ideile discutate (în comparația pe care am făcut-o între fizică și matematică):

- fizica e mai aproximativă decât matematica;

- fizica e mai poetică, mai visătoare, mai imaginativă [pune-ți fizica în creier, și fantezia îți va veni după aceea];

- matematica este suportul fizicii, de fapt, al tuturor domeniilor;

- *Funcțiile Green* folosesc în fizică la problemele unde avem de-a face cu infinitul;

- *Einstein* s-a dus la matematicieni să-l ajute pentru a da un suport științific imaginației sale;

- fizica este despre „conținut” (limitare);

- matematica e „prea” exactă, prea tehnică [de aceea eu am și „evadat” spre alte domenii: să am mai multă libertate și imaginație; când ajung la un „punct de saturare” într-un subiect, mă mut la altul!];

- particulele (în fizică) sunt mai mult... unde! (iată și paradoxismul);

- spinul unei particule înseamnă, de fapt, energia sa;

- masa antielectronului este de două ori

mai mare decât masa electronului;

- matematica necomutativă câștigă teren (multe fenomene nu comută în realitate); teoria matriceală (înmulțirea nu comută) este o astfel de modelare simplă;

- există *Ecuția lui Drake* despre posibilitatea existenței vieții extraterestre - concepută în anul 1961 de către astronomul și astrofizicianul american *Frank Donald Drake* pentru a estima numărul potențial de civilizații extraterestre din galaxia noastră (*Calea Lactee*, care conține peste 100 de miliarde de stele); în varianta optimistă (cu valorile maxime), ecuația dă **10 miliarde de civilizații**, iar în cea pesimistă (cu valorile minime) rezultă numai **1 (una) civilizație** (cea a noastră) - Conferința de la Observatorul Național de Radioastronomie din *Green Bank*, statul federal Virginia de Vest, SUA, din anul 1961, a optat pentru o cifră intermediară: **50.000 de civilizații**;

- despre manualele clasice de *Fizica Particulelor Elementare*: de *Richard Liboff*, *David Griffith*, *David Bohm* etc.;

- fizicienii sunt buni să mediteze pe-o insulă deșertică; matematicienii să joace la cazinouri!

- despre *UFO*-urile (OZN-uri: Obiecte Zburătoare Ne-identificate, numite folcloric „Farfurii zburătoare”, după aspectul unor preținse imagini despre ele) prăbușite lângă *Roswell*, statul federal *New Mexico*, SUA, când se pare că au fost găsiți și pasagerii lor extraterestri, dar guvernul american a negat și a declarat că s-au găsit, de fapt, rămășițele unui balon meteorologic;

- Cometei *Hale-Bopp* („Marea Cometă din 1997”) i-a trebuit doi ani ca s-ajungă de la Jupiter la Pământ.

- Numele nostru va fi atașat de o problemă, nu de-o soluție!, râde *Dave File* (în engleză, *file* are trei înțelesuri: „pilă”; „dosar”; „fișier”; nu l-am întrebat pentru care dintre ele optează, dar acum, dac-ar fi să fac o glumă paradoxistă, i-aș spune: „Da-că ai o «pilă», poți fi atașat de o soluție într-un «fișier» din «dosarul» cu... probleme!”).

Și-n SUA mai întârzie autobuzul!

Seara am făcut rezervare la *Prime Time Shuttle* („navetă”), tel. 9-1-800-733-8267, ca microbuzul să mă ia de la hotel și mă ducă la aeroport.

Numărul de confirmare 3334486. Noroc că l-am notat, fiindcă dimineața șoferul nu sosea la ora 8:00 (pe 31 octombrie 2010) cum stabilisem, dar recepționera companiei, șmecheră/diplomată, îmi zice că ei înțeleseseră la 8:15.

- Okay, merge și-așa, am încuviințat.

Hotelul *Travelodge* taxă cu 0,50 \$/minut și pentru telefoanele din cameră.

*

Hoinăream pe străzi seara, de la *CalTech* la hotel, pe lungul *Boulevard Colorado*, cu lumini multe, pomi împodobiți cu becuri strălucitoare. Răcoare. Plăcut. Și mușcam dintr-o pizza caldă, cu mult piper (ca să-mi taie pofta de mâncare: să nu mă-ngrăș la loc), și presărată cu brânză.

Am pierdut două pixuri, în fiecare zi câte unul - nu mai aveam cu ce nota și tocmai atunci îmi veneau ideile! L-am rugat să-mi dea pixul său pe băiatul de la ghișeu, căruia i-am înmănat imediat un dolar.

Îmi venise să strig:

- Dau regatul meu [pe care nu-l am!] pe-un pix!

*

Amicul inamic *MéMé*, fizician de profesie, mă felicitase în modul nostru contradictoriu:

„Această invitație din partea *Asociației Americane de Fizică* este foarte importantă pentru afirmarea... Paradoxismului în fizică!

De fapt, ca să fiu paradoxist, ar fi trebuit să spun că voi scrie un «nearticol» despre participarea dvs. cu articolul despre «nematerie»! (Ha-ha-ha - umor cu praz, râde un fizician de... necaz!!)

Cred că-n Secțiune veți fi sublimii

Care depășesc viteza... luminii!!!”

[21 octombrie 2010]

Studenți la matematică vrăjiți de fizica cuantică

02.11.2010

Surpriză mare la ora mea de analiză matematică la *UNM* (Universitatea „New Mexico”)! Când intru în clasă și mă-ndrept spre catedră, un *flash* (blițul aparatului de fotografie) mă luminează...

- Faceți poze?, îl întreb pe *Sumit Patel* - un student din India.

- Nu eu, ci *Carlin Castle*! - și arată spre colega lui.

- Sunteți un star!, zâmbește alt student (*Troy Merrit*). Cum a fost la *CalTech*?

Și-atunci, mă apuc să le explic ceea ce îmi vine în minte despre *Fizica Cuantică*, sărind de la o idee la alta, revenind.

M-ascultau, mă-ntrebau, parcă-mi sorbeau cuvintele...

- Dar, hai să trecem la secția 4.3 de astăzi!

- Aaa!... Nuuu!..., se-aude corul clasei. Mai povestiți-ne!

Fiindcă tot învățasem despre derivate și integrale, le-am spus că există și derivări, integrări fracționale [*fractional calculus* - calculul fracțional]. Se uită mirați la mine..

Un alt student, tot din India provenit, *Vivek Ramadoss* - foarte inteligent - mă chestionează:

- Dacă derivata întâia reprezintă viteza, și derivata a doua accelerația, ce înseamnă derivata de ordin 1,5?...?

- Ceva între viteză și accelerație!

Troy citise despre... *Palindromul Smarandache* (este vorba despre *Numărul simetric Smarandache* - un număr palindromic: are aceeași valoare citit de la stânga la dreapta și de la dreapta la stânga).

Alții-mi cer să le explic „nemateria”.

Le descriu câteva *Paradoxuri tip sorites* [în greaca veche, *soreites* = a îngrămădi, a face morman, grămadă; deci, „Paradoxuri tip morman (grămadă)”, care au fost create în secolul al IV-lea î.H., de către filozoful *Eubulides din Milet*] din fizică (este vorba despre „mormanul” de particule elementare care: 1. sunt invizibile, dar formează lumea vizibilă, fără a se putea cunoaște granița de trecere de la invizibil la vizibil și invers; 2. se supun Principiului nedeterminării al lui *Heisenberg*, dar materia formată din ele se supune principiului determinist; 3. se degradează când sunt libere, fiind instabile, dar materia formată din ele este stabilă; 4. au o viață foarte scurtă, când sunt libere, dar materia formată din ele are o viață lungă), apoi le relatez despre viteze supraluminale (mai mari decât cea a luminii, care, conform lui *Albert Einstein*, este viteza limită în Univers).

- De ce nu predați un curs onorific de fizică cuantică?, îmi sugerează studentul *Troy*.

Tintoretto - Judecata de Apoi

Stelian COMBOȘ

60 de ani de la mutarea la veșnicele lăcașuri a unui martir și mucenic al neamului românesc - Mircea Vulcănescu

Introducere și câteva repere biografice

Spirit enciclopedic și personalitate complexă a generației '27, cu o viață socială intensă, bucurându-se de poziții importante în societate și de onoruri pe măsură, dar având un starlit martiric, Mircea Vulcănescu este o figură exemplară în panteonul Dreptei românești. De aceea, dorim să-l evocăm aici și acum - cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la nașterea sa cea cerească și veșnică, care a avut loc în data de 28 octombrie anul 1952, la Penitenciarul din Aiud.

Cuprins și solicitat fiind în prea multe urgențe de moment, n-a găsit răgazul pentru a-și consolida opera. Toate exprimările sale - scrise sau orale, deopotrivă de profunde și de minunate șlefuite - sunt prilejuite de solicitările celor care îl prețuiau. Firesc și competent, a abordat subiecte și teme dintre cele mai diverse, fermecându-și auditoriul. Fără stridențe ditirambice și patetisme ieftine, a știut să releve esențialul în privința românismului și ortodoxiei. Erudit și cu o inteligență formidabilă, a lămurit chestiuni fundamentale pentru că i s-a cerut și nu din voința clădirii unei opere. Acesta pare a fi motivul princi-

Mircea Vulcănescu

pal pentru care, în ciuda notorietății și a respectului de care a beneficiat în epoca interbelică, posteritatea îi este modestă. S-a risipit cu o superbă generozitate și cu umor.

În conștiința noastră publică, numele lui Mircea Vulcănescu nu are nici pe departe ecoul celor ale lui Nae Ionescu, Lucian Blaga, Nichifor Crainic sau Mircea Eliade, membri ai aceleiași mari familii spirituale. Poate că dacă ar fi fugit dinaintea tăvălugului comunist, ori măcar ar fi supraviețuit închisorii, Mircea Vulcănescu și-ar fi împlinit o parte din proiecte și ar fi fost prețuit așa cum merită.

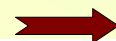
Mircea Vulcănescu s-a născut pe 3 martie 1904, la București, în familia unui inspector financiar. Clasele primare le-a absolvit în Capitală, gimnaziul la Iași și Tecuci (fiind refugiat în timpul ocupației germane), iar liceul l-a urmat la Galați și București. De foarte tânăr și-a descoperit dexterități de activist social: la 12 ani a devenit cercetaș, iar la 16 s-a înscris în Societatea culturală „Înfrățirea românească”. Din adolescență a scris poezii și eseuri („Conștiința națională la români”, „Cine e poetul românismului”). În anul 1921 s-a înscris la Facultatea de Filosofie și Litere și la Facultatea de Drept din București. A fost un membru remarcabil al Asociației Studenților Creștini din România (ASCR). În anul universitar 1923-1924 și-a satisfăcut stagiul militar, ca voluntar, la Școala militară de geniu din București, unde a obținut gradul de sublocotenent.

În timpul studenției a scris, sub influența mentorilor și profesorilor săi Dimitrie Gusti și Nae Ionescu, mai multe lucrări filosofice: *Cercetări asupra cunoștinței*, *Introducere în fenomenologia teoriei cunoștinței*, *Misticismul și teoria cunoștinței*. A proiectat *Sistemul meu filosofic: existențialismul*. A publicat mai mult articole în *Buletinul ASCR*.

În anul 1925, și-a luat licențele în Filosofie și în Drept. În primăvara aceluiași an a participat la campania monografică organizată de Dimitrie Gusti în comuna Goicea-Mare, ju-

dețul Dolj. Tot atunci s-a căsătorit cu Anina Rădulescu-Pogoneanu, o colegă de facultate. Începând cu toamna anului 1925, Mircea Vulcănescu a făcut studii de specializare la Paris, intenționând să-și dea un doctorat în drept și altul în sociologie. Vremurile nu i-au permis să-și definitiveze studiile. În iarna anului 1927, a început colaborarea la revista *Gândirea*. A continuat să aibă o vie activitate în cercurile cultural-religioase la Paris, unde a conferențiat în repetate rânduri. În luna octombrie anul 1928, a început să colaboreze la revista *Cuvântul*, unde va scrie până la suspendarea din anul 1933 a ziarului. În anul universitar 1929-1930, a fost asistent onorific la catedra profesorului Dimitrie Gusti. Apoi, profesor de economie politică și științe juridice la Școala de Asistență Socială, până în anul 1935. S-a despărțit de Anina Rădulescu-Pogoneanu. Pe 27 aprilie 1930 s-a căsătorit cu Margareta Ioana Niculescu, o altă fostă colegă de facultate, profesoară de liceu. Între timp, a publicat articole pe teme religioase, eseuri filosofice și texte de economie politică; a mers în campaniile monografice organizate de profesorul Dimitrie Gusti; a conferențiat cu diverse ocazii și a participat la emisiunea „Universitatea Radio” de la Radiodifuziunea Română.

Pe 13 octombrie anul 1931 a ieșit în public asociația culturală „Criterion”, la simpozioanele căreia Mircea Vulcănescu a susținut comunicări. A colaborat la *Viața Universitară*, *Realitatea ilustrată*, *Ultima oră*, *Pan, Azi*, *Prezentul*, *Criterion*, *Convorbiri literare*, *Izvoare de filosofie*, *Index*, *Dreapta*, *Floare de Foc*, *Familia*, *Cuvântul studențesc*, *Gând românesc*, *Ideea Românească*, *Excelsior*, de multe ori sub pseudonim. Din luna iunie anul 1935, a deținut funcția de director general al Vămile până în septembrie '37, când a fost demis după ce a descoperit contrabanda cu băuturi și țigări făcută de Eduard Mirto, fost ministru al Comunicațiilor.

Totuși, a fost numit director al Datoriei Publice în același Minister al Finanțelor. În acei ani a călătorit mult pentru interesele statului român în mai multe capitale europene. În anii următori, a ocupat de asemenea poziții importante în administrația națională: 1940-1941, director la Casei Autonome de Finanțare și Amortizare și președinte al Casei Autonome a Fondului Apărării naționale, pentru ca din 27 ianuarie 1941 să fie subsecretar de stat la Finanțe, până la 23 august 1944. În această perioadă, a fost asistent onorific la catedra de Sociologie a profesorului Gusti. Regele Carol al II-lea și ulterior regele Mihai I i-au conferit distincții și mari ordine naționale, în semn de recunoaștere pentru serviciile aduse statului român.

Orator de mare forță, a conferențiat cu pasiune și persuasiune pe subiecte de la *satul românesc* la *dimensiunea românească a existenței*. După lovitura de stat din 23 august '44, a revenit pe postul de șef al Datoriei Publice, unde a rămas până pe 30 august anul 1948, când a fost arestat în lotul al doilea al foștilor membri ai guvernului Antonescu, calificați drept „criminali de război”. La 9 octombrie 1946 a fost condamnat la opt ani temniță grea. Judecarea recursului s-a prelungit până în ianuarie 1948, când instanța a menținut pedeapsa din '46.

Întemnițat la Aiud, alături de majoritatea elitei românești, Mircea Vulcănescu a ținut o serie de conferințe considerate subversive de torționari, pentru că le menținea oamenilor moralul. Astfel că a fost izolat, la fel ca alți 12 bărbați din celula sa, în hrubele secției 1. Acolo au fost dezbrăcați în pielea goală și lăsați într-un frig cumplit, neavând paturi sau scaune pe care să șadă. Epuizat, unul dintre deținuți a căzut din picioare după câteva ore. Mircea Vulcănescu s-a așezat pe ciment ca o saltea pentru cel doborât, salvându-i viața. Filosoful a murit însă pe 28 octombrie anul 1952, bolnav de plămâni, ca urmare a tratamentului inuman la care a fost supus. Avea 48 de ani și a lăsat cu limbă de moarte un îndemn cutremurător, cu adevărat demn de un mucenic: „Să nu ne răzbunați!”.

Principalele publicații ale lui Mircea Vulcănescu sunt următoarele: *Teoria și sociologia vieții economice. Prolegomene la studiul morfologiei economice a unui sat* (1932); *În ceasul al II-lea* (1932); *Cele două Românii* (1932); *Gospodăria țărănească și cooperația* (1933); *Războiul pentru întregirea neamului* (1938); *Înfățișarea socială a două județe* (1938); *Dimensiunea românească a existenței* (1943).

Câteva dintre acestea au fost reeditate după 1990, mai ales prin grija neobositului

său exeget Marin Diaconu. Numeroase alte texte de și despre Mircea Vulcănescu au apărut într-o serie de culegeri și în mai multe publicații periodice din țară și străinătate, începând din anii '60.

Despre Mircea Vulcănescu și problema spiritualității autentice

În literatura lumii este amintit uneori următorul scenariu: eroul găsește un manuscris în paginile cărui se află tănuțită CALEA pe care el trebuie să o apuce. Scriu CALE cu majuscule deoarece este mai mult decât un drum fizic, este vorba în primul rând de un itinerariu spiritual. În textele alchimice, de exemplu, regăsim indicații despre cum se poate făuri *athanorul*, matricea cu ajutorul căreia poți făuri aurul cunoașterii divine și piatra filosofală, sau care te fac atent asupra arcanelor pe care tu, ca persoană aspirând la desăvârșire spirituală, le întâlnești în procesul interior de *solve* și *coagula*. Chiar dacă sunt descrieri tehnice ale unor mașinării sau complicate itinerarii psihologice, ele au în comun acest caracter de reper, de „puncte cardinale în haos” - cum ar spune Nichifor Crainic, de ORIENTARE, însă simpla lectură a manuscrisului nu este suficientă, ci trebuie să punem indicațiile în practică, în act, pentru ca procesul să poată fi desăvârșit.

Imaginea de mai sus mi-a venit în minte atunci când am parcurs pentru prima dată textele lui Mircea Vulcănescu, adunate cu acribie în cele trei volume publicate în anul 1996, la Editura Enciclopedică, sub titlul *Dimensiunea românească a existenței*. Majoritatea acestor texte sunt simple proiecte, schițe, dar, citindu-le, ai sentimentul că ele spun mai mult decât o carte, sunt însăși esențializarea problemei respective. Colegii de generație și exegeții de mai târziu au remarcat la Mircea Vulcănescu uluitoarea diversitate a domeniilor în care acesta se mișca cu o ușurință rar întâlnită, cu firescul pe care oamenii obișnuiți îl au atunci când respiră. Constantin Noica spunea: „Era chiar ceva uluitor și dezarmant pentru fiecare dintre noi: știa mai bine decât noi, uneori, ceea ce credeam că putem socoti problema noastră”. Ceea ce fascina mai mult era, spune tot Constantin Noica, „nu atât revărsarea, cât izvorul. Ceva din neștiutul spiritualului nu înceta să se refacă... Despre aproape orice vorbea Mircea Vulcănescu, îți dădea sentimentul că se naște din el.” Filosoful de la Păltiniș sfârșea prin a-l compara cu biblicul Noe, cel care comunica direct, firesc, cu Dumnezeu, și care a știut să rânduiască într-o arcă jivinele pământului.

Și, într-adevăr, Mircea Vulcănescu a știut să asimileze toate treptele realului și să ofere sentimentul integralității, de la înalta speculație filosofică la riguroasele planuri pentru economia României și a Estului Europei, de la munca intensă și sistematică la plăcerea loisirului, organizat însă și acesta cu minuțiozitate.

Diversitatea preocupărilor a condus la o oarecare risipire în planul canonic al achizițiilor științifice, neîmplinindu-se într-un spațiu strict delimitat al vreunei discipline precum alți colegi de generație. Refuzul de a sta sub „blestemul” unei singure idei, moartea, de o tragică măreție, asumată din nou cu firescul care îl caracteriza, sunt poate cauze ale acestei neîmpliniri aparente. Constantin Noica spunea că, dacă nu ar fi citit studiul *Dimensiunea românească a existenței*, n-ar fi scris poate niciodată *Rostirea filosofică românească*. Și azi schițele, proiectele sale oferă sugestii extrem de valoroase pentru cei interesați de o anumită problemă. Un articol sau numai un rând îți pot ORIENTA căutarea.

Un sentiment similar am avut când, dorind să scriu un studiu despre ortodoxismul interbelic și problema spiritualității, Mircea Vulcănescu, prin două articole ale sale, mi-a orientat în mod decisiv cercetarea, deopotrivă sub aspect ideatic și metodologic. Ele constituie unul din cele mai complete și comprehensive răspunsuri la problema ideii de spiritualitate intens vehiculată în cultura română interbelică. Totul a început printr-un răspuns acordat unui chestionar inițiat, în anul 1928, de revista *Tipărița literară* referitor tocmai la problema dacă există sau nu o „nouă spiritualitate” în cultura română. Mai târziu, în plină înflorire a mișcării *Criterion*, Mircea Vulcănescu revenea cu un text mult mai amplu pe această problemă. El iniția, de fapt, un veritabil dicționar al noțiunilor cele mai folosite în orizontul cultural al epocii. Importanța acestui demers este bine subliniată de autor: „Fiecare epocă are anumiți termeni care par a stârni un interes superior altora. Evidențierea valorii de circulație a acestor termeni și a sensurilor lor ajută la fixarea fizionomiei spirituale a epocii. Precizând sensul ideilor principale ale vremii și determinând valoarea lor de circulație, dicționarul mai poate servi de îndreptar gândului celor mai tineri, care vor să se orienteze exact față de problemele pe care le găsesc deschise de înaintașii lor”.

Ori nici un termen nu era atât de intens vehiculat precum cel de „spiritualitate” și nici unul nu era atât de echivoc, iar una din cauze se datora sensurilor multiple pe care el le are. Mircea Vulcănescu a identificat trei accepțiuni principale: viață interioară, cul-

tură, viață duhovnicească. Primul sens pune accentul pe trăirea intensă a clipei, presu-pune entuziasm, frământare, pasiune. Este cultivat de omul căruia îi plac trăirile puternice, sentimentele extreme, care se simte bine numai atunci când sufletul său tresaltă și refuză limitările. Este evidentă în acest caz dimensiunea psihologizantă a ideii de spiritualitate.

A doua accepție privește trăirea orientată axiologic, pentru un ideal, primând dimensiunea raționalistă. Modul în care poate fi trăită această spiritualitate este multiplu, după cum multiple sunt modelele culturale care pot fi urmate. În perioada sa Mircea Vulcănescu identifica trei tipare ca fiind mai răspândite: umanismul, naționalismul integral și marxismul.

În sfârșit, în al treilea sens, spiritualitatea înseamnă: „viață veșnică, trăire în universalitatea absolută, în Duhul Sfânt; asceză și viață mistică”. „Caracterul interior și cel realist apropie acest sens al spiritualității de cel dintâi, de care îl desparte caracterul eteronom al trăirii, omul duhovnicesc nefiind și niciodată, sieși, lege și măsură, spune Mircea Vulcănescu. Caracterul transcendent al temeiului acestei trăiri și chipul suprafiresc în care această transcendență ia cuprindere în viața sufletească a omului duhovnicesc despart acest sens de cel de-al doilea”.

Odată lămurită problema sensului noțiunii de „spiritualitate”, autorul trece la o analiză minuțioasă a modului în care intelectualitatea românească s-a raportat la această problemă. În doar câteva pagini, Mircea Vulcănescu reușește să pună ordine într-o chestiune deosebit de complexă și aparent haotică. Folosind o reprezentare „arhitectonică” simplă și elegantă, el pune în nișa cea mai potrivită pe principalii exponenți ai culturii românești interbelice. Judecata este fără cusur și își păstrează valabilitatea deplină și astăzi. Se arată, pe bună dreptate, că problema „noi spiritualități” a fost identificată la începuturile ei, în anii 1925-1929, cu problema „tinerei generații”. Pe parcurs a apărut un clivaj, semn, după cum frumos spune Mircea Vulcănescu, că „identitatea de generație nu implică o identitate de poziție spirituală”, iar în anul 1934, când autorul scria aceste rânduri (1), situația se prezenta astfel:

1. O categorie de intelectuali, în frunte cu Nae Ionescu și Nichifor Crainic a rămas favorabilă unei spiritualități înțelese ca viață duhovnicească. Această categorie, în care se include și el, cultiva tradiționalismul și ortodoxismul.

2. O a doua categorie, care pune accentul pe aspectul cultural al termenului de „spi-

ritualitate” era mai diversă, având patru variații:

a. Curentul marxist, inspirat de idei ale materialismului dialectic, cuprindea nume precum M. Ralea, P. Pandrea, Anton Dumitriu, Al. Sahia, etc. Principala caracteristică ar fi considerarea spiritualității exclusiv în funcție de lupta de clasă și de determinismul economic al societății.

b. Naționalismul integral. În acest caz spiritualitatea de orice fel este valoroasă în măsura în care reprezintă „o consolidare a realităților, o potențare a forțelor și o sporire a valorilor naționale”. Din acest curent fac parte, în opinia lui Vulcănescu, N. Iorga, A.C. Cuza, C.Z. Codreanu, O. Goga, M. Manoiilescu, P. Șeicaru, V. Băncilă, E. Bernea, M. Polihroniade etc.

c. Umanismul neoclasic, „umanist, universalist, echilibrat și spiritualist”, a fost adoptat de Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Dan Botta, Ion Cantacuzino, Petru Comarnescu, Mihail Sebastian, Constantin Noica.

d. O ultimă categorie, reprezentată de Lucian Blaga sau Stelian Mateescu, refuzând vreuna din doctrinele religioase instituite, resping în același timp viziunea umanistă asupra culturii, căutând o întregire a omului prin recursul la divinitate.

3. Ultima categorie identificată de Mircea Vulcănescu, și, după el, cea mai numeroasă, ar avea drept lider de opinie pe Mircea Eliade și, alături de el, pe Emil Cioran, Eugen Ionescu, I. Dobridor etc. Aceștia respingând vechile distincții sunt în căutarea unei spiritualități noi, iar căutarea lor capătă adesea accente agonice.

Tot ce am făcut în aceste puține rânduri este o reamintire a unor lucruri al căror rost este de mare importanță pentru ORIENTAREA generației tinere de azi, un răspuns celor care sunt îngrijorați de diversitatea manifestărilor acestora. Reamintim vorbele lui Mircea Vulcănescu: „identitatea de generație nu implică o identitate de poziție spirituală”, iar exemplul cel mai bun este dat de propria sa generație culturală din perioada interbelică. Este acesta un lucru rău? Credem că nu. Parcurgând „nișele” culturale stabilite de Mircea Vulcănescu, identificăm în ele colegi, prieteni ai acestuia, care, cu toate divergențele de opinie, au slujit, cu toții, cultura românească. Important era spiritul creativ și dorința de a realiza lucruri cu adevărat importante. Cu atât mai mult tinerii de azi - în atât de multe cazuri doar epigoni, în ordinea culturii, a mării generații interbelice - ar trebui să fie mai puțin interesați de distrugerea „inamicului” de idei și să dea măsura adevărată a propriei capacități creatoare.

Întorcându-ne pe tărâmul cercetării științifice, repetăm că, pentru istoricii culturii

românești interbelice, acest text al lui Mircea Vulcănescu rămâne un reper de neocolit. Ceea ce am scris în aceste rânduri îl reprezintă pe Mircea Vulcănescu „al meu”, adică acele aspecte din lucrările sale care m-au ajutat în propria orientare. Însă această operă este atât de diversă și fecundă, încât fiecare cititor al ei va regăsi pe un Mircea Vulcănescu „al său”. Suntem convinși.

Pagini de dosar despre Mircea Vulcănescu

Cum am mai spus în paginile anterioare, la data de 28 octombrie anul 1952 se stinge din viață în penitenciarul Aiud Mircea Vulcănescu, scriitor, filozof, sociolog, economist, spirit enciclopedic și personalitate complexă a generației anilor '27. Între anii 1940-1941 ocupă poziții importante în administrația națională, iar din 27 ianuarie 1941 devine subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor Publice, unde rămâne până la 23 august 1944. Onorat cu distincții și mari ordine naționale în semn de recunoaștere pentru serviciile aduse statului român, după 23 august 1944 devine, tot în Ministerul Finanțelor Publice, director al serviciului Datoriei Publice.

Condamnat la 9 octombrie 1946 la opt ani temniță grea, rămâne în detenție până în luna ianuarie anul 1948, când instanța de judecată îi menține, în urma recursului prelungit, pedeapsa din anul 1946. În Dosarul penal 232, volumul 23, Alexandru Marcu și alții, din ACNSAS (dosar ce cuprinde acte cu privire la lotul II al Guvernului Ion Antonescu din care făceau parte, printre alții, ca și condamnați criminali de război Alexandru Marcu și Mircea Vulcănescu) se află dosarul de Penitenciar nr. 64/1952 P al deținutului K9320/1948 Vulcănescu Mircea. Arestat preventiv fără mandat încă din 30 august 1946, condamnat la 20 octombrie 1948, i se alcătuiește dosarul ce-i poartă datele de naștere, părinții, ocupația la data arestării, averea la data arestării (în dreptul căreia stă scris: nimic), originea socială, studiile. În josul acestei prime pagini - amprenta degetului arătător stâng și semnătura. La fila 9 a dosarului citim o notă a corpului de filaj cu două afirmații contradictorii: una este: „Mircea Vulcănescu funcționar de carieră nu a făcut politică” și alta: „Mircea Vulcănescu făcea parte din Guvernul Antonescu, care la 22 iunie a declarat război Rusiei sovietice și este scotit criminal de război”. ș...ș „Numele său a fost citat la Tribunalul Poporului în martie 1945. De la acea dată a fost suspendat din serviciu în urma legii de purificare a aparatului de stat”. Încă din septembrie anul 1947, Mircea Vul-

cănescu contractase infiltratul pulmonar TBC. O dovedește conținutul filei 1 a dosarului: la 22 septembrie 1947 Direcțiunea Siguranței Statului înaintează Direcțiunii Generale a Penitenciarelor petiția nr. 29243/ 1947 prin care Margareta Vulcănescu din București (soție) solicită asistența medicală și un tratament special pentru soțul său Mircea Vulcănescu deținut la Penitenciarul Aiud.

La fila 38 a dosarului, Curtea București, Secția 4 penală emite citația din 14.04.1948 prin care Mircea Vulcănescu din Penitenciarul Aiud este citat „a se prezenta în fața instanței în 13 mai 1948 ca acuzat pentru crimă de război”. Fila 39 conține un document din 8 iulie 1947: Penitenciarul Principal Aiud trimite o notă Direcțiunii Generale a Penitenciarelor - Serviciul îndrumărilor - București: „La ordinul dumneavoastră numărul 29579/ 1947 avem onoarea a vă înainta alăturat referatul medicului curant al acestui penitenciar cu privire la starea sănătății a deținutului criminal de război Vulcănescu Mircea din acest penitenciar”. Referatul lipsește din dosar, în schimb pe contrapagina unei note din 20 iunie 1947 am descifrat cu lupa câteva însemnări cu creionul, probabil ale medicului închisorii. Ele consemnează înrăutățirea stării sănătății lui Mircea Vulcănescu, în trupul căruia tuberculoza (în primul rând) va face ravagii pe tot parcursul detenției până la moartea survenită în 1952. Aceste însemnări medicale sunt: „Tensiunea 17 1/2 - 10, slăbire progresivă - a pierdut 40 de kg, stare de debilitate extremă, tremurături ale degetelor, exoftalmie, tahicardie - puls 90 în repaos. Necesită examen metabolism bazal, regim adecvat”.

Nimic oficial decât aceste însemnări pe un colț de pagină. Deținutul Mircea Vulcănescu, aflat în arest preventiv de un an, va trebui să-și poarte crucea până la sfârșit. Cu tot cu boala necruțătoare. Ce ne spun mai departe documentele din dosarul de penitenciar Mircea Vulcănescu aflat în volumul 23 al dosarului penal 323 Alexandru Marcu și alții (lotul II al condamnaților din fostul Guvern Ion Antonescu)? Din adresa Direcțiunii Penitenciarelor și institutelor de prevenție - Serviciul îndrumărilor - către Penitenciarul Aiud (din 20 septembrie 1947) reiese faptul că Mircea Vulcănescu este recunoscut ca bolnav și i se aprobă să primească medicamente și o cotă suplimentară de alimente în greutate de 7 kg pe luna septembrie, precum și îngrijire medicală avizată. De cele mai multe ori aceste aprobări erau formale. Deținutul nu primea nimic. La fila 44 se află sentința (unul dintre cele mai importante documente) prin care Mircea Vulcănescu este condamnat în același lot cu profesorul

Alexandru Marcu împreună cu alți 15 condamnați în procesul Ion Antonescu: „Dosar nr. 1921/ 1947 - Curtea de Apel București Secția a IX-a - încheiere. Deciziunea criminală nr. 27 - Ședința publică de la 6 februarie 1948 - Curtea, pentru motivele care se vor vedea, ascultând și concluziunile domnului procuror general, în numele legii decide: condamnă pe Mircea Vulcănescu, în vârstă de 44 de ani, în prezent arestat preventiv în Penitenciarul Văcărești, fost funcționar public în Ministerul Finanțelor să sufere 8 (opt) ani temniță grea pentru crimă de război. Mai condamnă pe numitul acuzat la 3 ani detențiune riguroasă și la degradare civică pe timp de opt ani. În baza articolului 101 din Codul Penal numitul acuzat va executa pedeapsa cea mai grea de 8 ani temniță grea.”

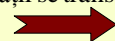
Mandatul de arestare preventivă emis de Curtea de Apel București Secția IX din 6 februarie 1948 lămurește, vai, episodul arestării fără mandat din 30 august 1946; spicuiesc din documentul de la fila 48: „Având în vedere că prin aceeași decizie Curtea a dispus și arestarea preventivă a numitului acuzat în baza articolului 371 potrivit căruia, în caz de condamnare, instanța apreciind, poate ordona menținerea în stare de arest preventiv a acuzatului, dacă nu este deținut în prevenție în baza unui mandat dat în aceeași cauză. Având în vedere că în speță acuzatul se găsește deja arestat preventiv în Penitenciarul Văcărești, fără însă să se fi emis mandat împotriva lui de către Secțiunea a VIII-a a acestei Curți care ordonase arestarea prin decizia criminală casată cu nr. 160 din 9 octombrie 1946, considerând că față de pedeapsa aplicată arestarea preventivă a acuzatului este impusă de teama de dispariție spre a se susține de la executarea pedepsei în cazul când ar fi lăsat liber ș...ț, dispunem arestarea preventivă a acuzatului Mircea Vulcănescu în vârstă de 43 de ani. ș...ț Ordonăm tuturor agenților forței publice în conformitate cu legea să-l aresteze pe numitul acuzat și să-l conducă în arestul preventiv al Penitenciarului Văcărești din București”. Inutil, formal, căci acuzatul se afla de mult timp, bolnav și chinuit, arestat preventiv, fără mandat, în Penitenciarul Văcărești.

Strigător la cer este faptul că există documente medicale contradictorii. La fila 32 a dosarului, pe contrapagina Foi de Transferare pentru serviciul ambulanței emisă de Penitenciarul Aiud, emisă la 17 noiembrie 1947 în scopul „transferării afaceri judecătorești”, este tipărită o adeverință: „Subsemnatul ... , medic al Penitenciarului Aiud certific că, examinând la plecare pe deținutul Vulcănescu Mircea, am constatat că nu suferă de nici o boală infecto-contagioasă”. Alt document, contradictoriu, de la fila 13 este o „Copie de

pe referatul medical - serviciul medical al penitenciarului Jilava”: „Vă raportăm că examinând azi, 10.IV.1951 pe deținutul politic Vulcănescu Mircea că suferă de pleurezie stângă cu stare generală rea. Se recomandă internarea la Spitalul Văcărești”. Semnat: medici, penitenciarul Jilava.

Cu toate că era atât de bolnav, chinuit de tuberculoză, la 20 aprilie 1951 este ridicat de la Penitenciarul Aiud de către organele de Securitate. La 25 aprilie 1951 Direcția Generală a Penitenciarelor din Ministerul Afacerilor Externe, Serviciul Evidenței trimite adresa nr. 9947 Direcțiunii Generale a Securității Statului: „Penitenciarul Jilava prin raportul 8540/ 1951 ne înaintează un referat medical din care se constată că deținutul internat politic Vulcănescu Mircea suferă de pleurezie stângă cu stare generală rea pentru care i se recomandă internare la Spitalul Văcărești. Vulcănescu Mircea Aurel fișa nr. 12/1951 fiul lui Mihail și al Mariei internat politic, se află în Penitenciarul Jilava de la data de 13.I.1951. Față de cele arătate mai sus vă rugăm să binevoiți a ne comunica avizul dumneavoastră asupra internării susnumitului deținut la Spitalul Penitenciarului Văcărești pentru tratament”. Răspunsul, evaziv, va grăbi moartea lui Mircea Vulcănescu: „Raportați relații complete și avizul dumneavoastră cu privire la transferarea de la Penitenciarul Jilava la Spitalul Penitenciarului Văcărești a deținutului Vulcănescu Mircea Aurel, funcționar, fiul lui Mihail și al Mariei, bolnav de pleurezie”. Adresa din 26 mai 1951 a Direcțiunii Generale a Securității - regiunea București retează orice posibilitate de supraveghere a bolii pulmonare: „La ordinul dumneavoastră din 10 mai 1951 raportăm următoarele: întrucât din fișa personală a susnumitului ce o posedă la Direcțiunea Generală a Securității Statului, fără a se cunoaște motivul reținerii, nu putem aviza transferarea sa de la Penitenciarul Jilava la Spitalul Penitenciarului Văcărești”.

Implacabilă, hotărârea Direcțiunii Generale a Securității Statului, își pune pecetea pe soarta filozofului. La fila 6 a dosarului prin adresa din 15 iunie 1951 citim: „La adresa din 25 aprilie 1951 cu onoare vă aducem la cunoștință că avizăm nefavorabil asupra transferului și internării în Spitalul Penitenciarului Văcărești a deținutului Vulcănescu Mircea Aurel”. Finalul se precipită. Călăii îl condamnă la moarte după cum reiese din schimbul de adrese de mai sus. Și ca totul să fie „ca la carte”, Penitenciarul Jilava emite o Foaie de transferare (pentru uzul vagoanelor penitenciare) în care se specifică: „Deținutul Vulcănescu Mircea Aurel cu nr. matricol 12/ S/1951 condamnat la 8 ani temniță grea pentru faptul de crimă contra umanității se trans-

feră la Penitenciarul Aiud pentru executarea pedepsei". În colțul de sus-stânga al formularului completat astfel este tipărit: „Consultat și găsit sănătos”, în ciuda constatărilor medicale. La 28 octombrie 1952 se stingea din viață, după îndelungi suferințe fizice și morale cel ce dăduse „Dimensiunea românească a existenței”. Vă fac cunoscute câteva documente ale decesului.

1) Adresa Penitenciarului Principal Aiud către Curtea Supremă secția penală din 8 noiembrie 1952: „Vă înaintăm în original referatul nr. 877 din 3 noiembrie al serviciului sanitar al acestui penitenciar din care se poate constata că deținutul Vulcănescu Mircea Aurel care a fost condamnat la 8 ani temniță grea în baza deciziei nr. 1510 din 7 august 1948 cu mandat de arestare din octombrie 1948 emis de Parchetul Curții București pentru crimă de război a decedat în acest penitenciar la data de 29 octombrie 1952.”

2) Raportul Penitenciarului Principal Aiud din 31 octombrie 1952 trimis Direcțiunii Generale a Penitenciarelor: „Vă raportăm că în ziua de 29 octombrie 1952, a decedat în acest penitenciar deținutul Vulcănescu Mircea fișa 9320/48 Aiud, suferind de miocardită și pleurezie dublă T.B.C. ș... Alături înaintăm un inventar de efecte ce au fost proprietatea susnumitului cu rugămintea să binevoiți a ne da ordin ce să facem cu acele efecte, precum și dacă putem anunța sau nu familia susnumitului”.

Ultima copertă a dosarului de penitenciar al lui Mircea Vulcănescu păstrează data ieșirii, precum și felul și modul ieșirii din penitenciar: Decedat suferind de miocardită și pleurezie dublă T.B.C. Deținutul K 9320, Vulcănescu Mircea...

Acum, în încheiere - un gând sincer și recunoscător despre Mircea Vulcănescu

Mircea Eliade și Emil Cioran au plecat, Mircea Vulcănescu a rămas. Eliade și Cioran au făcut carieră în Apus, Vulcănescu a făcut pușcărie în țară. Eliade și Cioran și-au petrecut viața în scris, Vulcănescu și-a petrecut-o în moarte. Au făcut bine Eliade și Cioran că au plecat? A făcut bine Mircea Vulcănescu rămânând? Dacă Eliade și Cioran ar fi murit cu Vulcănescu? Dacă Eliade ar fi devenit informator al securității și Cioran redactor-șef la „Scântea”? Dacă Vulcănescu ar fi plecat să facă o solidă carieră universitară în Occident? După 50 de ani de mizerie comunistă ne dăm seama că nici una dintre ipotezele de

mai sus nu ar fi schimbat cu nimic soarta României. Un mare intelectual în plus în exil, doi mari scriitori în plus morți sau ticăloșiți în pușcărie n-ar fi afectat liniile generale ale tabloului. „Martirul Emil Cioran!? Și ce dacă!”, s-ar fi răstit Nicolae Ceaușescu. „Vulcănescu de la Yale?! Cine-i ăla?” s-ar fi constipat Bobu. Renunți la destin pentru o carieră? Dar dacă singurul destin ți-e cariera? Și dacă sunt alții care nu vor să urce decât treptele ierarhice ale destinului? Amintirea unora stăruie în biblioteci, a altora în calendar. Mulți dintre cei care sunt în calendar sunt și în biblioteci; câțiva dintre cei care sunt doar în biblioteci ar merita să intre-n calendar. România, țara lui Eliade? România, țara lui Vulcănescu? Dar ce este România? În cel mai bun caz, țara lui Eliade și Vulcănescu. Poate că România mai există doar pentru că Eliade a plecat și Vulcănescu a rămas. Poate că România există în ciuda faptului că Eliade a plecat și Vulcănescu a rămas. De ce l-am izgonit pe Eliade și de ce l-am ucis pe Vulcănescu? De ce nu l-am ucis și pe Cioran? De ce a scris Voltaire *Candide*? Dacă nu ar fi venit comunismul și ar fi rămas cu toții în România, poate că Cioran ar fi ajuns să-și plictisească publicul cu veșnicele agonii, poate Eliade ar fi ajuns un fel de Nicolae Iorga, admirat pentru cuprinderea intelectuală dar bârfit și chiar detestat pentru megalomanie, poate Eugen Ionescu ar fi fost cel mai mare critic literar român în viață, iar Mircea Vulcănescu ar fi continuat să se îngrășe spre necazul acestuia din urmă.

Poate că Eliade, Cioran și Vulcănescu au frământat de-a lungul anilor multe din întrebările de mai sus. Și-au putut ei găsi vreun

răspuns? Nu știm. În anumite împrejurări, istoria devine biografie, se adâncește în suflet și curge, liniștit sau dureros, printre șisuri și spade. Alteori, biografia devine istorie. Când a murit Socrate, învățăceii au stat cu el și i-au descris ultimele zile. Când a murit Iisus Hristos, ucenicii au stat cu el și i-au anunțat Învierea. Când a murit Mircea Vulcănescu, ucenicii și prietenii îi erau în exil sau în temnițe. Și totuși cineva i-a fost alături. Nu a murit singur. Nici în agonie blasfemiatoare. Ci cu o împăcare a tuturor întrebărilor: „Să nu ne răzbunați!”

Cei mai mulți oameni judecă succesul unei biografii după ecoul pe care îl are. După zarva produsă. Dar mai sunt și traiectorii care produc tăcere. Nu tăcerea penibilă sau ironică, ci tăcerea rotundă a descătușării. O tăcere cu miez de imn. Cum te ferești de istorie? Fugind din calea ei? Imposibil. A fugi din calea istoriei înseamnă a colabora cu ea. Scriind?! Curgă odată cu timpul. Clădești ruine. Te-aduni într-o oglindă care se sparge în realitate. Dar dacă te reculegi într-o tăcere atât de adâncă și grea încât în jurul tău istoria se face liniște? Tăcerea nu se știrbește, nu trebuie tradusă, nu-i trebuie note de subsol și nici ediție critică. Doar un autor onest. Istoria, o clipită. Lupta, o respirație. Mircea Vulcănescu - scriitorul a patru volume de opere? Da. Un om care și-a făcut datoria? Desigur. Dar, mai presus de toate, cavalerul unei mari tăceri. Care este pe rod.

Așadar, cei alungați din turnurile babilonice pot bate la porțile cetății noului Ierusalim - cel bisericesc și ceresc ce „nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, făclia ei fiind Mielul” (Apoc. 21, 23). Viața, opera și activitatea lui Mircea Vulcănescu, cu alte cuvinte, este una de referință în domeniul istoriei și a spiritualității autentice, care ar trebui să se afle la îndemâna tuturor celor ce cred că „Biserica este cetatea pe care nici porțile iadului nu o vor birui”!...

*Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!
Veșnică să-i fie amintirea și pomenirea!
Amin!*

Surse bibliografice de referință:

Revistele: *Rost, Atitudini, Gândirea* (serie nouă), *Puncte cardinale, România literară, Dacia literară, Lumea credinței și Lumina*;
Site-urile: www.crestinortodox.ro,
www.fericiticeiprizoniti.ro,
www.foaienationala.ro,
www.memoria.ro,
www.promemoria.ro,
www.razboiintrucuvant.ro,
www.theologia.ro,
www.razboiulnevazut.ro
și multe altele...

Tintoretto - Drumul Golgotei

Octavian LUPU

„Linii de forță” la intersecția dintre axa verticală a Turnului Eiffel și cea orizontală a Câmpului lui Marte

Simbolul cel mai reușit al arhitecturii moderne a Parisului rămâne în continuare Turnul Eiffel, o sinteză strălucită a conceptelor de urbanism elegant al acestei mari metropole. Dispus la capătul de nord-vest al Câmpului lui Marte (Champ de Mars), acest Turn continuă să impresioneze prin silueta sa impunătoare pe toți turiștii care se înghesuie pe terasele ingenios proiectate ale esplanadei Trocadero, care mereu oferă o experiență unică și de neuitat diferitelor generații care au avut ocazia să o viziteze. Echipat cu cele mai performante „accesorii” tehnologice, Turnul Eiffel strălucește în noapte asemenea unui far în mijlocul cerului, prin sute de becuri de mare putere luminând nopțile unui oraș fascinant și mereu seducător

Piața și esplanada Trocadero

În momentul când am ieșit din stația de metrou Trocadero, într-o seară de aprilie, am fost convins că voi avea parte de o experiență cu totul deosebită. Nu era vorba doar de un presentiment născut din sonoritatea acestui nume spaniol utilizat pentru un punct de referință din Paris, cât mai degrabă de aspectul cu totul aparte al acestui loc fermecător, din care poți ajunge imediat pe esplanada cu același nume, de unde poți admira în toată splendoarea ei frumusețea aparte a unuia dintre cele mai cunoscute monumente de artă urbană din lume: Turnul Eiffel.

Deși ploua destul de puternic, esplanada era plină de turiști dornici să admire iluminarea cu totul specială a turnului, care, grație sutelor de becuri montate la toate nivelele, oferea o priveliște de neuitat. M-am uitat în jurul meu și am putut distinge persoane din toate colțurile lumii așteptând evenimentul special al orei fixe, când dintr-odată întregul turn își schimba brusc aspectul datorită trecerii pentru mai multe minute la o iluminare intermitentă, becurile stingându-se și aprinzându-se rapid într-o feerie asemănătoare

sărbătorilor de sfârșit de an. Surpriza era la fel de mare, chiar dacă te așteptai că se va produce, fiindcă de fiecare dată silueta arcuită a turnului părea să explodeze într-o jerbă de lumini ce se proiectau mirific pe cerul de deasupra Parisului.

Astfel, preț de mai multe clipe am avut impresia că mă aflu într-o altă dimensiune a spațiului și a timpului, iar simțământul par-

ticipării la un spectacol cu totul unic îl trăiau toți participanții printr-o legătură interioară ce trecea dincolo de distanțele geografice ale locurilor de origine. De aceea, vizionarea spectacolului de lumină și culoare a Turnului Eiffel de pe esplanada Trocadero reprezintă mereu o experiență profundă și tulburătoare, conferind Parisului un aspect aparte între toate capitalele lumii.

Trocadero - numele unei victorii a trupelor franceze

În privința numelui „Trocadero”, el amintește despre o bătălie purtată de către trupele franceze pe suprafața insulei cu același nume din sudul Spaniei în cursul anului 1823, având drept scop restaurarea autorității regelui Ferdinand al VII-lea de Bourbon, contestată de o revoltă puternică îndreptată împotriva sa. Printr-o ironie a istoriei, la acea dată, Franța a ajutat la menținerea regalității în Spania, după ce în urmă cu doar o decadă înainte ea căuta să impună fără succes regimul republican în întreaga peninsulă Iberică.

Dar acest nume nu este întâmplător în

peisajul cosmopolit al Parisului, fiindcă piața și esplanada Trocadero se află în prelungirea unei „axe” imaginare care începe din dreptul vastului complex de clădiri al Școlii Militare, se continuă de-a lungul unui spațiu verde amenajat ca un parc imens cunoscut sub numele de „Champ de Mars”, sau „Câmpul lui Marte”, la capătul căruia se află dispus Turnul Eiffel. Această aliniere a cel puțin trei monumente urbanistice am constatat că reprezintă o regulă în Paris, definindu-se linii de forță în peisajul original al acestei metropole încărcate de amintirea evenimentelor din istoria modernă și contemporană.

Palatul Trocadero renăscut sub forma Palatului Chaillot

Esplanada Trocadero se află dispusă între aripile pavilioanelor ce compun actualul Palat Chaillot, care a fost construit cu ocazia Expoziției Internaționale din anul 1937, în acest sens fiind demolat un palat mai vechi, datând din anul 1878, ridicat pentru Expoziția Universală din acea perioadă. Din diferitele fotografii ale vechiului palat, am putut distinge un profil similar celui existent în ce privește dispunerea pe două aripi a structurii ansamblului, la mijloc fiind însă prevăzută o clădire impunătoare într-un stil eclectic având încorporate elemente de artă maură și bizantină.

Actualul palat este diferit, fiind o construcție modernă cu o esplanadă care să permită admirarea Turnului Eiffel și a parcului Champ de Mars de către un număr mare de vizitatori. În plus, dinspre Școala Militară aspectul palatului este aparte, permițând o neașteptată perspectivă când privești către mijlocul acestui ansamblu, unde nu se află nici un fel de clădire dominantă între cele două aripi ce flanchează esplanada, conferind senzația neașteptată a saltului către cer printr-o ingenioasă sugestie arhitectonică.

În acest moment, nu pot să nu mă gândesc la lipsa de gust a celor care au ridicat un Palat al Parlamentului în București fără a respecta regulile de bun gust și de stil ale construirii unui astfel de edificiu, fiind cu totul inoportună supraînălțarea de structuri peste structuri într-o tendință megalomanică a „umbririi” cerului și perspectivei. În mod clar, doar culturile și civilizațiile avansate pot ridica palate care să își merite numele, iar la Paris orice turist român va avea ocazia de a înțelege cu adevărat ce înseamnă stilul și bunul gust în aspectul urbanistic al unui oraș.

Turnul Eiffel, ca simbol modern și sintetic al Parisului

Inițial destinat pentru a „decora” temporar Expoziția Universală din anul 1889, acest monument din oțel a fost ulterior menținut, devenind în timp unul dintre reperele unice ale Parisului. Având o înălțime de 320 de metri, silueta sa domină întreaga metropolă, fiind vizibil din multe locuri ale orașului și oferind cele mai interesante perspective. Deși ridicarea sa a fost contestată de comunitatea artiștilor din Paris, ulterior s-a dovedit că nu a fost o greșală construirea și amplasarea sa la celălalt capăt al parcului Champ de Mars, față în față cu Școala Militară.

De fapt, această capodoperă de artă industrială urbană te trimite imediat cu gândul la cărțile lui Jules Verne, aspectul fiind completat de jocurile de lumini dispuse în întregul turn și de „farul” puternic din vârf, care se rotește către toate direcțiile, semnificând o universalitate a triumfului științei, tehnologiei și cunoașterii. Și nu întâmplător, aspectul său este destinat să ofere o perspectivă sintetică asupra acestei noi „puteri” a epocii moderne, prin sinteza unor elemente de stil arhitectonic deja prezente în peisajul parizian.

Astfel, structura turnului are trei componente majore, fiind simetrică spre toate cele patru laturi ale sale. Pornind de la nivelul solului se pot distinge patru arcuri ogivale ușor turtite, similar arcadelor clădirilor publice medievale în genul catedralelor sau palatelor regale. Aceste linii arcuite sunt încadrate lateral de patru piloni oblici așezați pe niște blocuri înalte de beton dispuse simetric asemenea tălpilor unei imense „vietăți” tetrapodice, adică având patru picioare, oferind stabilitate mecanică și comunicând o puternică impresie de siguranță ce emană din aspectul impunător al înălțimii construcției.

A doua componentă se continuă armonios, stilizând într-un mod interesant profilul special al Arcului de Triumf, într-o manieră inegală pe axa verticală, dar conferind o perspectivă artistică specială prin propulsarea către cer a conceptului arhitectonic al acestui monument. Iar a treia componentă este similară unui imens obelisc, ce se ridică puternic și îndrăzneț către cer, având în vârf o siluetă de minaret, asemenea unui punct de observare situat la mare înălțime sau chiar a unui far ce își proiectează lumina către toate direcțiile orizontului. Cu siguranță că Turnul Eiffel nu a fost rezultatul simplei proiectări mecanice a unei structuri robuste din oțel, ci, deopotrivă, al contribuției stilistice a unor arhitecți de renume, care au încorporat și verticalizat simboluri deja consacrate din peisajul urbanistic

al Parisului, conturând triumful științei și cunoașterii în efortul perpetuu al omului de a se înălța către ceruri prin forța tehnologiei. O astfel de concepție arhitectonică era conformă cu intenția expozițiilor universale ce s-au desfășurat la Paris de-a lungul unei perioade romantice a descoperirilor și invențiilor ce au stat la baza evoluției industriale moderne.

Câmpul lui Marte dintre Școala Militară și Turnul Eiffel

Istoria parcului Champ de Mars este legată de cea a Școlii Militare, care a fost construită între anii 1752 și 1760, fiind destinată instruirii cadeților ce urmau să devină ofițeri. Inițial, Champ de Mars a fost conceput ca un loc de antrenament și exerciții atașat Școlii Militare, dar ulterior el a fost deschis publicului larg, în acest loc desfășurându-se de-a lungul timpului o mulțime de festivaluri, expoziții sau evenimente în aer liber. Astfel, aici s-a celebrat pentru prima dată „Căderea Bastiliei” într-o atmosferă plină de bucurie și exuberanță colectivă din neuitata zi de 14 iulie 1790. De asemenea, pavilioanele expozițiilor universale din anii 1867, 1879, 1889 și 1900 s-au înălțat de-a lungul „Câmpului lui Marte” schimbând definitiv destinația „militară” a locului.

De fapt, cele două monumente arhitectonice plasate la capetele lui Champ de Mars sugerează o tranziție simbolică de la arta războiului la progresul științei la nivel internațional. Fiindcă nu întâmplător, Turnul Eiffel este un simbol al păcii și unității întregii umanități în numele progresului, solidarității și desprinderii de violența veacurilor trecute. Aceasta a fost și traseul Parisului, care de la o cetate medievală destinată apărării în fața invadatorilor a devenit ulterior o metropolă deschisă, fără ziduri, un loc destinat artei și științei, cu greu desprinse din superstiția și ignoranța veacurilor de întuneric ale umanității.

Alinierea simbolică de la sud-est către nord-vest

Într-un mod surprinzător, dar nu și întâmplător, marile axe urbanistice ale Parisului urmează „linia” conferită de curgerea Senei de la punctul ei de intrare în oraș până în dreptul Pieței Concorde, de unde își schimbă imediat cursul începând un lung șir de meandre ce se continuă aproape la nesfârșit, însă urmând o aceeași progresivă avansare către nord-vest. Similar, axa istorică a orașului preia în „punctul de tangență” din Piața Concorde linia oferită de Sena și o proiectează sintetic către Arcul de Triumf, iar

ulterior către Arcul La Defense dispus la mare distanță față de acesta.

În plus, Școala Militară, Turnul Eiffel și Palatul Chaillot sugerează o altă axă care, deși nu este aliniată cu cea „istorică”, menține totuși avansarea dinspre sud-est către nord-vest a Senei, mai precis către unirea cu mările Ocean Atlantic. Acest lucru l-am remarcat cel mai bine atunci când am vizitat Insula Cetății, aliniată cel mai bine cu acest curs ascendent, care imprimă sensul devenirii și progresului marii „cetăți” a Parisului. Această tendință geografică naturală a fost urmată și de arhitecturii aspectului modern al Parisului, conferind convergență, simetrie și armonie trasării marilor bulevarde, precum și dispunerii diferitelor monumente sau ansambluri de clădiri care compun întreaga metropolă.

Revin la peisajul „antiarhitectural” al Bucureștiului „revizuit” în anii comunismului, când forme artificiale de relief au fost adăugate, iar regula conformării cu tendințele naturale a fost în mod sistematic ignorată de cei care se credeau egali cu zeii, mai presus decât sărmanii muritori. De aceea, lecția de urbanism pe care ne-o oferă Parisul unește bunul gust cu decența și cu integrarea construcțiilor în cadrul liniilor naturale ale formelor de relief, ce conferă sensul primordial al oricărei așezări omenești.

Axa verticală a modernității Parisului

Mă opresc cu gândurile și impresiile trăite în preajma acestui monument al modernității, dar nu înainte de a evidenția axa verticală a Turnului Eiffel, care sugerează o devenire ascendentă și progresivă, un triumf al spiritului uman asupra vicisitudinilor unei realități ce se opune mereu efortului de ridicare a umanității. Din acest punct de vedere, secțiunea medievală a pregătit fundamentele dezvoltării moderne, care la rândul ei ne conduce la saltul către infinit al civilizației contemporane, care sub o formă sau alta va continua la nesfârșit.

Mergând pe sub arcadele imense ale Turnului Eiffel, am rețut elanul pionierilor științei și tehnologiei moderne, am simțit imensele sacrificii depuse pentru depășirea ignoranței acumulate de-a lungul mileniilor de istorie întunecată marcate de durere, disperare și neputință. Și atunci am realizat mai bine decât oricând imensul potențial al creativității umane, această forță de excepție ce poate schimba fața naturii și transforma un mediu neprielnic într-un adevărat paradis. Într-un fel sau altul, acesta cred că reprezintă sensul existenței rașei umane, iar vizitarea Parisului mi-a oferit lecții prețioase privind legătura simbiotică dintre om și natură, precum și unirea indisolubilă care subzistă dintre etapele trecute, prezente și viitoare din evoluția civilizației umane.

Irina Lucia MIHALCA

Viața se scurge prin timp, iar timpul își are timpii lui!

Eu, tu, aici, acolo, rotunde piruete
în pași de dans
împrăstie fiori în adierea visului,
suspîn e cântecul,

Prin frunzele risipite de toamnă
ascuți curgerea timpului, din amfora antică
sorbi melodia - delicat mir -
beție a umbrelor nopții,
emoție furată din astre.

Prin noaptea-nvaluită în vrajă,
o mână mângâie perna,
un fluture albastru adie...

O însingurare solară răsfiră cuvinte,
adânc pătrund în respirația unui timp
comun, pare să ne coase unul de altul
în punctele cardinale ale inimii.

Estompat este totul,
ceva s-a pierdut acolo în vânt,
nimic nu mișcă durerea,
asemeni unui lac liniștit...

Viața se scurge prin timp,
iar timpul își are timpii lui!
Labirint este viața, labirint este moartea!
Coridoare invadate de alte coridoare
care nu duc nicăieri,
pânza vieții nu derulează nimic,
mileniile însele trăiesc în adâncuri!

Stăpâna omului este viața,
surprizele ei, feliile tortului de migdale,
când dulci, când amare.

Un paradis pe care nu-l vedem
trece prin dreptul mâinilor noastre,
spre visul unei patimi.

Știi că ceea ce trăiești în clipa asta
depinde de întâlniri întâmplătoare?
Peste ani, clipa prezentă
va fi la rândul ei o uitare întâmplătoare.

Pe unda sufletelor pereche, umbrele sunt
îngeri, când ele nu mai sunt locații în
materie, își caută alți timpii,
îngeri care așteaptă cuminti regăsirea,
reîntâlnirea cu noi.

Nimic aici, doar tăcerea ce curge din bolți...

Unirea lor - o taină a vieții...

O lacrimă cât un bob de rouă ești,
O lacrimă de hoyă, nedefinit de frumoasă,
asemeni florii sfinte
ce înflorește dulci lacrimi în nopte!
O continuă uimire - suav și delicat parfum,
subtile inflorescențe!

Adoră soarele! Povestea ei începe
după miezul nopții.

În zori abia se vede - multe lacrimi -
o floare ce nu-nflorește la toți;

Pe marmura pervazului
lacrimile m-așteaptă.

Ai grijă de floarea din inima ta!

În sunetul țiterii, ciupite de adierea
zefirului, roua florilor își picură
dorul necunoscut.

Orice speranță își are o deslușire,
orice credință un suspîn,
orice revărsare o clipă de repaos,
orice tăcere un îndelungat ecou!

Omul îmbină toate iubirile - este un tot -
Un vis își caută toate poemele,
Un timp dintr-un timp, un timp neatins!

Magică noapte - un cântec prelung
cheamă soarele la-ntâlnirea cu luna,
Unirea lor - o taină a vieții...

în tine e răspunsul, caută-l!

Aroma nouă de cafea

Aroma nouă de cafea,
în dimineața asta,
mi-a purtat chihlimbarul visului
spre soare, azur și mare.
Prin cântec,
contopindu-se cu cerul,
chemări adânci ne picură
în suflet uitate doruri
- șoapte reînviată
de respirația suavă a valurilor.

O bucurie fără seamăn mă învăluie -
un tainic parfum purtat
de val dinspre mare.
E cântecul tău de dragoste.
Unde, oare, să fii?

Teo CABEL

Vârsta fragedă - filon de poezie matură

Ana Maria Gîbu ne invită să ne bucurăm, alături de ea, de intensitatea cu care trăiește, prin mirajul poeziei, un adolescent de 15 ani, minunile vieții înmugurite din fiorul sentimentelor. O adolescentă deosebită, pot să spun, cum sunt mulți dintre tinerii liceeni care iubesc literatura. Nu este o particularitate, ci o șansă, faptul că a fost remarcată și promovată la Buzău, unde a declarat că este „a doua casă” pentru ea.

Câștigătoarea concursului „Arc de suflet peste timp”, organizat de Fundația Academică „Vasile Voiculescu”, și-a lansat, alături de prieteni - Luminița Zaharia (cenaclul Lira 21), venită de la București pentru a o susține, tatăl său, bunica sa, scriitori și oameni de cultură buzoieni -, pe 23 noiembrie, volumele „Blestemații” și „Regala”.

„Blestemații” este o carte în care fantasticul devine real, iar lupta pentru existență, ca întotdeauna, are o miză și nu precupește nici un efort, nici chiar riscul jertfei supreme. Eroii sunt rezultatul unui experiment eșuat, care vor să li se recunoască dreptul la viață. Este interesantă promovarea ideii de lider. Finalul este concluzia că orice lucru pe care îl dorești și poți lupta pentru el se împlinește dacă știi să-ți folosești capacitățile și să ți le apreciezi la adevărata valoare.

„Regala”, deși are o grafică ce aduce chiar de pe copertă cu poveștile copilăriei, nu este așa. Îmi cer scuze, dar o să mă refer doar la poezia Anei Maria, deși volumul este un tandem realizat cu domnul George Filip, din Canada. Autoarea nu își ascunde vârsta, ba chiar ne dezvăluie: „am voie încă să mă joc / de-a v-ați ascunselea / printre oglinzi // din sala de bal / se aude primul acord // duc / felinare aprinse / celor care fabrică umbre”. Tocmai am asistat la trecerea în adolescență, unde se aude primul acord al balului (ANO-TIMP PRIN CUVINTE NECITITE).

„AZI VREAU SĂ MERG CU EA DE MÂNĂ” este dedicată mamei: „când m-ai născut / te-am privit / cu ochii a-ntrebare / censeamnă mamă / nu știam // te-am așezat în minte / să-nvăț ce este zâmbetul din zori”; recunoașterea ca principiu de maturitate. Sau în poezia „PRINTRE CUVINTE”: „Port în buzunarul / sub formă de inimă / chipul mamei albind / cămăși de in în Prut”. În PATĂ DE CULOARE, bunica este cea lângă care sensurile înțelepciunii încep să îi încolțească și

ei în minte și în suflet, într-o infuzie frumos mirositoare, de toamnă: „Când zarea liberă / a cuprins gutuiul / mă ascund în norii toamnei / colorez pletele / în ruginiul înfrățit / cu purpuriul / din obraji buncii.”

Sunt poezii ale Anei Maria Gîbu care au un loc onorabil oricând într-o antologie de versuri a poezilor maturi: „conving noaptea / să facă topless / în amiaza mare / fără protecție anti ultraviolet / să servească ceai / din stele de mare uscate / pe-o roată de cărucior abandonat” (AUD DUREREA PRIN CRĂPĂTURILE PĂMÂNTULUI). În PRIMĂVĂRĂTICĂ, entuziasmul tinereții este contagios: „iubesc această noapte / pitită-n oglinda / dimineții / stele-mbrăcate în verde / încarcă mugurii / cu alb / mâine toți vor fi // v-o trimit la ușa / inimii // lăsați-o deschisă.” Se mai face simțit aici sentimentul subteran al religiosului. CA ULTIMUL OM (chem timpul să rodească): „sunt străina plimbată de dimineață / prin noaptea minții / cu privirea goală stau / pe miezul neomeniei / ca pe un câmp de bătaie / unde nicio fanfară nu-și salută / comandantul / dacă mă privești în ochi / vei simți frigul instalat / ți-am creat condiții speciale / de plecare // aprind luminile / interiorul meu nu te mai vrea”, lovitură de grație.

În ȚIE apare intuirea jocului social. Recunoașterea măștii ca semn al maturității:

Ana Maria Gîbu

„(...) învață-mă / să adun sub aripa minții / tăcerea ochilor / care nu plâng // și să m-ascund / în jocul de artificii”. Jocul de artificii este feerie, dar pentru moment dincolo... EU, NEUTRĂ: „Rotațiile cuvintelor / crestează timpul / într-un scârțait asurzitor // (...) în avariul meu / rămân neutră”. Să fie o imersiune în adâncul sufletului, ca încercare de echilibru în fața noilor sentimente trezite de adolescență?

CU DRAG PENTRU ADAM (în replică, semnează Eva: „e mohorât / dar atât de frumos / în sufletul tău / omule // tu trunchi / izvor / al crengilor mele // la chipul meu înfrunzit / zâmbești // lumina ochilor tăi / înfloreste / pe malul privirilor”. Această poezie, generică dragostei pentru ființa umană, mărește sfera expansiunii sufletești a autoarei. Sentimentul sublimului, al intensității, al imensității, dar și al tainei în ARIPI PENTRU ZBORUL SPRECER (nu dorm, dar vise!): „pe marginea cerului / tăcerea / mi-a tivit genele” sau „mâini cu cireșe / nasc armonii / în fiecare frunză / șuvoaie de timp / dau năvală // recompun sim-fonia.” (ASCUND PARTITURILE ÎN PĂMÂNT)

Universul poeziei la Ana Maria Gîbu, cum spuneam, este în expansiune, dar șovăiala inerentă vârstei o mai încearcă uneori: „ascult iubirea / când tace / de frică plonjez / în ochii cu ferestre închise.”

Antologice sunt și CHIRIAȘI FĂRĂ CHIRIE, NEGRO MAGICO: „aprind candela / din călimară”, FALIMENTUL FABRICII DE PRAF: „Mi-am agățat rochia / de întuneric // Spirale de fum / îngenunchează / culorile pădurii // prin geamurile iernii / cresc zile împletite / cu umbre de oameni // ... arunc rătăcirea / între deal și râu / în ultima flăcă / din ochii tăi”; „(...) strigătele din pustia bărcilor / amestecate printre / geamandurile umane / opresc timpul...” (POVESTEA FETEI CU COLIER).

Adolescenta „legată la detectorul de armonii”, știe că „diminețile se trezesc / în recital de albatroși” (ÎNTRE DOUĂ LUMI).

Ana Maria Gîbu este poetă la 15 ani. Felicitări! Drumul este deschis doar celui care l-a găsit, apoi se fac primii pași. Acestea sunt însă stadii depășite în situația de față. Maturitatea este un examen pe care o să-l dea mai devreme, pentru că literatura i-a trasat deja o hartă cu multe comori și, în căutarea lor, va vedea cât poate de mult.

Nexhat REXHA (Albania)

Leșii din latul lui Dante

STRĂLUCIRE (Shkëlqesi)

Fiindcă orele vorbesc zgomotos
Zănele adaugă vuietul din povești
Cineva intră în templu tainic
Pentru a strecura zgomotoasa indignare

Cei ce își țin capul sus strică faima
Din frica de sine
Nemilos fărâcă libertatea în jur
Strălucitoarea pedeapsă etichetează orice om

Lăcomia bate poarta-n poartă
Iar destinul nu moare, când se ucide iubirea
Ziua de naștere o țin florile fără somn
Patria se roagă pentru cântecul ucis

NĂRAVURILE FIRII (Teket e natyrës)

Eu mă văd și nu mă văd în tine
Acum vei fi rest
Al țipătului de speranță
În așteptările lungi

Unde sărbătorile duc războaie

Pentru hoarde putrezite
Pentru zori triste
Și pentru năravuri cu valuri posomorâte

De aceea spune serilor la revedere
Acestor nopți oboseite fără somn
Când cocoșul cântă
În dimineața umbrei grele

Cucurigul unui suflet de slugă
Merge în agonia anemică
Spre locul știut de pedeapsă

NAȘTERILE (Lindjet)

Caravane fără sfârșit,
Imperiile născătoare de nenorocire
Blestemă pe drumuri piramidale
În arealul orașului melancolic

Se văd în depărtare casele sufocate
Sub acoperișuri de plastic
Dincolo de epoca legendară a sufletelor mirate
Poporul leagă și dezleagă noduri seculare

Timonieri aleargă să anunțe

Statistica nașterilor ușoare
Cei care nasc fără rușine răutatea
Ascund povara imoralității

O pace rece fumează
Pin ruinele arhaice
Și arbitrii plenipotențieri numără enigme...
Dar cine va lumina cărările atâtor noduri-cheie

CONVORBIRE CU UMBRELE (Bisedë me hijet)

Pe oriunde aș fi mers mă urmărea
Umbra șarpelui pe ceafă
Lovirile mereu sporeau
Fără a măsura căderile mele

Umbra intrase prin crăpăturile
Ferestrelor cu geamul spart
Amușina până la cea din urmă fărâcă de măduvă
Erodând versurile cântecului meu

Funia încovoierii în jur se-nvârtea
Semnând prin bătaii care loveau speranța noastră
Portretele iubitelor le păstram în adânc
În îmbrățișările nopților cornișă

Umbrele mi-au stors și izvorul
Orice mi-au luat
Numai amintirile nu -
Neprimind nicicând somnul în ochi

CONȘTIINȚA MALURILOR (Ndërgjegja e brigjeve)

A persistat deseori diferența
Malurile, din nou victime,
Numele au vrut să mi-l deformeze
Punct negru fără viață
Pe locul meu de naștere
Chiar eu l-am zădărnicit
Îl păstrează limba albănească
În recensământul ruinelor
Cineva a spus suntem că singurătatea
O voce furioasă a răspuns
Caută vechea hartă
Dacă vrei să îți dăruiesc șansă vieții

Tintoretto - Cruciadele Constantinopolului

Traducere de Baki Ymeri

Adalbert GYURIS
(Germania)

versuri

Speranța

Mă rog și iubesc
Și ce-mi mai rămâne
Doar să aștept
Trecerea timpului...

Asemănare

Neștiută de nimeni
Tu suferi
Și iubești Luna
Și ai același obraz
Palid ca mine
Ca frunzele ce
În vântul toamnei
Cad una câte una...

Taină

Ce taină ascunde Luna
Nimeni nu știe
Ce taină ascund
Privirile ochilor mei
Nimeni nu știe
Atunci, Tu
De ce tremuri
Când te privesc?

Balanța

Când spun
Ce gândesc
Uneori cei din jur
Se supără
Să tac
Și să ascult
Ca ei să se bucure?

Roata

Astăzi va fi ieri,
Mâine va fi azi,
Viitorul devine trecut,
Pe aripi de vânt
Urmele dispar.
Eu îmi serbez
Ziua de naștere

În fiecare an,
Dar doar la Crăciun,
În fiecare an,
Se naște Iisus.
Tu Doamne
Să ne ierți
Că înțelegem greu
Sa gândim curat
Și să iubim mereu.

Adevărul

Care este calea?
Doar eu pot s-o aflu
Mergând pe drumul
Strămoșilor mei
Sau să-mi folosesc
Mintea să judec
Și să am
Încredere în mine
Și în Dumnezeu
Ca să fie alături
Doar să vreau
Și să știu să aleg
Între bine și rău.

Binecuvântare

În paradisul său
Dumnezeu zâmbește
Privind opera artistului
Și trimite
Din când în când
Pe pământ un... Brâncuși.

Memoria Eminescu

Mai puternică decât noi
e moartea
Mai puternică decât ea ești Tu
Ce-ar mai putea să spună
Acum, cuvintele-mi sărmâne?
Când iubirea noastră față de tine
Datează de-o viață
Care ne este dată...
Tu vei rămâne așa cum ai fost,
Strălucitor printre stele.

Aspirație

Stau și mă gândesc

Ce-i fericirea?
Când meditez și cuget,
Când mă ambiționez
Să am mai mult,
Sau să mănânc mai bine,
Ori să-mi petrec
Timpul cu cei dragi?
Cunoscându-mă pe mine
Ajung mai aproape
De adevăr
Chiar dacă de multe ori
Fericirea e departe.

Bucurie

Mă chinuie mereu aceeași
Întrebare.
Așa cum și pe alții
Poate la fel.
De când iubesc
Această glie?
De când sunt om,
Biruind putere din ape
Și din munți.
Aici trecutul se cheamă Viitor.

Tintoretto - Nașterea lui Ioan Botezătorul

Marina GLODICI

Despre azi și mâine

Am bucuria apelor care curg din înălțimea cerească a sufletului și mă înfășoară destinul ca o manta de neprihănire. Îmi vine să trezesc din somnul vieții pe toți ce vor să caute fericirea. Azi și mâine. Iată o mențiune destul de filozofică. Asta dacă vrei să aprofundezi cu inima și mintea și să pui voința la înaintarea spre optimismul adevărat și nu spre falsul entuziasm al gândirilor așazise pozitive.

Dacă azi e soare și lumina te învăluie până în adâncul sufletului, mâine ar putea fi înnoiră și atunci lumina din interior ar trebui să fie întâmpinată pe față pentru a putea simți vântul răcoros adus de nori pentru a-ți crea ambianța necesară unui simțământ binecuvântat. Candida privire a florilor ar trebui amestecată cu mireasma parfumului lăsată de urmele pașilor îngerești ale sufletelor curate de pe pământ.

Azi înseamnă acum, exact în momentul acesta. Mâine înseamnă mai târziu, cândva, în anumit moment. Iubirea așteaptă, ea nu fuge și nu se mârșăie în fața amănărilor și a ezitărilor. Niciodată însă nu există azi și mâine atunci când iubești cu adevărat. E lesne de înțeles că veșnicia e însăși dragostea îmbrăcată în haine mereu de sărbătoare. Simfonia unei trăiri curate persistă peste vreme și e cântată cu gingășie de orchestra ochilor, buzelor și a chitarei inimii care cântă chiar și cu lacrimi în strune.

Azi și mâine. O noțiune temporală ce te îndeamnă la cugutare. Și stă sub cascada clipelor care udă impetuos tâmpla pe care curg liniștit gândurile spre privire, limpezind-o. Cum am putea

să ne raportăm, oare, la secunde nebănuite de grăbite ale ceasornicului pământean? Să nu pierdem niciodată trenul unei zâmbiri frumoase îngemănate cu seninătatea curcubeului. Să nu regretăm trecerea timpului care plouă parcă, cernindu-ne tâmpile și transformându-ne din copii în adulți cu vise și dorințe ce țin în brațele lor finite ființe iubite și amintirile cele mai frumoase.

Fiecare „azi” se transformă în mod misterios în „măinele” ce ne presează sub greutatea atâtor neîmpliniri sau responsabilități. Luptăm cu înverșunare unul împotriva celuilalt și uităm cât de finite ne sunt cărările și umble-

tele pămâtenes și cât de limitat poate fi momentul și unic! Cât de scurtă pare viața dacă stai puțin să contempli asupra trecerii ei! Se zice că în clipa în care te simți presat de timp îmbătrânești. Oare, așa să fie? Oare, chiar îmbătrânim cu adevărat sau ne lăsăm în mreaja deșertăciunii (ființelor noastre de lut care se schimbă ca și frunza, toamna) care reușește să ne deznădăjduiască și ne face să nu mai trăim cu bucurie aici pe acest pământ atât de efemer! Vârstele sunt ca niște pași în vreme; asemeni pașilor pe care îi parcurgem în fiecare zi pentru a ajunge la țintele propuse.

Tintoretto - Isus în fața lui Pilat

Azi și mâine. Ce faci sau ai făcut azi, la sfârșitul unei zile? Ai iubit pe toată lumea? Ai făcut măcar un bine? Ai reparat un rău pe care l-ai făcut ieri pentru a fi mai plin de pace mâine? Am iertat cu adevărat pe toți cei ce ne-au făcut rău? Da. Trebuie iertați pentru totdeauna pentru ca pacea divină să o avem în inimă și să ne dea armonia vieții și zâmbetul adevărat pe buze. Da. Și azi și mâine. Gânduri azi, gânduri mâine.

Așteptăm azi un mâine mai fericit și mai plin de speranțe. Cei care trăiesc alături de ființa iubită speră să realizeze cât mai multe lucruri. frumoase. Și sunt posibile toate lucrurile dacă sunt făcute prin spiritul dragostei adevărate.

Alții, care sunt singuri, așteaptă azi și mâine să întâlnească marea dragoste alături de care să trăiască sau să-și continue viața într-un chip creator. Cu mulțumirea și evlavie în suflet.

Dar între azi și mâine suntem toți care împreună putem trăi în armonie dacă avem în noi acea pace care întrece orice pricepere omenească. Adică pacea coborâtă din cer, care ne leagă de cer și care ne dezleagă de timp și spațiu trăind astfel liberi și neîncorsetați de nicio piedică în calea vieții.

Azi și mâine. Să iubim, să sperăm, să credem cu putere că suntem în mâna Creatorului. Să ne punem pe altarul Dragostei divine simțind astfel fiorul bucuriei, biruinței și a bunelor simțiri care cântă mereu același moment la plus infinit, oprind timpul într-un azi plin de împliniri materiale și spirituale.

Nicholas DIMA
(Washington D.C.)

2012 AD - Sfârșitul Violentei sau Timpul unui Violent Sfârșit

Nicholas Buda, tânărul nostru compatriot, stabilit de mai mulți ani în Statele Unite, ne oferă o nouă carte provocatoare. El încearcă să răspundă, pe baza unei ample documentații, la întrebarea: ce reprezintă data de 21 decembrie 2012 și ce surprize ar putea duce omenirii? În acest sens, scriitorul se întreabă „Va fi oare sfârșitul violentei, ori doar un sfârșit violent?” De altfel, numeroși cercetători își pun aceeași întrebare, dar nici unul nu găsește răspunsul.

Am conceput această scurtă recenzie în urma lecturării cărții și pornesc de la premiza că cititorii sunt informați asupra datei de 21 decembrie 2012. Pentru cei neavizați fac doar câteva precizări și recomand în schimb lecturarea cărții. La urma urmei, subiectul ar trebui să intereseze pe toată lumea pentru că au mai rămas doar câteva săptămâni până la această dată fatidică. Și de ce această dată? Pentru că în urmă cu o mie de ani, sacerdoții mayași din America Centrală, care au inventat cele mai precise calendare din istoria veche, au stabilit că

actualul ciclu civilizator va lua sfârșit la 21 decembrie 2012, probabil printr-un cataclism global.

Meritul compatriotului nostru constă în faptul că a adunat, cu o migală demnă de toată lauda, numeroase informații legate de cea ce s-ar putea întâmpla în decembrie. Nicholas Buda este, de altfel, un om cu un larg orizont, cu o minte deschisă și în permanentă căutare, și cu talentul punerii pe hârtie a ideilor și sentimentelor sale. Nu este de mirare, pentru că el a absolvit facultatea de Teologie, la Cluj, a fost voluntar în India, a scris o carte despre acea experiență, și a studiat religiile orientale.

Cartea de față este deci rodul pregătirii sale și al unor eforturi de ani de zile în legătură cu evenimentele care par să ne pască. Cartea „2012 AD” este plină de informații pertinente, de interpretări cumpătate și de opinii competente... Subiectul abordat de Nicholas Buda este antrenant, dar dificil și controversat. Este evident că omenirea trece printr-o mare criză spirituală, morală, politică, economică și ecologică. O mică scânteie poate aprinde un foc local, care, la rândul lui, ar putea declanșa o catastrofă globală. Nu ar fi de fapt prima criză majoră a omenirii. De data aceasta însă, prea multe profeții, prea multe avertismente și prea mulți indicatori practici par să ne prevină că ne apropiem de un mare scăzământ. Este vorba de unele profeții milenare provenite din diferite civilizații; de unele constatări științifice ale agenției spațiale americane NASA; de multe dezastre naturale recente; de avertismente financiar-economice actuale. Autorul le menționează cu

multă migală pe majoritatea dintre acestea, le interpretează, le corelează la avertismentele marilor religii ale lumii, și reușește să ne pună pe gânduri.

Am menționat și eu o parte dintre aceste avertismente în recenta mea carte „Culture, Religion and Geopolitics”, publicată în SUA, în 2010, dar în final am adoptat o atitudine optimistă. Cu toate acestea, în calitate de om de știință, m-am oprit și am contemplat un fenomen astronomic. La 21 decembrie 2012 se va produce o aliniere a planetei cu centrul galaxiei. Acest fenomen de precesiune se produce o dată la 26.000 de ani și pare să fie asociat cu mari tulburări astro-fizice. Este foarte posibil că în trecut o asemenea aliniere a declanșat perioadele glaciare; a dus la mari perturbații solare; a condus la modificarea poziției poliilor terestri; a contribuit la intensificarea radiațiilor cosmice; a provocat fenomene cu efecte dezastruoase pentru pământ. Problema e că civilizația noastră are doar 6-7 mii de ani și teoretic nimeni nu știe ce s-a întâmplat acum 26 de mii de ani. Și totuși anumite dovezi contestate de știință îi fac pe unii cercetători să intre în alertă.

Să ne așteptăm oare la sfârșitul lumii, așa cum îl prevede cumva și doctrina creștină? Ori să ne pregătim de sfârșitul civilizației actuale, care, de altfel, se afla în plin declin? Dacă unii scriitori se tem de un sfârșit violent al planetei, alții, mai optimiști, se așteaptă la o transformare spirituală fără precedent, care ne va afecta pe fiecare în parte. De fapt, sunt posibile ambele scenarii împreună: un sfârșit violent al Terei și un început spiritual nou al u-

manității. Este totuși posibilă și a treia alternativă; o perioadă de tranziție lentă, de mii de ani, către o nouă formă de existență predominant spirituală. De altfel, nimeni nu dă un răspuns definitiv acestor frământări de început de veac și de mileniu. Și nici autorul cărții nu se hazardează. El ne avertizează doar și ne pune în fața propriei conștiințe!

Într-unul din capitolele cărții, intitulat „Când timpul se va opri”, autorul abordează în mod rațional problema timpului. Citez din pagina 81: „Timpul trece fără oprire... iar noi îl urmăm cu ceasuri și calendare, uneori nedumeriți, alteori intrigați, de cele mai multe ori fără posibilitatea de a-l fi înțeles pe deplin. Timpul trece pe lângă noi, îl simțim, știm că este acolo, dar nu îl putem studia la microscop sau folosi ca materie primă pentru experimente... timpul este reprezentat prin schimbare...”

Ce este însă timpul? Dacă timpul este legat de spațiu, iar acesta din urmă are un început și un sfârșit, atunci și timpul are un sfârșit. Se va opri oare timpul în loc la 21 decembrie? Și, atunci, ce va urma? Acestea sunt probleme pe care și-le pun doar oamenii care au mușcat adânc din fructul interzis al cunoașterii. De ce oare ne punem asemenea întrebări? Marele Sfânt Augustin din antichitate a fost întrebat odată ce a făcut Dumnezeu înainte de a face cerul și pământul? Răspunsul său a fost: „Dumnezeu a pregătit iadul pentru cei care pun asemenea întrebări.” Poate ne punem prea multe întrebări și vrem să aflăm prea mult!

Nicholas Buda și-a pus multe asemenea întrebări și chiar a răspuns la unele dintre ele. La cea mai grea însă, „ce se va întâmpla în acest Decembrie”, autorul îi lasă pe cititori să mediteze și să afle singuri.

Gheorghe A. STROIA

Întoarcerea spre obârșii

Datorită avansului tehnologic al zilelor noastre, este imposibil să te gândești la locuri îndepărtate de pe mapamond, ca la ceva intangibil și extrem de îndepărtat, ci ai senzația de multe ori că este suficient să întinzi un deget pentru a ajunge acolo, fără a mai pune la socoteală că doar cu gândul poți străbate mii de kilometri într-o fracțiune de secundă. Acest avantaj tehnologic este cu certitudine un lucru cât se poate de bun. Doar astfel poți interacționa cu locuri ori oameni noi, pe care nu i-ai cunoscut (încă) fizic, dar pe care ai vrea să-i întâlnești, pentru a le oferi o prietenească îmbrățișare. (Elena Buică)

Un astfel de om, un astfel de suflet deosebit este și scriitoarea de limbă română, stabilită în Canada, la Toronto, **Elena Buică-Buni**, așa cum se semnează autoarea în multe dintre articolele sale, publicate în toată lumea. Deși a debutat relativ târziu, datorită dorinței sale acerbe de a scrie (în primul rând pentru sufletul său și, apoi, cu nădejdea împărtășirii și altora din lumina scrierilor sale), Elena Buică a reușit să se impună (în foarte scurt timp) ca valoros om de litere, datorită - în parte - pregătirii sale filologice, dar și talentului extraordinar cu care reușește să aștearnă gânduri imaculate, pe colile înălbite de abis. Iubindu-și cărțile ca pe proprii copiii, prin fiecare titlu aduce câte ceva nou, inedit, izvorând noi comori dintr-o nesecată fântână cu ape limpezite de vise: *Crâmpoie de viață*

(2005), *Gând purtat de dor* (2006), *Prin sita vremii* (2007), *Oglindiri* (2009), *Luminișuri* (2011). Am avut deosebita plăcere și onoare ca anul acesta să facem cunoscute câteva dintre minunatele scrieri pentru copii ale Elenei Buică, alături de cele ale altor douăzeci și doi de scriitori din Europa, Canada și Statele Unite, scrieri adunate în *Antologia Universală Comori de vise* (Povești, povestiri, amintiri) - Armonii Culturale.

Întoarcerea către obârșii a Elenei Buică, o lucrare cu caracter monografic, este o apariție editorială ce ar trebui să încante și să onoreze locuitorul ținuturilor evocate, prin atenția și minuțiozitatea cu care autoarea se apleacă asupra așezării acesteia binecuvântate de Dumnezeu, prezentându-i, în cuvinte dulci, suave, pline de simțire și respect, geografia, istoria (din antichitate, evul mediu, perioadele (ante, inter și post) belice, până în vremurile noastre), obiceiurile și tradițiile, personalitățile ce i-au marcat decursul istoric, ajungând până în prezent.

Așa după cum era și normal, cu profund respect pentru meseria de dascăl și ținând cont de principiile morale, etice, epistemologice, cartea este structurată în trei părți: *Partea I* - Din istoria locurilor ori împrejurimilor Țigăneștiului - localizarea istorică și documentară; *Partea a II-a* - Instituțiile Țigăneștiului - Tradiții

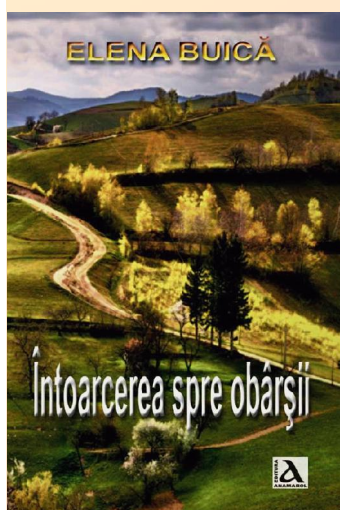
și obiceiuri și *Partea a III-a* - Personalități ale comunei Țigănești, inclusiv prezentarea antecesorilor familiei autoarei. Lucrarea se încheie cu o serie de referințe critice, spicuiți din aprecierile făcute de alți scriitori asupra scrierilor sale, selecții din interviurile acordate de-a lungul vremii.

Cu o căldură și o duioșie aparte, Elena Buică nu se dovedește a fi doar „încă unul” dintre monografiile unor locuri pitorești ale țării noastre, ci în întreaga lucrare se resimte (lucru demn de apreciat) apartenența puternică la aceste ținuturi, motiv de mândrie și frumoasă aducere aminte. Pe deplin ancorată în sacralul pământ natal, Elena Buică - în *Partea I* - transformă locurile copilăriei în tărâmurii fermecate, de poveste, ale căror magnetism îl depășește cu mult pe cel al „găurilor negre” ale memoriei noastre afective. Iată gândurile sale, sublim zămislite în florilegii de cuvinte: „Nu de puține ori mă așez la masa de scris și încep o călătorie în sens invers, prin timp, în spațiul din interiorul meu încărcat de tablouri revelatoare. Scriind, simt cum izvorăsc din străfunduri cuvinte încărcate de culori purtând amprenta copilăriei și apoi, treptat, se transformă într-un fel de liant între memoria acelor ani petrecuți la Țigănești și viața mea de acum, care își urmează cursul la șapte mii de kilometri distanță. Am cunoscut să sper că acum, și poate

și în viitorul mai îndepărtat, aceste scrieri să fie de folos cui-va; dar în prezent, știu sigur, în primul rând îmi sunt mie atât de utile... Pentru că prin ele re-trăiesc o lume care este numai a mea. Sunt scrieri cu un transfer de suflet spre casa în care m-am născut și poartă în ele miros de pământ reavăn în prag de primăvară, de pereți văruiți proaspăt, miros de grâu copt în arșița soarelui, de pâine coaptă în țest, de scaldă la gărlă pe când vipia pârjolea totul în jur; miros de praf fierbinte din drum strecurat printre degetele picioarelor, miros de razachie și porumb copt pe jărăgai, miros de rufe uscate în ger, toate adunate într-un mănunchi de amintiri cu arome ale copilăriei, pite peste tot și-n toate.”

Făcând o mică paranteză, amintim aici două lucrări, unice prin stilul lor inovator, dat fiind că sunt printre primele scrieri cu caracter monografic ale locurilor prezentate. Este vorba despre lucrarea mult prea tânărului student la teologie Ionuț-Cosmin Drăghici, dedicată personalității lui Ștefan D. Filipescu Drăgășani - o lucrare inedită prin multiplele conexiuni realizate între una dintre personalitățile contestate ale secolului al 19-lea și evenimentele istorice, sociale și politice, petrecute în Drăgășaniul Vâlcei acelor vremuri. O altă lucrare de care prezenta carte se apropie prin maniera de abordare (punctele de vedere strict personale - dar argumentate, subiectivismul inercul mărturisirii apartenenței, epical presărat cu inserțiuni lirice, investigarea istoriografică ce denotă calități de publicist-detectiv) este cea a scriitorului

acad. prof. Cristian Petru Bălan (Chicago, SUA), „*Monografia orașului Boldești-Scăieni sau Meleagul viselor împlinite*”.

Revenind la scrierea Elenei Buică, se poate spune că numai dorul imens resimțit asupra locurilor copilăriei, adolescenței sau momentelor unice trăite acolo, au putut-o îndemna să prezinte în culori pastelate locurile de baștină. Pe parcursul lucrării sale, astfel de descrieri abundă, poate tocmai din dorința de a reconstitui cât mai fidel geografia locurilor acelor vremuri. Iată ce spune autoarea, despre bogățiile Țigăneștiului: „*Fabuloasa bogăție din timpul verii parcă dezleagă băierile inimii, când privești lanuri galbene de grâu vălurind în adierea vântului, întinderile mari de porumb respirând vigoare prin verdele intens, floarea soarelui râzând în soare până unde vezi cu ochii. Aerul proaspăt, roua dimineților, macii arzând în soare și florile veselindu-se în iarbă, cântecul ciocârliei răsunând în zbor înalt, nicăieri nu-ți pătrund mai adânc în suflet ca aici. Cuculețul, pitpalacul, mierlița și alte păsări dragi, dezmiardate și cântate în creațiile oamenilor acestui loc, prind glas parcă mai altfel în văzduhul câmpiei. Comuna Țigănești, având o astfel de așezare, ne-a oferit multe trăiri ale frumuseților câmpenești. De câte ori străbat acest drum mi se umple și inima și gândul de aleasă simțire.*”.

Întoarcerea către obârșii are meritul - ce nu poate fi contestat - al unei monografii în adevăratul sens al cuvântului, prezentând evenimentele istorice în derularea lor cronologică și bazate pe surse sigure, certificate. Astfel, comuna este prezentată încă de pe vremea antichității, continuând cu evul mediu și ajungând până la traversarea perioadei belice și la evenimentele din decembrie 1989, care au schimbat definitiv cursul istoriei și, nu neapărat în bine, așa după arată incursiunile confesionale. Aici se fac resimțite punctele de vedere personale ale autoarei, pe care cititorul cu siguranță le îm-

părtășește, ca pe niște concluzii amare, dacă punem în aceeași balanță ceea ce ar fi trebuit să se întâmple și ceea ce s-a întâmplat de fapt. Ba, mai mult, autoarea insistă pe ideea că schimbările grave petrecute în societate, în orânduirea firească a lucrurilor, au produs adevărate mutații în trăirea și morala țărânului român, truditul pe umerii căruia au stat dintotdeauna marile responsabilități ale evenimentelor istoriei: „*Unii țărani nu mai păstrează nimic din morala creștină sau a lumii țărănești de altădată, cum ar fi toleranța, bunătatea, înțelegătorul, ocrotirea văduvelor, bătrânilor, copiilor aflați în nevoie... Au devenit agresivi, puși pe căpătuială și hărțuială, fără inimă și fără caracter, vicleni, cu gura mare, plini de ură față de semenii... N-aș vrea să mă despart de această epocă trăită din plin, de generația mea cu toate rădăcinile și perfidiile ei, fără să spun cât de mult urăsc această decadere umană a unora dintre semenii noștri. Astăzi, lovindu-mă de asemenea aspecte, pentru a nu tulbura prea grav partea mai bună din sufletul meu, fac eforturi să-mi amintesc mereu că nu toți oamenii sunt așa și păstrez încă flacăra tănuțită a speranței de mai bine.*”.

Pentru a-și susține afirmațiile, Elena Buică atribuie scrierii - din când în când - un caracter precis formulat, prezentând date și statistici concrete, expuse în cifre (cote procentuale) atent calculate. Pe tot parcursul lecturii apar, ca elemente ale acestui unic inventar istorico-monografic, fotografii cu „parfum de epocă” - vorbind despre vremuri de mult uitate. Sunt prezentate, astfel, un număr foarte mare de fotografii, unele chiar de la începutul secolului al XX-lea, bine conservate și făcând parte din amintirile familiei sale.

În *Partea a II-a*, inventarul arhivistic al lucrării se îmbogățește, cu prezentarea principalelor instituții ale comunei Țigănești și istoriei acestora, printre ctitorii unora dintre acestea fiind și câțiva dintre membrii familiei sale (Necula și Ecaterina Capră - născută Buică). Printre instituțiile antologate se regă-

sesc: biserica/bisericile, școala, primăria, căminul cultural. Tot în această parte, autoarea evocă obiceiurile și tradițiile specifice zonei. Multe dintre pasajele-evocare, colorate cu penița sufletului, amintesc de pânzele grigoriescene (Car cu boi, Țărancă voinășă, Țărancă din Muscel) sau de descrierile satului românesc din operele lui Rebreanu, Slavici sau chiar ale lui Ion Creangă. Acest lucru denotă că, pe lângă fundamentul său istoric și monografic, lucrarea de față are și un profund caracter literar-eseistic, tabloul scrierii în sine fiind completat cu relatări insolite, pitorești prin alcătuire.

Elena Buică mânuiește condeiul cu precizie, transformându-l când în: *unealta istoriografului* - menită să scoată la lumină vestigii ale trecutului; *penița cărturarului* - care face și desface analize, realizează conexiuni între fapte, date și evenimente; *pana de vis a poetului* - care descrie cu atâta patimă locurile ori persoanele dragi; *chestionarul psihanalistului* care stabilește cauzele și fixează diagnosticele asupra degradării situației eticii și moralei, condiționate istoric; sunt reamintite, astfel, tradiții legate de sărbătorile creștine - Postul Crăciunului, Nașterea Domnului și Anul Nou (Capra, Sorcova, Plugușorul, Boboteaza și Sfântul Ion), Dragobetele, Mărțișorul, Postul Paștelui și Învierea Domnului, Înălțarea, Rusaliile - dar și ritualuri străvechi din epocile precreștine, precum Căloianul, Paparudele, Călușarii, descântece și leacuri băbești. Din acest inventar etnologic și etnografic fac parte și cele trei momente existențiale din viața omului: Nașterea (Botezul, Mîrîngerea, Tăiatul Moșului), Maturitatea (Nunta) și Trecerea (Înmormântarea), prezentate de autoare într-o succintă și revelatorie analiză. Important de observat este talentul narativ de excepție, Harnica sa trudă incluzând corelația pe care o face cu alte scrieri ori descrieri ale tradițiilor și obiceiurilor evocate, una dintre ele fiind „*Descriptio Moldaviae*” a domnitorului cărturar Dimitrie Cantemir.

Partea a III-a prezintă personalitățile satului, dintre care - preotul, învățătorul, boierii locului - ocupă un loc important, alături de evocarea altor personalități ori persoane dragi familiei. Tot în partea a III-a sunt prezentate câteva dintre scrierile care se referă la Țigănești și o parte dintre interviurile acordate de autoare unor personalități culturale ale momentului, cum ar fi George Roca sau Octavian Curpaș. Prin stilul său ultrapozitiv, prin maniera de interpretare, prin nivelul ridicat de prietenie pe care autoarea îl cultivă permanent, se poate spune despre Elena Buică - descendenta a Țigăneștiului - că este una dintre persoanele admirate și respectate de colegii de breaslă din toată lumea. Deși a debutat relativ târziu, Elena Buică a avut puterea de a întreprinde în câțiva ani, ceea ce probabil ar fi putut face de-a lungul a zeci de ani. Fără a avea pretenții proprii de rafinament scriitoricesc ori a-și atribui veleități literare deosebite, Elena Buică rămâne un om și un scriitor de valoare, caracterizat de o modestie extraordinară și dotat cu un acut simț al prieteniei. Nu ai cum să nu o iubești pe BUNI care, în fiecare mesaj pe care îl trimite, dăruiește o dovadă de iubire, a acelei iubiri de semenii, nealterată de p(r)ostmodernitate, ci rămasă (din fericire) pură și sinceră. Se poate concluziona despre **Întoarcerea către obârșii** că face parte din ciclul scrierilor necesare restituirii istorice a încă unui colț de Românie, poate mai puțin cunoscut sau (aparent) mai puțin important, pentru mulți dintre noi. O scriere ce combină mai multe stiluri într-unul, lucru nu ușor de realizat, întru păstrarea valențelor inițiale ale mesajului de transmis. O lucrare notabilă, demnă de lectură și de păstrat ca pe un bun de mare preț, care nu vorbește atât despre sine și întru sine, ci despre noi, românii, un popor binecuvântat de Dumnezeu cu minți capabile să scoată la lumină izvorul harului, din care curge mirul binecuvântării. *Un nou dar al Elenei Buică - scriitoarea cu sufletul colorat în roș-galbenul-albastru al patriei inimii sale: România.*

Adrian BOTEZ

VINCENT VAN GOGH - perioada Borinage - tumorile artei - RAPSODIE NEAGRĂ

ce dureri scurmă prin lume - tunel încâlcit -
precum cârțile? ce tunel mineresc se tot
surpă - și-n locul viscolit de prăbușire - în
gaura beznei îți râgâie traiul - numindu-se
cu numele Soartă?

Dumnezeu - vecin păgubos - hainul ce-ți
roade metodic căpătâiele zilei și nopții -
risipind rumeguș de-ngrășat șobolanii
turbați cu gust de genune

Dumnezeu - felinarul cel roșu - din ulița
nebuniei scârnavă

sărăcie - blestem și cetate de scaun a
Morții cataclism - schilodire a tereziilor
lumii - decretul regal de ghilotinare-a
Credinței: doar un crin mai arde - frânt în
deșert - și Hristos - tehnicianul floricol - și-
a ascuns sub burnuz Mâna de Dreapta

corole de doliu - corole de păcuri aprinse -
tu - Suferință - muma cea bună a tuturor
vieților - blestem și feroce iubire: din țâțele
tale - hidos plescăind guiță și cresc
Tumorile Artei

*

buburoase - îmi ies prin piele veghile:
strigoi decorticați își taie reciproc -
hlizindu-se - sclifosindu-se beregata un
ochi îi linchește - stăruitor - celuilalt lumina

sfărâmând orice împotrivire de spațiu -
bivolii griji înaintază prin mine: în copite-
mi mestecă lumina de paie: chirpici se face
speranța

dă cep mizeriei - să-mi îngrășe landele
gânduri - să pot culege la vară -
mânunchiuri roșii de îngeri

*

coastele durerii au străpuns pielea lui
Dumnezeu un schelet evadat din trup ești
Doamne: un schelet care merge în paralel
cu trupul - pe autostrada pustiului cosmic

*

nu te pot iubi decât beat: din hahaleră cu
destin curbat - te văd atunci prințesă-ntr-
un palat - cu nurii toți scoși la uscat
o - efemerul stat în stat:
de fundul sticlei iar am dat...

*

bastardul târfa și milogul lui Dumnezeu fac
necrologul: oferă binecuvântare cu tot cu
pâine fără sare

milogul târfa și bastardul au lins febril din
lucruri fardul: toți sfinții zac de însolații
din Dumnezeu apar doar rații

apoi milog bastard și târfă atârnă-n loc de
cer o bârfă - toți facem ulcer pe retină:
când zici divin - vezi o jivină

*

am pătruns în peșteră: zăceau - mestecați
laolaltă leproși și îngeri - viermi grași și
serafi duhnea cumplit a pansamente
îmbibate egal - cu formol - puroi și cu stele

dincolo de beznă - cineva clefăia -
devenind astfel altcineva

Iisus orb - tușea găunos - urla răgușit de
febre - și-și rupea în neștire - așternutul
foșnind de păduchi și albastră iertare
lichid oarecare - risipit pe prundiș - Sfântul
Duh gălgăia dintre gingiile însângerate
halucinant - trupul Hristosului se dumica
singur - se împărțea fără nici o măsură - se
zvârcolea - hidos și greoi se rotea îmbălat:
solzi cleioși de balaur damnat - iscând
oribil vârtej - meniri și-ispitiri

lumina-ntră degete mi s-a fărmat - și-a curs
peste-ntuneric și stânci: curgea pieziș
nisip - ucigaș de clepsidră maternă
din peșteră n-am mai ieșit de atunci: la ce
să răsar pe un cer fără chin - fără
stele? - mâini bandajate-n străine destine
și fără - măcar - sub braț - vreo pâine

*

arhanghelii n-au dinți - n-au spade - n-au

armuri: plutesc (printre aiuritoare ceruri -
aidoma știrbe) schelete roz-albe -
mucilaginoase

și astea toate - pentru că pământul
păcatelor - nu mai există - decât în
teoriile metafizicienilor (specie de saurieni -
corciți cu galinacee și dihori)

nimeni n-afirmă - nici nu neagă: pe ce să
sprijini aripi și armură - deznădejde
iubire și ură?

primește-mă - Doamne - în caria Ta - cea
mai scobită mai neagră - ascunsă și
de durere crâncenă - pură: când Tu vei urla
în neștire - pe scaunul de tortură - eu
mă voi naște: îți spun dinainte - nu voi fi
stea și nici mag - voi fi un plăpând -
schilav pui de clătiri și scursură - dar tot e
ceva (când nu mai poți îndura) să ai în cine
lovi - pe sub masă - cu celebra mânie -
divina Ta ură

accepti târgul ăsta - sau făinile negre îți vor
ploua - monoton peste ochi - peste gură?

vrei sănătate - ori zgură?

*

măturătorii de flori - viscole negre de
praf înaltă peste corole: fâș-fâș - se-aude
coasa de primăvară fardată - prin labirintul
timpanelor

moartea și-a-nceput războiul de gherilă -
dintre înmiresmate boschete: se trage cu
fulgere episcopal-liliachii - din toate
pozițiile yoghine

sadice - duhurile clopotarilor morți bat
cu precizie de cari - piroane - n sicriul
cerului - vast cât și lumea - îngust cât
minunea

reumatice - genoveve lipesc timbre poștale

➔
- peste strălucirea zborului alb - scăpat
neguțării de spații

aici a fost casa călăului - mai departe-i
pustiu - și cioclii beau sânge - direct din
gâtlejuri

copacii-și rășchiră - deșucheat (de parc-ar
vrea să urineze pe sub fuste - ori să facă
sex sub nasul lui Dumnezeu - pe ascuns) -
crăcile încărcate de ispitele albe: au
început să li se zărească obscen -
picioarele - dacă te uiți bine și potcovite -
discret o - demoni primăvăratici - câte
vă mai trec - printre picioare și minte: de-
aceea vă-nmulțiți așa spornic: păsările în
zbor v-au ghicit de mult - bestial - spasmul
orgiilor - doar că nici unei păsări nu-i e dat
să traducă ele planează peste urdori și
răcori - peste putrid și livid - peste orice
niciodată nu se urnește din sine - și
totdeauna - acolo în ceruri - au dublat
(playback-ul divin!) scursoarea-n
lentoare de vis

*

oamenii-și cheamă moartea la celular - se-
ntrețin-politicos cu ideea macabră - apoi
lunecă - grobian în urina propriei umbre

o - tragici snobi - umiliți de lipsa
progresului în domeniul gropniței și
cenușii: urmați-vă - urmăriți-vă - odată cu
propriul cortegiu funebru telenovela: siliți
sunteți să vă mâncați moartea - inestetic -
cu mâna

*

necropola terestră - priviți-o în ochi și
sughițați entuziașt

aur topit scaldă orbite - vorbele curg
valutare - bancnote de un milion -
planetare

o - zeu parazeu - prosternare! orb fericit -
pe tine te am credit și zare - betonată
onoare: Iubirea-i sunetul dulce-al
Bursei Solare - nicipând staționare

Iubirea-i foșnetul ochilor care numără
numără fără istov și fără păcat înregistrat

Mântuire! Salvare! - numele tău:
păduchernața Băncilor - cura de
mercantilism și conturi bancare - carduri și
valori imobiliare

Iubire - divin sentiment fiscal și bancară
ardoare - Iubire dividendă crescendă -
concescentă - ardentă - placentă scadentă

Doamne-n fișicuri - sfântă poliță de
inaugurare - logoree-abundând
poliodorant - sub lumini fanare - peste
alizee colisee altare - nicipând colindând
cu samare - pe poteci ipotecare

nevertebrat Dumnezeu: faliment compensat
în sentiment

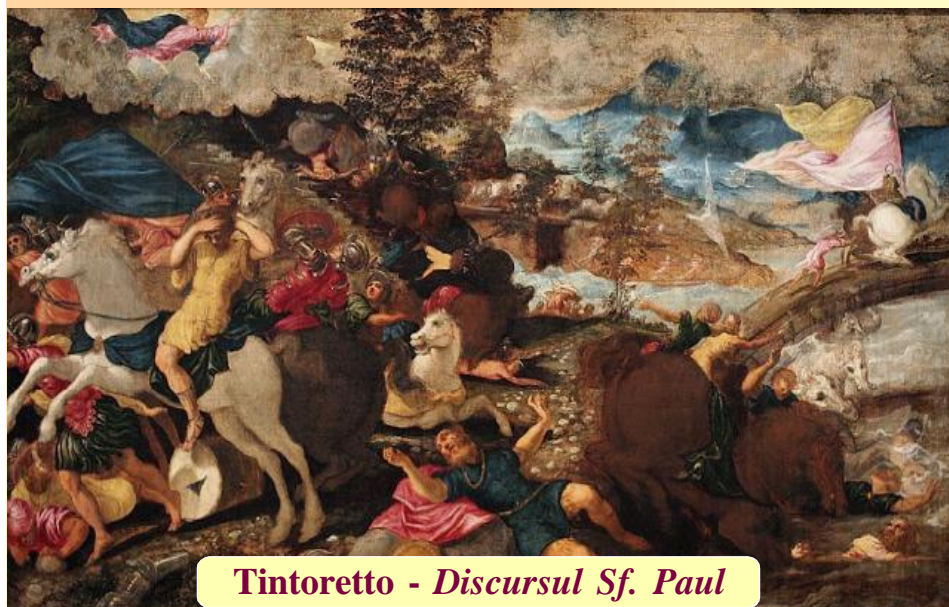
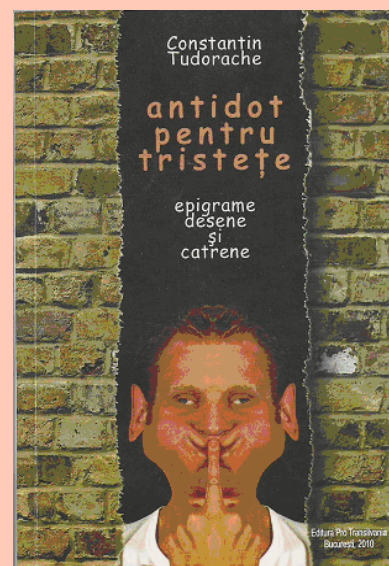
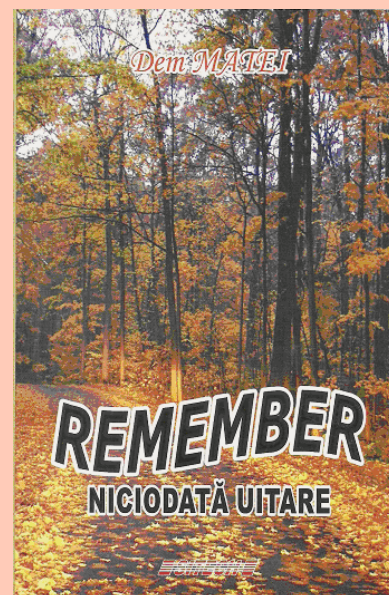
.....
se miră cumplit și - nu-ndrăznesc să mă
urmeze: trec agale - printre chipuri
schimonosite de uri - așteptări - cratere de
nădejdi explodate

o lume răsuflată - nebărbierită cu
săptămâna: eu trec călare pe gânduri - pe
sub nasul celor care un ceas înainte -
răcneau că vor în pământ să mă culce

i-am și uitat - orice hartă de-obraz
se șterge de la sine - în fața răsăritului
orizont - care-a tresăltat inspirat
și mă-ngroapă-n tăcere

Dumnezeu s-a desprins de pe ziduri - și
s-a luat după mine: nu bodyguard - ci
discret - de nădejde-n pustie prieten

Cărți primite la redacție

Tintoretto - Discursul Sf. Paul

Elena BUICĂ
(Canada)

În prag de Anul Nou - 2013

Pentru că omul simte uneori nevoia să așeze în talerele balanței datul cel trăit, dar și pe cel adăpostit de tainele sufletului său și să facă un bilanț, cel mai potrivit este ca să tragă linie atunci când mai urcă o treaptă în necruțătoarea trecere a timpului, la cumpăna dintre ani. Iată că la acest prag fac și eu un popas acum, căci numai măsurând bine faptele din trecut poți să alcătuiști tiparul după care să le poți croi, mai apoi, pe cele ce le vei împlini. Privirea pe care o aruncăm asupra vieții este, de fapt, privirea care se îndreaptă spre noi înșine; uitându-ne în jur, vom găsi întotdeauna ce căutăm, fie lumina, fie umbra și luându-le ca reper, pornind de la acestea, vom construi pilonii noilor fapte de viață. Anii senectuții m-au învățat să mă bucur de viață, să mă sprijin pe tot ce este frumos și bun și, pe cât posibil, să extrag esența. Firea mea optimistă îmi aduce în față, mai întâi împliniri și frumuseți, asemenea apelor care curg de la înălțime, unele de la Înălțimea Proniei Cerești. De aceea, privesc anul care a trecut cu sufletul, iar pe cel care vine cu ochii minții, dar și cu aripi de vis.

O realizare importantă pentru mine, a acestui nou an, este aceea că el îmi va rotunji vârsta la 80 de ani. Pentru frumoasa vârstă, marcată de o cifră alcătuită din două numere creionate numai din rotunjimi nu e meritul meu, ci mai degrabă al părinților și Divinității, cărora le aduc cuvinte de caldă mulțumire; eu, doar am mai vegheat să nu cumva să se deterioreze darul cu care m-au înzestrat. Întâmpin această vârstă cu

bucurie și străduindu-mă, atâta cât îmi stă în putință, să nu renunț la urcuș, oricât de lent ar fi el. Toată lumea știe că e mai bine să privești lumea de pe un delușor mai sus, decât de sub el.

Pentru mine, delușorul acesta a însemnat, în anul care se încheie, apariția celei de a șasea cărți, din șirul celor tipărite de-a lungul activității literare începute la vârsta de 70 de ani. S-a întâmplat în urmă cu 10 ani, cu sprijinul revistei *Observatorul* din Toronto, căreia îi datorez debutul literar și mai apoi primind suportul regretatului cărturar Artur Silvestri. Le închin un gând de recunoștință

Tot în acest an aniversar, am cules roadele strădaniei celor 10

ani de peregrinări pe tărâmul creației, din buchete de cuvinte așezate cumpănit, în scrieri prin care am încercat să reclădesc adevăruri ale vieții din petice de culori și forme diferite. Mai concret, este vorba de comentarii de critică literară, câteva emisiuni la radio și televiziune, texte publicate în mai multe reviste răspândite prin lume, apariții în dicționare ale scriitorilor și în diverse antologii, mai multe premii și diplome, dintre care amintesc două, primite în țara de adopție și semnate de Prim-ministrul Canadei, Stephen Harper, și Prim-ministrul provinciei Ontario, Dalton McGuinty.

Ce mi-aș putea dori mai mult?! Ca să-mi îmbrac optimis-

mul în cele mai calde culori, încerc să îmi închipui... cum ar fi peste câțiva ani dacă s-ar adevări urarea făcută de o prietenă dragă mie: „Îți doresc ca la împlinirea celor 100 de ani să primești diploma de la Regina Angliei!”

Dar iată că din toată paleta complexă a aspectelor vieții, eu am ales să vorbesc acum doar despre cel al creației, scrisul, lumea în care viețuiesc rostindu-mă pe dinăuntru și în care fac să se îplinească și neîmplinirile, lumea aspirațiilor animate de un optimism febril, plină de căldura și lumina care facilitează accesul omului la puritatea esențelor din-tâi.

Ce-mi mai doresc pentru anul care vine? Doresc ca spiritul meu deschis să intre într-o relație și mai bună și mai armonioasă cu oamenii, cu natura, cu locurile mai importante ale lumii în posibile călătorii, în relația cu Divinitatea. Îmi doresc să pot păși înainte măcar ca până acum pe același drum, să pot călători în lumea revelatoare a cuvintelor ca într-un spectacol al lumii, să găsesc acele cuvinte care cuprind viața în cupele lor. Mi-aș dori ca scrierile mele de suflet să ajungă la sufletul românilor, atât de tulburat în aceste vremuri, dar și la inimile canadienilor, frații mei adoptivi și cu mai mult noroc... Tuturor celor care îmi citesc scrierile le aduc mulțumiri, chiar și atunci când părerile noastre nu se suprapun, căci diversitatea umană dă întotdeauna mai multă culoare vieții.

În noul an - 2013 -, tuturor vă doresc zile senine, sănătate și împliniri!

LAMULȚIANI!

Tintoretto - Paradisul

Aurel SASU

O poveste adevărată

Zborul spre Statele Unite urma să aibă loc în 21 iunie 2012. Un drum lung și obositor, până pe Coasta de Vest, în orașul îngerilor. Cu biletul de avion în buzunar, cum se spune, mă adâncisem deja cu gândul în ideea de tihnă vacanță californiană. Când, așa, deodată, telefonul, care avea să schimbe cursul așteptării mele și a evenimentelor, cu iz de aventură, trăită mai întâi la Cluj, apoi la New York, alături de comunitatea românească din marea metropolă americană. Ce se întâmplase? În 10 iunie, din îndepărtata Canadă, părintele Dumitru Ichim, poetul îmbrățișării de umbre și al cuvintelor de laudă îndurerată își făcea drum, cu sufletul bolnav, în chilia tăcerii mele.

Avea vocea tristă, resemnată, înfășată într-o durere de lacrimă uscată. Dorea, fără vreo introducere, să-și ia rămas bun pentru ora întoarcerii în veșnicie. Plecase înaintea lui, în urmă cu doi ani, Florida, poetă și ea, după aproape două decenii de rugăciune la porțile disperării, ca să poată vedea, de dincolo, începutul de speranță a celor rămași să împlinească, prin jertfa iubirii și a credinței, rostul căderii lor în lume. Fiindcă, ce altceva era biserica ortodoxă, ridicată din temelii la Kitchener, lângă Toronto, decât bucuria de a celebra singurătatea, când toate în jur păreau să se cearnă, arghezian, ca o cenușă a țărâni.

Pe scurt, părintele se afla în fața morții. O vedea, îi simțea respirația, îi auzea foșnetul de întineric. De la mine dorea doar să mă gândesc cu dragoste la el. Au urmat clipe, căroră îmi este imposibil, acum, să le măsoar pustietatea. Le-am trăit atunci ca pe un imens deșert al minții. Ce să spun, cui să vorbesc? Cum poți fi, în astfel de momente, slujitorul disperării celuiilalt și cum poți dăruia celuiilalt din ceea ce îți lipsește ție însuși? Nefireasca tăcere a fost un lung priveghi al inimii. Și mi-am dat seama, pentru întâia oară, ce-nseamnă să fii fericit cu Duhul, cu lumina din tine, cu umilința tulburării tale. Era ca o ispită: să-i spun că Dumnezeu în care crede nu este al morților, ci al viilor și că adormirea din tristare este ea însăși un păcat? Prin urmare, părinte, i-am zis, pregătește-te de biruință, nu de înfrângere, gândește la veșmintele puterii de sus, nu la iarbă câmpului de jos. „Bucurați-vă” este cuvântul Învierii, și cine și-ar permite să intre cuprins de spaimă în acest

templu al făgăduinței? Părinte, am încheiat, ești poet, luptă împotriva resemnării, ia de pe cuvinte fâșiile de pânză, scoate-le din peștera tăcerii și trimite-le să vorbească lumii despre bucuria preamării prin durere. Ca o neînțeleasă răzvrătire a suspinelor lui Iov. Ai nevoie de ajutor? Te voi sprijini să-ți faci cunoscută pricina împovărării sufletului într-un volum de versuri. Iar promisiunea să fie aceasta: dacă voi avea mâine manuscrisul, vei primi, în zece zile, cartea tipărită. Lasă moartea să-și îngroape morții ei.

Cum spuneam, era 10 iunie. Uitasem că în 21, a aceiași luni, urma să traversez două continente și un Ocean, cu o destinație în care, dintru început, poeziei nu-i rezervasem nici un loc.

A doua zi am primit manuscrisul unui excepțional volum intitulat *Psaltirea apocrifă a dreptului Iov*. Puteam să nu-mi joc rolul bunului samarinean până la capăt? Cu sau fără doi dinari, ideea cărții luase chipul harului de vindecare și odihnă. În taină, se-mplinesc felurile slujiri! Ce era să fac? Duc vestea poetului Vasile G. Dâncu, directorul Editurii Eikon, și-i prezint întâmplarea ca pe o mare descoperire a puterii sufletului viu și a împăcării cu noi înșine prin neștiuta taină a cuvântului. Îi explic, pe îndelete, mica dificultate în care mă aflu și-l rog, împreună, să găsim soluții pentru această fericită strămtorare a unui rar prinos de laudă în slăbiciuni. A fost înțeleghător, generos și sincer. Cele câteva zile de lucru la carte nu mi s-au părut mai lungi decât o plimbare îngândurată prin anotimpul plin de îndoieli al propriei mele vieți. În 19 iunie, volumul era tipărit, într-o formulă grafică de excepție. Expediez autorului primele treizeci de exemplare, în 20 iunie, pentru o ipotetică lansare a lor la „Săptămâna culturii românești”, de la Hamilton (Canada). Celelalte vor fi expediate, în absența mea, prin bunăvoința editurii. Cât de elementară și, totuși, cât de sublimă această poveste. Acest popas al morții, în care un poet își odihnește inima în plinătatea de lumină a propriei sale poezii. Ca un Iov îmbrăcat în trufia nefericirii lui. În trufia neputinței de a înțelege, blagian, nu atât drama noastră, cât „singurătatea ascunsă” a lui Dumnezeu în noi. Există în volum, ca și în textul biblic, o cutremurătoare

nedezlegare a lui Dumnezeu de om, așa cum există și o înfricoșătoare nedezlegare a lui Hristos de suferință (agonia în versiunea lui Pascal). O scenă memorabilă din carte! Hristos coboară de pe cruce și se adresează lui Iov, celui din gunoi: „nu de apă, ci de tine mi-a fost sete”. De vaietele tale vrea să spună versul! Fiindcă, trec spre înviere prin pustia rănilor tale și beau, la Cina cea de taină, paharul făcut din lutul tău. Să mărturisim, i-am spus, într-un final, părintelui Dumitru Ichim, trufia desăvârșirii acestui lut. Pe care se află urma sărutului de două mii de ani al lui Hristos.

Se schimbaseră ceva în viața, în „moartea” părintelui? Cu siguranță. Trecuse o lună de la apariția volumului. La sfârșitul lui iulie, în drumul spre casă, fac un popas strategic la New York. Scopul: să-l aduc în State, la „Întâlnirile de vineri”, ale Cenaclului „Mihai Eminescu”. Și, iată, minunea: acolo unde demersurile prietenilor eșuaseră, izbutește recunoștința (toate sunt ale lui Dumnezeu!).

A fost o seară de vis la „Romanian Garden”. Doamne, cum se frâneau euharistic cuvintele și cum, în negrul veșmintelor, se cuibărea lumina cea neînserată. Cum se desena poezia în hieroglifa trupului duhovnicesc și cum se sculpta vocea, cu de la sine bucurie, într-o fericită lepădare de sine. Poetul vorbea din adâncul inimii lui Iov. Căuta „limanul ultim din cuvânt” și ne arăta nouă, celor mulți, cum să nu ne scădem lui Dumnezeu prin umilință. Cândva, omul a purtat, spre Golgota, crucea lui Hristos. Acum, acolo, în acele clipe de tâlhărie a cerului, Hristos, cu siguranță, purta crucea părintelui Dumitru și-i încuraja „gustul de a fi”. Ce mulțumire mai mare puteam avea? Ne-am despărțit spre ora miezului de noapte. Îi rodise pe față un zâmbet de pustnic pentru care viața începea din nou să fie un tot al stărilor de vis. Se întorcea în Canada, pus ca un Iov, în starea lui de început.

Duminica, la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, a părintelui Theodor Damian, are loc, în sala socială, obișnuita liturghie de după liturghie. Sunt orele de socializare, de cunoaștere, de trăire spirituală și de vindecare sufletească unii prin alții. Cele de-acum

sunt dedicate lecturii din Psaltirea apocrifă. Mi-am amintit un mai vechi dialog cu părintele Dumitru Ichim. De câteva luni, îi plecase, în „eternitatea preexistentă” (D. Stăniloae), soția Florica Bațu, sensibila poetă a „înalțelor strigări de albastru” și a luminilor înfășurate-n vânt. Îl întrebam pe părinte, de ce se pleacă argilei spicul, de ce-și pleacă „genunchiul de lumină” înaintea secerișului! E ultimul gest de reverență pentru ceea ce va fi, a fost răspunsul. Pentru ceea ce, ca „schimbare la față”, va fi pâinea euharistică. Bobul de grâu devenit biserică, vedere care vorbește și șoaptă care tace. Nașterea de lumină, de la capătul nașterii din lut. La ineditul recital de poezie, am hotărât, prin urmare, să citesc *Hieroglifa spicului* și *La frângerea pâinii*. Prima: „Nu lacrima,/ ci steaua unghiului mă toarce:/ «Pământ ești/ și în pământ te vei întoarce...»/ Taci, cugete -/ pustiului splendoare de ciulină -/ chiar și din aur buchea de ț-ar fi,/ să nu-ndrăznești să-mi spui/ că-n lut am fost și-n lut am să reviu./ că inima-mi/ mai bine eu mi-o știu:/ tot timpul după chipul Lui -/ în străvezimi - Lumina/ mi-am limpezit-o strecurând pământul,/ iar de-a rămas din el vreun pic,/ e că m-aseamăn cu Cuvântul/ ce L-a semnat pe Dumnezeu/ chiar și pe porțile de iad/ cu hieroglifa aplecată-n spic.” A doua (fragmente): „... dar nu de greutate,/ la amiază,/ spicul de grâu/ se apleacă argilei/ și nici de povara de rază/ a minutarului/ Nimeni nu i-a zămislit/ cunoașterii/ clipa ce și-o clipește cântarului/ când către tină își coboară/ genele de fecioară./ Ce face atunci - se închină?/ Au e răpită în note înalte de cleștar/ nașterii de lumină?/ «... poate fi, poate fi...»/ peste umăr șoptește duhul din glie/ zvârlind până la cer,/ din crengile singuraticului păr -/ o ciocârlie/... / «Spicul își pleacă într-o parte capul/ să audă nevăzute stele în amiază/ vibrându-și lacrima-n amar ca roua.»/ Era la ora a noua,/ dar vorba e ascunsă de norod,/ că nu e sunet, ci frământ luminii/ ce-a mai rămas de la potirul Cinii/ când spicul de grâu/ îi sluja cu al inimii rod./ Numai în clopotnița paiului/ mai pălpăiau grelele/ pe care le desferică/ stelele,/ nopților noastre zicu-le./ Spicule,/ când bobului dai formă/ și-l faci biserică,/ Mirelui care te aduce/ să i amintești că ne-am cunoscut/ la frângerea Pâinii/ pe cruce.”

Am fost oprit de sunetul strident al unui telefon. Suna, tocmai din Canada, părintele Dumitru Ichim! Întâmplare, coincidență? Nu știuse nimic nici despre improvizatul nostru salon de poezie, nici despre minunata-mi pescuire lirică. „Fericită petrecere în sfințenia bobului de grâu” au fost, totuși, cuvintele lui de despărțire. Și mi-am zis: cât de frumos știe înflori, uneori, necunoscutul dintre noi!

Dumitru ICHIM (Canada)

Prefața rugului aprins

Împletitor de corturi,
Pân' la amiaza slovei
mi-am petrecut-o-n Tars.

În vatra mea ce fel de flăcări cauți
și ciondănești morocănos
că jumătate-am ars?

Om buclucaș la înțeles,
privește-mi cortul
(nu-i sufla în sperlă).
Vezi, cum din mine-l țeș,
domol, precum o scoică
îngângură din răsăritul lunii
sidede de somn în perlă?

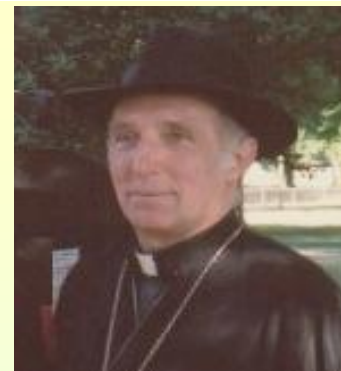
Nu știi că firul tors
înaltului
nu trebuie oprit în nod de tină?
Nu știi că arderea deplină
e-n scăpărat de fulger
ce i-o las
doar diamantului de rug aprins
cu spinii de lumină?

ADN-ul luminii

Fratelui meu -
Chipeș isteț și înalt -
i-au făcut
sărbătorirea
legată de diamant.

Pe a mea?
De ce să mă-nfurii?
Din ce-au mai găsit de prin mine
să adune
m-au declarat (crezând că sunt stins)
un nimic,
nici măcar impostorul perfect
de tăciune.

În sala de judecată
toți curioșii își dădeau coate;
mai ales babele surde:
Cini-i?
La testul de paternitate,
ADN-ul nostru de carbon
a demonstrat

că diamantul mi-i frate,
iar eu - fiul cel mic al luminii.

Fiat lux

Cum să fi fost lumină
'nainte de soare,
'nainte de lună,
'nainte de foc născător?
De unde iscatul
de undă-n nefiind,
dar și-n puțință?
Fără de aripi
cum se rotea amețitorul zbor?
Cu cine să fi fost de-o ființă
primordialul dor?

„Întâi fusese noaptea.
Închide ochii! Să repetăm și noi”,
mi-ai poruncit atunci.
Și unul din altul pe rând ne-am sorbit
lumina din lumină.
Nu era soare,
nici lună,
nici foc născător de-nceput.
Cred că lumina să fi-nflorit
din primul nostru sărut.

Orhideea

- Tu cine ești
de vrei să-mi dai povață de noroc?
m-a întrebat spre seară orhideea
ce încerca să-și scrie
cu primul ei boboc,
poemul rar și ne-ndrăznit
luminilor vreodată.

- Sunt singurul care-am iubit
(mi-e martor cerul,
dator la împrumut)
cea mai frumoasă față,
de la primul
până la ultimul sărut.

...și-apoi
freamătul meu a tăcut.

Orhideea
cu buze-nțredeschise,
ca la primul sărut,
cu numele ei deja înflorise.

Costel CRISTEA

Vaza cu flori

În vază sunt flori.
Mai multe culori
S-au strâns împreună
Să-ți dea seară bună.

Sunt puse de mine,
Și chiar pentru tine.
Mireasma lor vie
Balsam ca să-ți fie.

Ai suflet în chin?
Petala de crin
Ți-alină uitarea,
La mine-i scăparea.

Ai clipe de dor?
Petala de măr,
Usor acrișoară.
Te-aștept astă seară.

Ai ochii-n spre stele?
În vază-albăstrele.
Privește-le bine,
Și vino la mine.

Te uită pe masă.
De nu vezi o vază
Cu flori să te-aline,
E sigur la mine.

O vază cu gânduri,
Cuprinse în rânduri
De doruri nebune,
Pe noi să ne-adune
Sub cerul de vară,
Te-aștept astă seară...

Haide vino

Haide vino la izvor,
Pe sub salcia –nverzită
Să-mi cânti cântece de dor,
În pădurea adormită.

Capul-n poala-ți să mi-l pun,
Iar în susurul de ape
Amintirile s-adun,
Dor de dor să nu ne scape.

Și în adieri de vânt,
Cu mireasm de frunză crudă,
Să fim singuri pe Pământ,
Nimenea să nu ne-audă.

Dor în suflet să-mi strecori,
De îmbrățișări fierbinți,
De prin vremea când fiori
Ne scoteau, ades, din minți.

Haide vino la izvor,
Să fim iar ca altă dată,
Eu, un falnic de fecior,
Tu, o nepereche fata..

Undeva, cândva

Undeva, cândva,
Într-o seară anume,
M-ai oprit dumneata
Și mi-ai spus chiar pe nume,

Ai deschis un sertar,
Scârțâind a dorință,
Și al inimii jar
L-ai aprins în ființă,

Te-am atins, mai atins,
Mi-ai zâmbit, ți-am surâs,
Într-o pală de vis,
Ne-am iubit și ai plâns.

Când ai vrut, am plecat,
Fluierând a hoinar,
De-ai fi spus, aș fi stat,
Să mă bucur de dar.

Drum întins, în pustiu,
Să apuc printre vii,
Fără tine să fiu,
Tu cu mine să fii...

Cândva, undeva,
Într-o noapte-nstelată,
M-ai oprit dumneata.
Nu va fi și-altă dată,
Undeva, cândva....

Pasămite

Pasămite te-am văzut,
Sădeai flori într-o grădină
Prin imagini din trecut,
Între umbră și lumină.

Pasămite te-am găsit,
Tricotând povești cu zâne,
Când, zmerită te-ai oprit
Să mă împletești pe mine.

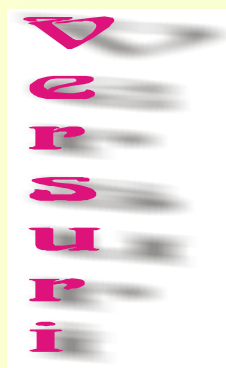
Pasămite, doruri multe
Dau năvală din fuior,
Amintirile să-mi mute
Din trecut, în... viitor.

Pasămite, e un joc
Între-a fost și va să fie,
Cu-o farămă de noroc,
Dragostea s-o țină vie.

Ești a mea, căci, pasămite
N-ai scăpare din strânsoare,
Și de vrei ca să ții minte,
Mi te-am prins la cingătoare.

Pasămite ..... e părere,
Între noi, precis reală
Dacă visul este ...vrere,
Eu... fidel și tu... loială,
Pasămite... cu fereală.

Mihaela MERAUEI

Îmbrățișați în sferă

Cum aș putea să nu-ți iubesc sufletul,
minteageră ce răstoarnă
fiecare brazdă din mine să-și planteze sămânța,
sentimentele nestăvilite care zâmbesc
prin firidele gândurilor tale.

Cum aș putea să nu îndrăgesc emoția sau tresărirea
când inima-mi sângerează nevolnică de oxigen
și bate jumătate fără o cameră,
se zbate...

Dar cum aș putea să nu alunec în cuvinte,
infiniul meu pare un simplu orizont
față de cât transmiți din gânduri prin trup
în răsărit de ființă.

Sau cum aș putea să nu-i cerșesc timpului o clipă în plus
să mă acoperi (ca o vrajă) cu puritate,
cum aș putea să nu mă scald în energia ta,
cum aș putea să nu radiez împlinită când sunt plin de tine,
când sunt fluturate de misterul luminii...

Nu mă întreba cum pot să trăiesc
fiecare centimetru din această viață
miracolul sferei.

desfrunziți

dacă îmi așez tăcerea
peste a ta
ești sigur că nu vom strivi
bobul de grâu
încolțit pe muchia dintre
întuneric și lumină când
doar păsările recunoșteau
văzduhul
și delfinii drumul spre țărm

așezându-ne sufletele
(unul deasupra celuiilalt)
într-un pătrat ocrotit de cerc
ești convins că trupurile vor
deveni
împreunate stea

pentru că iubirea nu are legi
nu are limită de timp și...
mereu ne surprinde
desfrunziți

rugăciunea singurătăților

singurătățile mele strigă
asemeni unor copii, caută sân
prin ceața destinului
cu degete vestimentale
apucă speranța spre buze,

singurătățile mele cerșesc
nevolnice la poarta vieții -
cimitir,
se închină fiecărei cruci din răsărit
lăcrimează îndurare,

singurătățile mele se ascund
în mine ca într-un buncăr,
săpat prin dealuri de fericire
în peșterile iubirii,

nu mai strigă,
nu mai cerșesc,
mușcă din iese
și se roagă...

Lucian GRUIA

Patricia Lidia - Unitate în dualitate

În prefața cărții *Tăceri în doi: tăceri în noi!* Patricia Lidia se autocaracterizează cu dezinvoltură, considerându-se o ființă pasională, copilăroasă, contradictorie vizând absolutul în tot ce face.

Cărțile de versuri pe care le-a tipărit până în prezent confirmă portretul psihologic shițat.

Uimirea cu care poeta privește lumea, bucurându-se de frumusețile ei se regăsește în volumele pe care le-a dedicat copiilor (majoritatea cărți de colorat), în care animalele ba chiar și râmile personificate devin simpatice și educabile exemplar.

Am să mă opresc asupra volumeleor de versuri *Tăceri în doi: tăceri în noi!* (Ed. Citadela, Satu Mare, 2010) și *Nu închide ochii, Tatiana!* (Ed. Eurobook, Iași, 2009) pentru ilustrarea ideii pe care am exprimat-o în titlul comentariului meu succint.

Primul dintre acestea, *Tăceri în doi: tăceri în noi!* este închinat dragostei. Poeta trăiește/retrăiește sentimentul erotic idealizându-l platonice, dorind contopirea totală cu partenerul: „Prin desigurile sufletului meu/ se stre-

coară visător trupul tău,/ amintirile tale în visele mele,/ tu în mine,/ noi în noi,/ tu ești eu,/ eu sunt tu,/ mai apoi/ ca un zbor de fluturi,/ fiecare,/ și totuși, nu unul singur... (*Unul și același*). Alteori, după despărțire, resuscitarea cuplului perfect, pare iuzorie, dar imaginea merită reținută: „Sunt atât de obosită/ încât sângele-mi curge într-o singură direcție,/ de la mine spre tine mereu” (*Anatomia gândului de amor*)

Predestinarea amintește și ea de mitul platonice al androginului. Fiecare om e sortit să-și găsească perechea unică pentru refacerea armoniei sferice inițiale, unitatea în dualitate, sub chipul dragostei: „Am știut, iubite, că îmi ești predestinat/ din prima zi, când luna a apus/ undeva între noi,/ (...) / Stăteam îmbrățișați și așteptam/ ca timpul să stea în loc/ doar pentru noi.” (*Predestinați*)

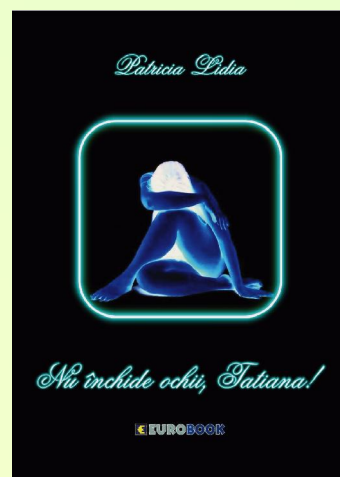
Pentru Patricia Lidia, abso-

luția din timpul concret istoric și pătrunderea în timpul anistoric. Pentru poetă, dragostea este singura stare care ne înalță spre Dumnezeu. Regăsim aici abordarea lirică a teoriei enunțate de Mircea Eliade asupra timpului profan și a celui sacru.

În acest volum, reveria, realitatea și visul se confundă într-un basm paradisiac povestit de o Șeherezadă îndrăgostită. Sentimentul efemerității vieții dă patos trăirilor. Când dragostea atinge absolutul, gesturile nu mai au nevoie de cuvinte. Tăcerea atotcuprinzătoare și atotsemnificată reprezintă o altă cale de abolire a timpului. „Ți-am tăcut tăcerea” - afirmă poeta în această contopire spirituală, eliberată de materie, dinainte de nașterea lumii.

În al doilea volum, *Nu închide ochii, Tatiana!* poeta experimentează o altă relație a unului cu dualitatea, aceea a gemenilor. Fantezia luxuriantă se desfășoară

ra/înfășoară textualist în epistolele liric-colocviale pe care gemenele îndepărate, Tatiana și Clarise și le trimit una alteia. Personajele, opuse temperamental, simt la fel angoasele lumii contemporane, periclitare de globa-

lismul uniformizant și sechelele contemporane acute.

Ele comunică telepatic din timpuri diferite. Unitatea lor se regăsește acum în trinitatea etapelor feminității: „Ca într-un marsupiu telepatic,/ în fața unei ferestre bidimensionale,/ (...) / Tatiana îmi este și astăzi/ mamă, fiică, soră.” (*Surori-pescăruș*)

În fața vicisitudinilor vieții, visul construiește o lume iluzorie reconfortantă, curată: „Sufletele ne-au pus la dispoziție,/ doar pentru noi,/ o masă, bănci/ și o întreagă natură/ foșnitoare, înfloritoare/ și ciripitoare” (*Foileton*)

În ambele volume, vitalitatea feminină se revărsă frust, adolescentin. Demolărilor postmoderniste, Patricia Lidia le răspunde cu frenezia dragostei întemeietoare care dă sens existenței. Și ființa nu este altceva decât unul în diversitate, doi în dragoste.

Tintoretto - Crearea Căii Lactee

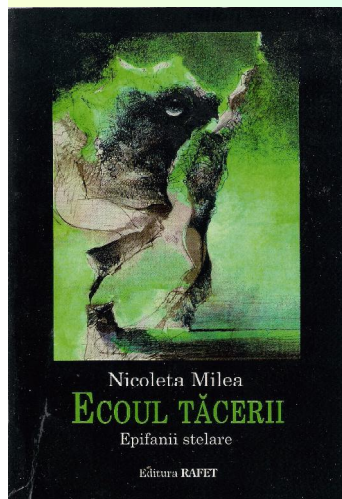

Corneliu UASILE

„Ecoul tăcerii Epifanii stelare”

Cartea, premiată de Asociația „Renașterea rămniceană”, condusă de Constantin Marafet, care îngrijește ediția, se deschide cu un motto din Dante Alighieri: „*Mai singur sunt ca pasărea pe*

mare...”, iar autoarea, cu modestie, nu își prezintă palmaresul literar, care este bogat, apărând numai cu o fotografie, în mijlocul unui peisaj cu vegetație atotstăpânitoare, pe coperta a IV-a.

Poeziile cu un corp minim cută să surprindă, în numai câteva versuri, esențele, iar excelența în haiku, tanka, rubayat au atins-o inițiatorii acestor specii literare, și anume orientalii: japonezii, persanii etc. Dar și cultura europeană, occidentală, a experimentat poeziile, de la trei (terține) până la zece versuri, cele de cinci versuri (cvintete) fiind rar folosite, în poezia siciliană, engleză sau americană (quintaine, cinquain sau limerick).

Fântâna cu apă vie, iarba, calul neînșeuat, grădinile, păsările, soarele, muntele, fulgerul și focul, toamna, ploaia, sunt elemente ale universului palpabil, dublate de componenta spirituală, de gânduri, simțăminte, nostal-

gie și melancolie. Acestea se îmbină, natura reflectând stările de spirit: „N-am nicio veste de la tine,/ mare!/ Nori,/ singurătate,/ războiul Ființei!” (Asfințit). Sau: „În inelul copacilor/ freamătă de taină pădurea/ și-n crânguri -/ iezi alergând:/ anii mei!” (Logodnă).

O preocupare permanentă are poeta pentru instrumentul poeziei, cuvântul, invocat în mai multe miniaturi ale acestui volum: „Ce frumos e în Tine,/ Domnule Cuvânt!/ Sub viul Secunde,/ rostogol,/ soarele apune în noi!” (Cântec). Sau: „Furnica știe sudoarea copacilor,/ gustul apelor/ neodihna pământului./ Dezbrăcat de-nțeles/ este doar înlăuntrul verbului a fi!” (Fior).

Făptura umană se disociază de realitate, de trecut, de contingent, sub impulsul afectului: „Între carnea și pielea mea,/ un cal pur-sânge/ tropotă.../ Unde-mi ești,/ inimă?” (Comori). Sau: „Curgând printre degetele/ alungite de somn -/ clepsidră diformă/ a visului nevisat -/ m-am îmbolnăvit de tine, uitare!” (Insomnie).

Poeta consideră cu un fel de religiozitate atât sentimentul iubirii, cât și destinul omului, rugile subînțelese fiind, într-un original fel de a spune, adresate, în mod evanescent sau echivoc, unui Dumnezeu atât al condiției umane, cât și al împlinirii prin sentiment. În acest sens, miniatura următoare: „Mult după ziua aceea/ am pus întrebări umbrelor:/ cine mi va supraviețui/ la a doua venire a Ta?/ Zăbreli - murmurul apei...” (Așteptându-Te).

Divinității îi cere, în trei astfel de mici poezii, ca niște șlefuite pietre prețioase, intitulate Rugă (1), (2) și (3), o ploaie ca să contracareze „tăierea” în două a exis-

tenței, în zi și noapte, sau să-i povestească marile iubiri (postură inedită a dumnezeirii), nu aripi, bogății materiale sau spirituale (Raiul), dar vrea să nu își piardă sufletul, „adevărata casă”.

Capacitatea de a gândi este un mare dar, subliniat de autoare: „Când Dumnezeu tace/ tu, Omule,/ unde-ți mai plimbi/ turmele Gândului?/ Potirul e plin...” (Înserare). Iar percepția trecerii fără revenire a timpului, este resimțită cu acuitate: „Au murit,/ ca toți muritorii,/ caișii, corcodușii, merii.../ Doar pașii timpului/ încărunțesc din trecut către noi!” (Altfel).

Sentimentul iubirii provoacă ruptura cu lumea obișnuită, uitarea, scufundarea în vis, iar elementele naturii par să consimtă la noua înfățișare a afectului. Percepția iubirii și nostalgia trecerii timpului se împletesc în mod firesc: „Există un loc/ unde poți spune orice!/ De-acolo, încoace,/ Timpul/ își trage năvodul!” (Armonie).

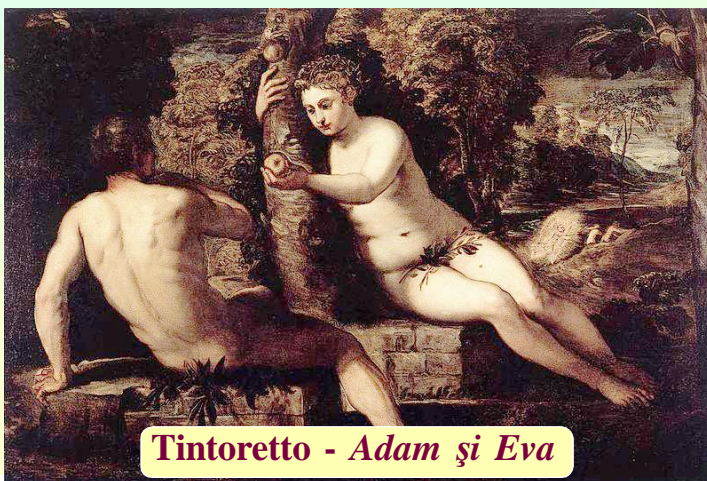
Dragostea și individualitatea, ca entități separate, sunt comparate cu inaderența timpului cu apa (Dor), iar elemente ale mitologiei antice sunt evocate pentru a sugera zbaterea ființei:

„Orfeu/ coboară în sufletul meu/ în fiecare seară,/ strigând-o cu disperare/ pe Euridice!” (Jertfă).

Suferința poetului, asemănat de Charles Baudelaire cu o pasăre greoaie pe uscat, dar în elementul ei în aerul tare al înălțimilor celeste (Albatrosul) este frumos sugerată de Nicoleta Milea într-o miniatură reușită: „Dacă vrei/ să amânăm durerea mută,/ lasă-te născută/ jumătate pasăre,/ jumătate vis!” (Alegorie).

În încheiere, observând aspirația poetei spre zările marii poezii, printr-un exercițiu cu mici pietre strălucitoare, evidențiem luminișul de luciditate al creatorului care se întreabă dacă demersul său va rămâne peste lume și peste timp: „Recunosc,/ întreci fulgerul,/ șerpilor fac pace la hotar,/ perla neatinsă o păstrezi Reginei,/ judecat vei fi de harul versurilor tale!” (Frecvențe).

Cartea de versuri a Nicoletei Milea denotă nelimitate însușiri creative, ca și capacitatea de organizare a stanțelor și ideilor, autoarea fiind nu numai poetă, dar și doctor în filologie, astfel că îmbină în mod reușit cele două laturi: a talentului și a înclinației pentru studiul literaturii.

Tintoretto - Adam și Eva

Constelații epigramatice

Mihai SĂLCUȚAN (n. 02.01.1946)

Născut în localitatea Buzău, licențiat în drept la Univ. București, avocat la Buzău. Membru de onoare și vicepreședinte al Uniunii Epigramiștilor din România, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Autor de epigrame, rondeluri, eseuri, publicistică, apare în publicații de gen, a primit numeroase premii pentru creațiile sale, este inclus în 66 de volume colective de epigramă. Este președinte al Cenuclului Umoriștilor **Nicolae Grigore Mihăescu - Nigrim** al Casei de Cultură a Municipiului Buzău și director al Festivalului Național de Epigramă **Cât e Buzăul de Mare**, ajuns în 2012 la ediția a XIII-a.

Apariții editoriale: *Viața ca o epigramă* (1999), *Ace la purtător* (în colab., epigrame, 2002), *Cei trei magnifici - Cincinat, Ion și Mircea Pavelescu* (în colab., 2002), *Vesela tristețe* (epigrame, catrene, epitafuri, replici epigramatice, 2003), *Catrene de căpătâi* (epitafuri, 2006), *Zodia balanței* (publicistică, include capitolul *În lumea epigramei*, 2006), *Mic îndreptar pentru năravuri mari* (rondeluri, 2010), *Cronica unui început de mileniu* (publicistică, include capitolul *Cu umorul nu e de glumit*, 2011), *Zbor cu parapanta* (epigrame vesele și triste, 2012); a îngrijit apariția volumului *Metamorfozele vinului. Legende și povestiri despre vița de vie și vin* (2005).

Meditație

Viața, bun de căpătâi,
Cum începe-așa se curmă:
Cu pupicul cel dintâi
Și sărutul de pe urmă.

Săracă țară bogată

Când pe mulți i-apucă plânsul
Jaful neputând să-ndure,
Eu nu contenesec cu râsul...
Că nu au ce să mai fure.

La a doua tinerețe

Sorții, de ar fi pe vrute,
Eu i-aș cere, ca bărbat,
Să îmi dea femeii trecute...
Nu prea mult de majorat!

Vremuri de criză

Fără bani sau avuție,
Chiar de anii-s foarte grei,
Frică n-am de sărăcie...
Doar de veșnicia ei.

Tranziția

Nu știu care-i e menirea,
M-am rugat și la Înaltul,
Însă văd că-i moștenirea
De la un guvern la altul.

Amintiri

Iubite multe a schimbat,
Bețiilor le-a fost cununa,
Dar azi pe toate le-a uitat...
Nevasta însă pe niciuna!

Istoria se repetă

De gândești la toate cele,
Constatarea-i izbitoare:
Când în țară-s vremuri grele,
Sunt moravuri prea ușoare...

Ascultarea convorbirilor

Cum lațul ne-a ajuns la gât
Pe șleau vorbim de vinovați,
Dar nu putem a spune-atât
Pe cât suntem de ascultați.

Ginere ideal

Eu pe soacră, bat-o vina,
Nu o supăr cu-n cuvânt!
Îi duc flori, i-aprind lumina,
Când mai trec pe la... mormânt!

Eterna coadă

Românii ani de zile-au stat
Tot pe la cozi și-au așteptat,
Iar acum, ca nerozii,
Se-nvârtesc în jurul cozii.

Diplomația

Este arta ce te-nvață
Că în lume poți răzbate,
Dacă una spui în față
Și faci altceva în spate.

Iubirea pompierului

În al dragostei lor joc
Lumea cum să mai încapă?
Ea, micuța, toată foc,
El, sărmanul, tot o apă!

Viitorul țării

La icoane, cu tropare,
Mă tot rog cât pentru doi:
Fie viitorul mare...
Dar să-l apucăm și noi.

In vino veritas

La un vechi dicton latin
Meditez ca un bigot:
Adevăru-i doar în vin
Iar minciuna-i peste tot.

Notorietate

Poporul rus din răsărit –
Puternic, fără de măsură –
N-a fost de nimeni biruit
...La băutura!

Șah etern

Cu speranțe iluzorii
Viața noastră e un crah...
Guvernanții-s jucătorii,
Plebea – piesele de șah.

Metamorfoză

De la crama din Cotești
Drumul vinului îmi scapă...
Îl găsesc la București
Alergat, de-i tot o apă!

Recunoștință

Devenind moștenitor
Prin deces neașteptat,
La defunct nu e dator...
Doar la cel ce l-a tratat!

Fals catren de vânătoare

La pândă așteptând trofeul
Un vânător nu zice păs:
Norodul vrea să-mpuște leul,
Pe când guvernul-i pus pe răs.

Ipostazele femeii

Pentru copil ea este mamă,
Pentru flăcău cea de pe listă,
Pentru bărbat e o reclamă,
Pentru bătrân e o... revistă!

Epitaf unui general

Generalu-acesta zace
Sub o cruce mai de soi,
Cu medalii pentru pace
Câștigat în război.

Cădere liberă

Cade roua sus pe casă,
Cad iubirile-n uitare,
Cad bețivii pe sub masă,
Iar miniștrii în picioare!

Însurătoare

În lumea plină de păcate,
Trăindu-și viața cu tumult,
Bărbatul vrea o „jumătate”...
Că una-ntreagă-ar fi prea mult!

În „Cimitirul vesel”

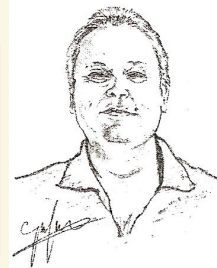
Morții-aici se vizitează,
Cred că după asfințit
Și-s conștienți că procează...
Crucile s-au înmulțit!

Constelații epigramatice

Gheorghe BĂLICI (03.02.1963)

Născut în localitatea Hiliuți, Râșcani, Republica Moldova. A absolvit Facultatea de Litere la Universitatea de Stat din Moldova și studii post-universitare la Academia de Administrație Publică. Este funcționar la Primăria Chișinău. Este membru de onoare al Uniunii Epigramaștilor din România, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Autor de epigrame, apare în publicații de gen, a primit zeci de premii pentru creațiile sale, este inclus în peste 30 de volume colective de epigramă.

Este director al Festivalului Național de Epigramă **Donici, cuib de-nțelepciune**, ajuns la ediția a VIII-a. Apariții editoriale: *Floare din inimă* (1991), *Contra bolilor de Stat* (2001), *Epigrama de dimineață* (2003), *Cu limba de un hexamtru* (2008), *Coșul minim de râs* (2009), *Umor la puterea a treia* (în colaborare, 2012).

La vama prietenă

În căutarea țării-mamă,
Ajung cu trenul la hotar
Și, ca să scap ușor de vamă,
O cat întâi în buzunar!...

Păstrarea tradiției

Cu democrației la putere
Ca și pe timpuri, iei un blid,
Te-asezi și tu în rând la miere,
Și-arăți carnetul de partid!...

De ziua ta

Pe unii oaspeți la festin
În două grupe-i divizezi:
Ce-ai vrea să-i vezi și nu mai vin,
Ce vin și nu mai vrei să-i vezi!...

Destin basarabean

Având o viață grea și-amară,
Trăim din dragostea de țară,
Iar când dorim și noi bucate –
Din munca prin străinătate!...

Nostalgie rurală după trecutul socialist

Prin iarba fragedă din lunci
Pășesc acum cu ochii-n rouă,
Căci șefii mai furau și-atunci,
Da-i drept că ne lăsau și nouă!...

Bahică

Beau deseori cam mult și-avan,
Iar uneori mai puțin,
Numai de două ori pe an:
Până la Paști și după el...

Magie rusească în Rep. Moldova

Rusul dacă se implică
E un vrăjitor sadea:
Și din țara cea mai mică
Poate face câte vrea!...

Organizare excesivă

Avem un stat organizat:
Cu vile cum n-au fost vreodată,
Cu bănci, cu capital privat...
Cu crimă tot organizată.

Sinceritatea femeii

Nu sunt de felul meu despot
Și n-o întreb de ce și unde,
Dar, pentru că îmi spune tot,
Îmi pare că ceva mi-ascunde!...

Calea ferată din Rep. Moldova

E bună calea cea ferată,
Dar inima îmi este arsă,
Că rușii au făcut-o lată,
În loc s-o fi făcut... întoarsă.

Munca în democrație

Muncești, ca omul, câte-un pic,
Atât cât necesar îți pare,
Dar, ca să nu mai faci nimic,
Simți că nu ai calificare...

Bărbații la vârsta a treia

La vârsta marilor regrete,
Fideli amorului sublim,
Când ne-agățăm și noi de fete,
De fapt, mai mult ne sprijinim...

Patriotică

Eu sunt țaran din talpă lată,
Am țara-n inimă și-n gând:
Cu rușii nu m-aș da vreodată,
Dar cu rusoaicele oricând...

Evoluție

Maimuța, coborând din pom,
Ne sugerase, parcă, pontul
Că pentru viitorul om
Era prea mare orizontul...

Reciprocitate

Naturii, omul cel hapsân,
Fără evlavie și rugă,
Și astăzi i-ar fi fost stăpân,
De-ar fi-ncercat să-i fie slugă...

Restricție

N-am mai trăit și timpuri bune,
Iar azi Guvernul cel infam
Să strâng cureaua îmi tot spune...
Când eu nici pantaloni nu am.

Ochelari de cal

Cum caii, înhămați de gospodari,
Sunt nevoiți să poarte ochelari,
La noi în țară, din motive varii,
Clarvăzători tot timpul sunt măgarii...

Musca lui Donici

Musca fabulistului, constat,
Nu mai iese-n câmpuri la arat,
Stă voioasă, cu același har,
Pe căciula domnului primar...

Demnitarilor

De vreți s-aveți urmași cinstiți,
Vegheați-le cu grijă pașii
Și-apoi furați ce mai găsiți,
Să n-aibă ce fura urmașii!...

Poetul

Luptând, când este cel mai greu,
Cu forța brută, inumană,
Poetu-i luptător... mereu
Doar la categoria pană.

Rugă pentru alt tiraj

Nu cer tiraj ca toți poeții,
Dar vreau ca Dumnezeu cel Mare
Să-mi editeze cartea vieții
Măcar în două exemplare!...

Porumbeii

Nu ai nici un motiv să-i critici,
Dar sunt ca oamenii politici:
Întâi din palme-ți ciugulesc
Și-apoi, de sus, te murdăresc...

Schimbarea orei de toamnă

Când vine frigul în zăvoi,
Iar soarele mai mult dispare,
Se schimbă ora pe la noi...
Și asta-i unica schimbare!

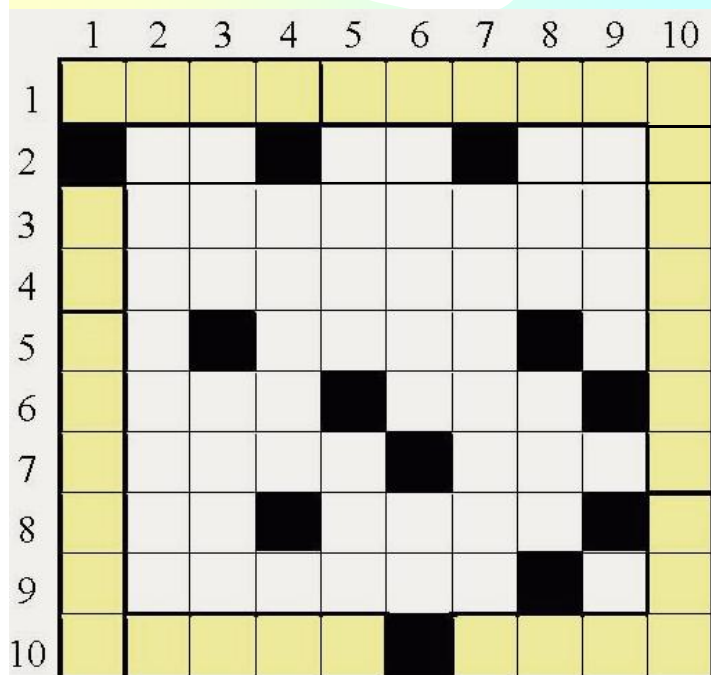
Epitaf

La locul de odihnă de sub cetini
Eu m-am retras extrem de mulțumit
Că groapa mi-au săpat-o buni prieteni,
Exact ce au făcut cât am trăit.

Nelu UASILE

Constelații (fantezie) rebusiste

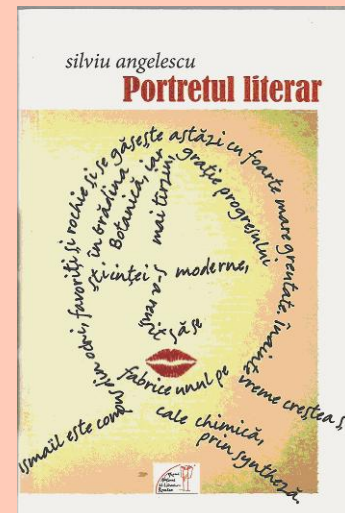
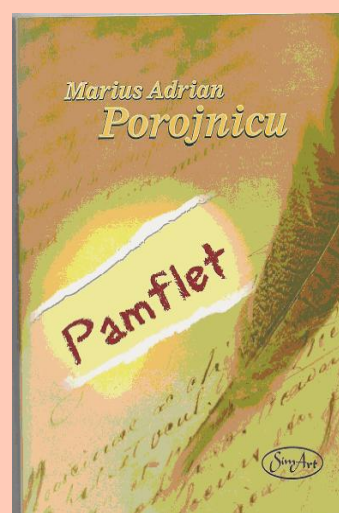
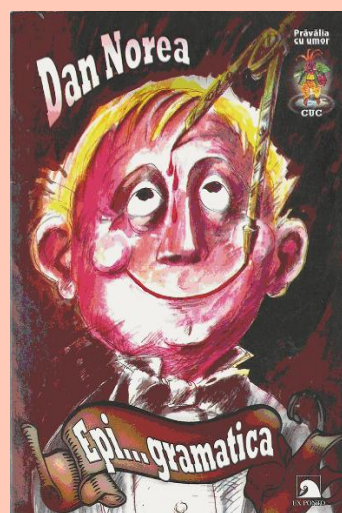
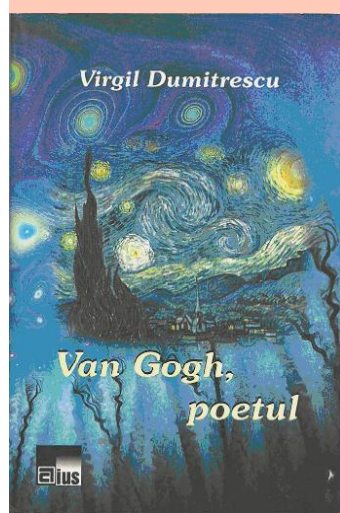

ORIZONTAL: 1) ... 2) Rămâne la urmă! – Împreună la orice bucurie! – Intră pe fir de la început. 3) E preocupat de însușirile personale. 4) Termen care înlătură diferența dintre sat și oraș (pl.). 5) Flash sec! – Vechiul fierar – Conținutul bilei! 6) Adresare familială între soldați – Un fel de transplant de ficat. 7) Asociat în muncă – Bineînțeles. 8) Deosebit de bun (fem.) – A scoate din memorie. 9) Sunt cuprinși de vicii – Muzica Madonei! 10) ...

VERTICAL: 1) ... 2) Se manifestă fără vreo logică (var.). 3) Pavilion la prora navelor militare – Spune altfel asemenea. 4) Încheie cingătoarea – Sunt în etate (sg.). 5) Marcaj pentru posturile de radio – Unul bătut în cap (pl.). 6) Metal argintiu radioactiv – Găsit în cele din urmă... la spate! 7) Ispită irezistibilă (pl.). 8) Iacă-așa! – Refren oltenesc. 9) Asupriți de spartani – Acord verbal. 10) ...

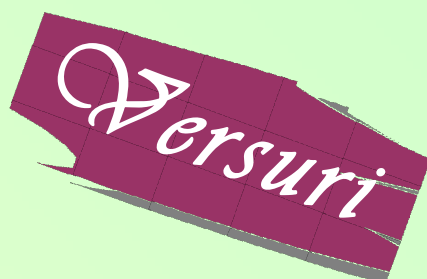
P.S.: La o dezlegare corectă, pe manșeta careului veți descoperi numele organizației sub egida căreia apare revista CONSTELAȚII DIAMANTINE și cine este președintele respectivei organizații.

Cărți primite la redacție

Dezlegarea careului din această pagină: LIGASCRIT – NE – CU – ALO – ACAPARATOR – LOCALITATI – FH – FAUR – IL – LEAT – MAI – O – ORTAC – CLAR – REA – UITA – R – INRAITI – DO – NTENE – INAM (LIGA SCRITORILOR ROMÂNI; AL.FLORIN TENE).

Anișoara ULEJU

Fluturi

Cresc pașnic plantele
pe pământul matern.
Mi-e dor de zăpada arsă
în palmele muncite ale tatălui,
mi-e dor de o dimineată semeată,
îmbrobodită de ceaiul sorbit
cu nesaț,
mi-e dor să fiu răsfățată
de parfumul amar de cetini
mi-e dor de lucrurile mărunte,
așternute în patul luminos,
mi-e dor de calea soarelui
pe care o alegeam
în căutarea ciupercilor
sau în căutarea rugilor
agățători de mure coapte...
Mi-e dor de visele fragede,
rânduie matinal,
risipite pe plapuma albă.
Mi-e dor să fiu cea de atunci,
normală,
într-o libertate firească,
în vârful imensității.

Gând

M-am prins de Tine ca de viață,
rupându-mă de trup,
stau în genunchi pe pragul pământului
și aștept Lumina.

Acum e bine în mine,
nu mă tulbură rugăciunea,
nu mă domină smerenia...
Sunt ca o petală albă de crin așternută
la intrarea în Săptămâna Patimilor.
Sângele din rănilor Domnului
nu îmi pătează culoarea eternă,
nu pune stăpânire pe sinele meu,
măsurat și întins în tot Universul.

Vântul m-a stins ca pe o rază,
obosită de luminat.
Mă vezi?
Sunt încă aici,
în camera largă,
așteptând Învierea Domnului meu.

Nonsens

Ai venit dintr-o carte,
o frază pe pagina cuminte
a sufletului cuprins
între file de lemn.
Exiști?
Nu existi?
Citesc despre Tine
în Biblia vieții,
îmi pun întrebări,
tot eu dau răspunsuri.
Este atât de frumos
să simt liniștea
cum mă apleacă spre Tine
când citesc
Deuteronomul
sau I Corinteni 13.
De ce zorii mi te iau
magistral,
insistent,
când somnul mă atacă
dușmănos,
crud și rece!

Tintoretto - *Miracolul*
Sf. Augustin

Raveca ULAȘIN

Ne este dat

De ne este dat să purtăm veștejirea
Complexă să rugă-n fapte menirea,
Pierzând frumusețea fragilă de floare
Purta-vom și crucea ce-apasă și doare.
Ținând ochii strânși, micșorați sau măriți
Vii oglinzi ce trădează în adânc ce trăiți.
Bucuria iubirii smerită visa
Să pârguie fructul din ramura sa.
Înainte s-ajungă pe a vântului șoapte
Brume reci dijmuid bucuria-ntr-o noapte
Furând frăgezimile-flori și aromele-fructe
Pe cărările vieții de noi străbătute
Și toate acestea cu vremea ne-or duce
Spre taina adâncă, spre marea răscruce
Spre taina adâncă din care solie
Doar visul prin gânduri mirabil învie
Ca vechea sămânță din care a-ncolțit
Acea tain-a vieții ce ne-a zămislit.

Ploaia de neliniști

Iubesc adânc, a vieții armonie,
Dar duelez cu-nstrăinarea mea.
Când ploaia de neliniști mă-nspuma
Prin vâlvorarea-n care mă pre-număr.

De unde vin?... Eternitatea știe!
Iar unde plec, va ști desigur ea,
Când Domnul Sfânt de-aici mă va chema
Cu tot bagajul vieții, strâns pe umăr.

Un dor târziu se-nverșuna să suie
Prin miezul cântului ce mă ardea,
Și-un semn neliniștit mă îmboldea
Spre-a vieții cercetare fără număr...

Prin neliniști

Prin neliniști de vânt, se cerne o umbră,
Frământând zăpada căilor lumești.
Prin tumultul vieții astăzi mă găsești,
Dând un loc speranței de sub haina-mi sumbră.
Nesupuse gânduri treieră fierbinte
Înflorind pe spinii negrelor angoase,
Dezmorțite păsări, glăsuiesc duioase
Vrajă cu-nțelesuri fără de cuvinte.
Din subînțelesul gândului sublim,
Conștiința lumii când se-nseninează
Miere-i picurată-n cupe de venin,
Plânsul viu al iernii... desprimăvărează.

Un profesor român a primit Premiul statelor New Mexico și Arizona la categoria Știință și Matematică pe anul 2012

În fiecare an, corporația New Mexico Book Co-op din Los Ranchos, statul New Mexico, Statele Unite, organizează un concurs de cărți de autori din New Mexico, iar anul acest au fost incluși și autorii din Arizona sau cărți de autori din alte state dar despre subiecte din New Mexico și Arizona.

Vineri, 16 noiembrie 2012, pentru a doua oară consecutiv, profesorul universitar dr. **Florentin Smarandache**, de la Universitatea New Mexico, a primit Premiul statelor New Mexico și Arizona la categoria de cărți de Știință și Matematică pe anul 2012 pentru cartea *D_{SM} Super Vector Space of Refined Labels*, 297 pagini, publicată în anul 2011 la Zip Publisher în Columbus, Ohio, împreună cu profesoara W. B. Vasantha Kandasamy de la Institutul Indian de Tehnologie din Chennai, India. Iată anunțul câștigătorilor: http://nmbookcoop.com/Book_Awards/2012-winners/2012-winners.html profesorul româno-american fiind la egalitate de punctaj cu cercetătorul american Sylvester Allred, autor al cărții *The Natural History of Tassell-Eared Squirrels*.

Amintim ca în anul 2011 Florentin Smarandache a primit premiul statului New Mexico la aceeași categorie pentru cartea sa *Algebraic Structures Using Natural Class of Intervals*, co-autorată cu profesoara W. B. Vasantha Kandasamy.

Cartea *D_{SM} Super Vector Space of Refined Labels* se referă la cunoscuta Teorie Dezert-Smarandache (TDSm) din Teoria Informației, care are aplicații diverse în cibernetică, computere, aviație, cercetarea militară, me-

dicină etc. prin combinarea informațiilor contradictorii furnizate de către senzori.

Sute de articole, plus teze de doctorat la universități din Franța, SUA, Australia, România (Academia Tehnică Militară din București), Canada, Algeria, Polonia, Olanda și două teze de masterat în Iran și Algeria s-au susținut despre TDSm.

La înmânarea premiilor, organizatorii concursului, Paul Rhett și Barbara Owalt, au amintit faptul că Florentin Smarandache fusese nominalizat în anul 2011 pentru Premiul Nobel pentru Literatură, stârnind un ropot de aplauze ale sălii.

De asemenea, Florentin Smarandache a mai primit în anul 2011 Premiul „Traian Vuia” al Academiei Române pentru logica sa neutrosifică (o generalizare a logicii fuzzy intuiționiste) și diploma de Adjunct Professor [echivalentă cu Doctor Honoris Causa], de la Universitatea Jiaotong din Beijing, China, în 2011, iar în 2010 Medalia de Aur a Aca-

demiei de Științe Telesio-Galilei din Anglia pentru cercetările sale în fizică, în special pentru ipoteza sa supraluminală, ipoteză care contrazice Teoria Relativității. Motiv pentru care presa română l-a numit, în toamna anului 2011, „Românul care l-a contrazis pe Einstein”, deoarece ipoteza sa tocmai fusese confirmată experimental de către oamenii de știință de la CERN.

În anul 2012, Smarandache a mai fost finalist și la categoria Filozofie, cu cartea *Neutrosophic Interpretation of the Analects of Confucius*, publicată în anul 2012 în ediție englezo-chineză (traducerea în chineză fiind efectuată de către filozoful Fu Yuhua din Beijing). Neutrosopia este o generalizare a dialecticii lui Hegel, în care se iau în considerare nu doar contrariile <A> și <antiA> dar și neutralul dintre ele <neutA>. Iar aceste trei componente sunt în relații dinamice. Neutrosopia se întrebuițează în logica neutrosifică, mulțimea neutrosifică și probabilitatea

neutrosifică.

Gala decernării premiilor s-a ținut pe 16 noiembrie 2012 la Hotelul MCM Elegante din Albuquerque, statul New Mexico (Blvd. Menaul, Nr. 2020) și au asistat 232 persoane într-o sală arhiplină formată din autori, invitații lor, cât și presa. Peste 400 de titluri de cărți au participat la concurs, la 45 de categorii (precum: Poezie, Ficțiune, Istorie, Documentar, etc.). Au fost 70 de referenți din mai multe state și fiecare titlu de carte a fost evaluat de cel puțin trei referenți. După concurs, cele trei exemplare din fiecare titlu de carte primit de New Mexico Book Co-op vor fi donate la biblioteci din Statele Unite.

Se zice că Mircea Cărtărescu ar fi cel mai cunoscut român în străinătate; poate ca scriitor (tradus și publicat din bani de la buget!), dar ca autor atât de literatură cât și de cărți de știință (matematică, fizică, filozofie, economie, inginerie), ori albume de artă, Florentin Smarandache se bucură de o audiență internațională, deoarece site-ul său de la Universitatea New Mexico are zilnic între 6000-8000 de hits de la cititori din circa 110 țări. Iar cele 180 de cărți ale sale, ca autor, co-autor, editor, sau co-editor, sunt majoritatea în engleză și română, dar au fost traduse de colegi de ai săi în chineză, rusă, arabă, germană, spaniolă, portugheză, italiană, franceză, sârbo-croată și greacă. Ele se pot descărca din link-urile de mai jos.

Biblioteca Digitală de Științe: <http://fs.gallup.unm.edu/eBooks-otherformats.htm>

Biblioteca Digitală de Literatură și Artă:

<http://fs.gallup.unm.edu/eBooksLiterature.htm>

Florentin Smarandache primind Premiul statelor New Mexico și Arizona la categoria Știință și Matematică pe anul 2012